

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO  
V OLOMOUCI  
KATEDRA SLAVISTIKY**

**SOUČASNÁ RUSKÁ LITERATURA  
Specifika prózy Zachara Prilepina**

Contemporary Russian literature – Zachar Prilepin´s specification of prose

Vypracoval: Bc. Ondřej Klech

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.

**OLOMOUC 2016**

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité prameny.

V Olomouci, dne 31. 3. 2016

---

podpis

Na tomto místě bych rád poděkoval Prof. PhDr. Zdeňku Pechalovi, CSc. za odborné rady, vstřícný přístup a cenné postřehy, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

---

podpis

# OBSAH

ÚVOD.....	1
1. SOUČASNÁ RUSKÁ LITERATURA .....	3
1.1 Specifika současné ruské literatury .....	3
1.2 „Černý realismus“ (Чернуха) .....	10
1.2 „Nový realismus“ a kritika .....	13
2. ZACHAR PRILEPIN.....	18
2.1 Biografie Zachara Prilepina .....	18
2.2 Styl prózy Zachara Prilepina očima kritiků .....	21
2.3 Prilepinova tvorba z hlediska tematických okruhů.....	25
3. SPECIFIKA PRÓZY ZACHARA PRILEPINA NA PŘÍKLADU KNIH „БОТИНКИ, ПОЛНЫЕ ГОРЯЧЕЙ ВОДКОЙ: ПАЦАНСКИЕ РАССКАЗЫ“, „САНЬКЯ“ А „ПАТОЛОГИИ“ .....	29
3.1 „Ботинки, полные горячей водкой: пацанские рассказы“ .....	29
3.2 „Санья“.....	46
3.3 „Патологии“.....	60
ZÁVĚR .....	74
РЕЗЮМЕ .....	81
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	89

## ÚVOD

Současná ruská literatura je plná mimořádně zajímavých textů, které svými specifickými literárními prostředky podávají obraz neradostné ruské reality, a přitom se těší velkému zájmu a oblibě čtenářů. Proslulost uznávaných, čtených, překládaných a oceňovaných spisovatelů si vysloužili zejména Vladimír Sorokin a Viktor Pelevin. Jakkoli se jeden od druhého výrazně liší, píšou literaturu zařazovanou kritikou do proudu postmoderny. Oproti nim se v poslední době vyhraňuje další proud, jehož stoupenci sami sebe nazývají „noví realisté“. Patří k nim spisovatelé jako Sergej Šargunov, Michail Jelizarov, Roman Senčín nebo Zachar Prilepin.<sup>1</sup> A právě poslednímu jmenovanému autorovi je věnována tato práce.

Cílem této diplomové práce je představit současného mladého ruského spisovatele Zachara Prilepina v kontextu současné ruské prózy, tzv. nového realismu, zejména zachytit myšlenkový potenciál a svéráznou osobitost autora, představit autorský styl a specifiku jeho děl a provést tematologickou a poetologickou analýzu knih „Ботинки полные горячей водкой“, „Санья“ a „Патологии“.

Práce je rozdělena do tří částí. První část se zabývá problematikou současné ruské literatury, v níž dochází nejen ke změně tématu, ale také ke změně žánrů. V souvislosti s přelomem společenského a politického života země v devadesátých letech dvacátého století se v ruské kultuře setkáváme s pojmem „černý realismus“, zvaný též „černucha“. Ruská „černucha“ se začala projevovat již v ruské samizdatové literatuře v sedmdesátých letech dvacátého století jako přirozeně odmítavá reakce na oficiální sovětskou literaturu, která přinášela idealizovaný obraz reality, jenž byl v přímém rozporu se skutečností. Svého rozmachu však dosáhla až s uvolněním cenzury. Je podstatná zejména pro dokumentární ruské drama, nicméně jeho estetika se objevuje i v dílech autorů ruské prózy. Autoři „černuchy“ se ve své tvorbě vyhýbají jakékoliv ideologií, poukazují na fakta a problémy, které byly dříve zatajovány. Snaží se postihnout negativní aspekty, které se ve společnosti objevují, obrací svou pozornost k obrazům deziluze, násilí,

---

<sup>1</sup> MRÁZEK, Ondřej. *Jurodivá říše slova aneb Kradmé nahlédnutí za oponu současné ruské slovesnosti*. *Jurodivá říše slova aneb Kradmé nahlédnutí za oponu současné ruské slovesnosti* [online]. 2013 [cit. 2015-10-02]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/14909-jurodiva-rise-slova-aneb-kradme-nahlednuti-za-oponu-soucasne-ruske-slovesnosti>

amorálního jednání, bezvýchodnosti životní reality, alkoholismu, tabuizované sexuality apod.

Z typologického hlediska zahrnuje současná literatura různorodé trendy: realismus, postmodernismus, sci-fi, detektivku, memoáry i komedii. Nové literární texty se zaměřují nejen na vyvolání nálad, pocitů a emocí, ale také se snaží lépe odhalit realitu a popsat svět naturalisticky. Častým tématem, které se objevuje v tvorbě dnešních mladých spisovatelů je válka (zejména události související s válečnými konflikty v Afganistánu a Čečensku), vesnická problematika, morálka jednotlivců i celé společnosti, náboženské problémy, téma přírody a vztah k minulosti. Ne méně důležitým tématem, které se v tvorbě mladých spisovatelů objevuje, je i táborové téma a námět stalinských represí. Nová generace spisovatelů vyrostla již v nových podmínkách, po rozpadu Sovětského svazu, jejich literatura je tedy hluboká, zralá, svobodná, mnohostranná a zejména očištěna od ideologických názorů socialistického myšlení. Současná ruská literatura je spojována také s pojmem „nový realismus“, který ještě zdaleka není faktem literárního procesu, nic definovatelného, ale něco co se teprve vyvíjí. Často je spojován s podstatou nové ruské společnosti. Je představen zvláštním prožitkem skutečnosti, prožitkem soustředěným na bolest, ztrátu a odmítání. Nová literatura vyzývá k přeměně jednotlivce v nového člověka a k přetvoření celé společnosti.

Druhá část práce je věnována osobnosti kontroverzního ruského spisovatele Zachara Prilepina, jeho biografii i osobitému stylu prózy z pohledu některých kritiků. Pro své politické názory je Prilepin často kritizován jak některými představiteli společenského a kulturního života, tak i laickou veřejností. Nicméně v ruské literatuře zaujímá čestné místo. O jeho populárnosti svědčí nejen řada cen a uznání za jeho tvorbu, ale i množství kladných ohlasů čtenářů na jeho knihy, prostřednictvím diskuzí v internetových knihovnách.

Poslední část práce je zaměřena na samotnou analýzu tří Prilepinových knih „Ботинки полные горячей водкой“, „Санька“ a „Патологии“. Na základě jejich tematologického a poetologického rozboru představím svéráznou osobitost autora a jeho specifický autorský styl, tak jak jsem si stanovil v cíli této práce. Jednotlivá díla budou analyzována samostatně a v závěru bude provedeno srovnání jak z hlediska tématu, tak i poetiky a specifických autorových literárních rysů.

# 1. SOUČASNÁ RUSKÁ LITERATURA

Za současnou ruskou literaturu je považována literatura po roce 1991. Přelom 80. – 90. let je doba tzv. perestrojky a rozpadu Sovětského svazu. Devadesátá léta však nebyla jen ve znamení rozpadu SSSR, ale představovala i zásadní změny v myšlení veřejnosti, výrazně se proměnil i knižní trh, který odráží stav ruské společnosti.

## 1.1 Specifika současné ruské literatury

Poměrně nedávno zaznamenala ruská literatura pojem „nový realismus“, který je spojován s tvorbou mladých ruských spisovatelů. Jeho formulace je však nejednoznačná. Pravidelně se konají konference, na kterých se literární odborníci pokoušejí dát jasnou definici toho, co je „nový realismus“ a jak se odlišuje od jiných literárních trendů. Revoluční změny krizového přelomového období 90. let způsobily změny nejen společenského životního stylu, politického systému, ale změnil se i knižní trh, který se významně rozšířil a obnovil. Objevily se díla, do té doby neznámých nebo málo známých, zakázaných či nedoporučovaných autorů jako např. Nabokovova, Gazdanovova, Limonovova, Platonovova a dalších. To se samozřejmě odrazilo i na vkusu čtenářů a na tvorbě současných ruských autorů. Z ilegality vystoupili surrealisté, postmodernisté, avantgardisté a realismus se musel samozřejmě změnit.<sup>2</sup>

Abychom pochopili nejen význam „nového realismu“, ale i jeho paradoxní úspěch, je třeba se vrátit k přelomu 20. a 21. století. Na počátku druhého tisíciletí se objevila řada literárních děl, která upoutala jmény zcela nových a neznámých autorů. V té době byla vyhlášena literární soutěž „Дебют“ pro autory mladší 25 let. Zpočátku se myšlenka oceňování tvorby mladých autorů zdála pro mnohé neseriózní: co prý cenného může „skoro dítě“ napsat? Ale „Дебют“ velmi rychle dokázal svůj význam a dokonce nutnost v literárním vývoji. V roce 2001 se v penzionu Lipki, nedaleko Moskvy, uskutečnilo první setkání mladých ruských spisovatelů. Od té doby tam probíhají setkání každý podzim a účastní se jich na stopadesát mladých spisovatelů (do 35 let) z různých regionů země. Tato setkání jsou pro začínající mladé autory důležitá nejen kvůli pochopení atmosféry, ale i proto, že se seznámí s ostatními literárními

---

<sup>2</sup> СЕНЧИН, Роман. *Новый реализм - направление нового века* [online]. [cit. 2015-10-13]. Dostupné z: <http://www.ijp.ru/razd/pr.php?failp=00104600067>

vrstevníky, s jejich názory a myšlenkami. Produktem těchto setkání bylo vydání několika sborníků mladé prózy: „Время рожать“, „Погода на завтра“, „Антология современного рассказа, или Истории конца века“ atd.<sup>3</sup>

Vraťme se k devadesátým létům dvacátého století, k době přelomu nejen společenského, politického, ale i literárního života země. Pro sovětské spisovatele se tento přelom stal tragédií. Najednou přestali být váženými, populárními a chráněnými autory. Byli vytěsněni spisovatelé, jejichž tvorba byla do té doby zakázána, nebo těmi, kteří žili z ideových důvodů v emigraci. Ne menší tragédií byla svobodná devadesátá léta i pro tehdy začínající mladé literární autory. Stejně jako vážení sovětské spisovatelé, ani oni, nová literární generace, nikoho nezajímali. V popředí zájmu byla do té doby nedostupná, zakázaná a znovu navrácená literatura, která zaplňovala stránky „tlustých žurnálů“. Nicméně můžeme konstatovat, že devadesátá léta dvacátého století odhalila ruskému čtenáři obrovský svět „jiné“ literatury, vytvořené mladou generací. Příval staré, resp. znovu objevené literatury sice ovlivnil literární proces, ale konec devadesátých let zaznamenal také zájem, především literárních kritiků a badatelů, o to, co probíhá v literatuře právě tady a nyní.<sup>4</sup>

V novém tisíciletí se uchytil pojem „человеченский документ“, jež můžeme volně přeložit jako „lidské svědectví“. Literatura postrádá téměř všechny umělecké prvky, je téměř zbavena syžetu, často bývá napsána v první osobě, zobrazuje popis reálné skutečnosti bez příkras, má charakter velmi autentické prózy. S takovou prózou začínal například Denis Gucko, Alexander Karasev, Arkadij Babčenko, Irina Děněžkinová, Vasilij Avčenko a další. Je nepravděpodobné, že se ve své tvorbě odrazili od zповědні prózy šedesátých let 20. století, spíše cítili potřebu věrohodně hovořit o tom, co zažili, co se stalo jim, nebo jejich blízkým. Mnozí začínající spisovatelé tzv. „человеченского документа“ se v následujících letech stali skutečnými umělci, píší pestře, nápaditě, přesvědčivě, reálně a s využitím psychologických prvků.<sup>5</sup>

---

<sup>3</sup> СЕНЧИН, Роман Валерьевич. *Не статья насекомым* [online]. Moskva: Литературная Россия, 2011, s. 33 [cit. 2015-10-17]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=188978&p=33>.

<sup>4</sup> СЕНЧИН, Роман Валерьевич. *Не статья насекомым* [online]. Moskva: Литературная Россия, 2011, s. 35 [cit. 2015-10-17]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=188978&p=35>.

<sup>5</sup> Taméž.



Jádrem textů mladých autorů je tedy realita, skutečná situace, předložena v složité podobě, která kombinuje konvenci, grotesku i fantastické prvky. Evidentní je i seriálová výstavba textu, která zajišťuje dynamiku, aby udržela čtenáře v napětí. Autorské vzpomínky a narážky poukazují také na záměrnou hru. Přítomnost takové složité struktury neumožňuje hovořit o zvláštní definici žánru nebo o jasném určení nějakého směru.<sup>6</sup>

V nové literatuře, populární či masové, vnímáme nejen líčení bezvýchodnosti a špiný života, pesimismu, ale i deformaci jazyka, zájem o historii, byť v parodované rovině a návraty k tradiční literatuře. Dochází nejen ke změně tematiky, ale také žánrů. Více se zviditelňují esej a filozofická reflexe.<sup>7</sup>

Podobu dnešní literatury, do značné míry, ovlivňuje i problém její existence v komerční sféře, kde na prvním místě je stavěn ekonomický úspěch. Zde se otevírá prostor pro ovládnutí literatury, boj mezi autory a jejich manažery, literárními kritiky apod. Literatura postupně ztrácí své výjimečné postavení a etickou hodnotu a stává se tržním zbožím.<sup>8</sup> Díky zřetelně orientované vydavatelské politice se současný ruský literární trh skládá ze tří tematických okruhů: vojenské a revoluční prózy, milostné prózy (tzv. ženského románu) a fantastiky (zvláště sci-fi, thrillerů a futurologické literatury). Literatura se stává méně horlivou a poučnou, ztrácí se přísná normativnost a autoři se snaží porozumět světu po svém. Z typologického hlediska zahrnuje současná ruská literatura různorodé trendy: realismus, postmodernismus, sci-fi, detektivku, memoáry i komedii. Jsou vyjádřeny různými způsoby – žánrovým útvarem a cílem, který si stanoví sám autor. Je očividné, že se někteří autoři snaží lépe odhalit realitu, popsat svět co nejpřesněji, neboli naturalisticky. Naproti tomu jsou autoři, co se zaměřují především na vyvolání nálad, pocitů a emocí. Třetí model pak zahrnuje spojení pragmatického a smyslového vnímání světa.<sup>9</sup>

---

<sup>6</sup> *Русская проза рубежа XX – XXI веков: учебное пособие* [online]. Moskva: Флинта: Наука, 2011, s. 4 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=210908&p=4>

<sup>7</sup> GAZDA, Jiří a Ivo POSPÍŠIL. *Proměny jazyka a literatury v současných ruských textech*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 68-104.

<sup>8</sup> Tamtéž s. 105.

<sup>9</sup> *Русская проза рубежа XX – XXI веков: учебное пособие* [online]. Moskva: Флинта: Наука, 2011, s. 6 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=210908&p=6>

Začátek 21. století byl charakteristický tím, že se mnoho umělců vrátilo k realistickému vidění světa a chápání historických a kulturních hodnot, ale v novém pojetí, ve kterém dominuje dialektický přístup. Snaha zobrazovat skutečnost takovou, jaká opravdu je, je doprovázena bojovnou antiliterárností, posunem mravního akcentu, pragmatickou kompozicí a aktivním používáním hovorové, ba dokonce vulgární slovní zásoby.<sup>10</sup>

Nová literatura je charakteristická také oslabením společenské problematiky. Význam společenského obrazu ustupuje do pozadí, nebo je zcela odstraněn a veškerá pozornost je věnována osobním problémům a skutečností. Hrdinové i skutky jsou ze společenského obrazu vyloučeni, objevuje se uzavřený prostor. Dokonce ani obraz revolucionáře (Санькя) Zachara Prilepina neodhaluje význam samotného společenského obrazu. V centru dění je sice život revolucionářů, ale ne samotný boj, nebo pochopení společenské situace, cílů a ideálů, ale všední, každodenní život odpadlíků – protispoločenských živlů, ve kterém vzkvétá alkoholismus a probíhají brutální potyčky s policií, přitom ne vždy z politických důvodů. Není jasné, za co hrdina bojuje, ani on sám nechápe proti čemu se bouří. Psychika je dána téměř výhradně z hlediska individuálního charakteru bez široké společenské argumentace.<sup>11</sup>

Častým jevem, který se objevuje v tvorbě dnešních mladých spisovatelů je fakt nečekaného a zřetelného životního otřesu, který s sebou nese psychické trauma na celý život. Tento fakt je vázán na životní prožitky mladých autorů, které jsou spojeny především s válkami v Afganistánu a Čečensku. Válečné téma má v ruské literatuře své místo. Celé devatenácté a dvacáté století je v ruské literatuře spojeno s tématy, zobrazujícími události válečných hrůz. Generace dnešních mladých autorů však čelí svým válečným prožitkům, které získali během pobytu v základní vojenské službě ruské armády, kdy byli mnohdy nasazováni do míst lokálních konfliktů a tyto traumatizující události zachycují ve své tvorbě. Události Čečenské války jsou jedním z ústředních témat tvorby Zachara Prilepina, které odráží jeho vlastní zkušenosti a zážitky, získané v čečenských bojích v letech 1996 a 1999. Autor umí ohromit čtenáře především

---

<sup>10</sup> Тамтэж.

<sup>11</sup> ШАПОШНИКОВ, В. Н. Тенденции современной прозы в языковом аспекте. *СБОРНИК СТАТЕЙ "XXI ВЕК. ИТОГИ ЛИТЕРАТУРНОГО ДЕСЯТИЛЕТИЯ: ЯЗЫК – КУЛЬТУРА – ОБЩЕСТВО"* [online]. [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: [http://www.rospisatel.ru/sbornik-konf1.htm#\\_Toc286003325](http://www.rospisatel.ru/sbornik-konf1.htm#_Toc286003325)

syrovostí detailů válečných vražd a poprav, stejně jako zobrazením válečného pocitu zranitelnosti a smrtelného cynismu.<sup>12</sup>

V současných textech můžeme najít rovněž prvky tzv. vesnické prózy. Ruská literatura byla vždy pozoruhodná tím, že se zabývala, tak jako žádná jiná literatura ve světě, otázkami morálky, otázkami smyslu života a smrti. Ve vesnické próze byly otázky morálky spojeny se zachováním tradičních venkovských hodnot - prastarého lidového života, vesnického životního stylu, morálky jednotlivců i celé společnosti. Téma života generací, téma přírody, vzájemný vztah minulosti, přítomnosti a budoucnosti, náboženské problémy popisují různí spisovatelé různě.<sup>13</sup> I když v tvorbě Zachara Prilepina zaujímají reálie vesnického života významné místo, nelze jej označit za pokračovatele vesnické prózy 70. let dvacátého století, kterou proslavil třeba Valentin Rasputin. Prilepin se rovněž zaměřuje na podrobnou charakteristiku bezejmenných jedinců v těžkých zaostalých poměrech, ale nenajdeme u něj ideál vesnické prostoty, který byl charakteristický pro vesnickou prózu 60. – 70. let. Prilepin se orientuje výhradně na předmět svého líčení, extrémní postavy nebo situace, čímž prezentuje sugestivní zážitek současnosti.<sup>14</sup>

Dalším tématem, které v ruské literatuře zaujímá velmi důležité místo je táborové téma a námět stalinských represí. Motivem tohoto tématu jsou tragické osudy milionů lidí, kteří prošli sovětskými pracovními tábory a hledání odpovědi na otázku, kde jsou kořeny a příčiny zla, páchaného režimem na svých lidech. Většina děl, zabývajících se sovětskými pracovními tábory, byla z ideových důvodů vydávána v samizdatu. Teprve v období perestrojky se tato tvorba dostala do rukou široké veřejnosti. Táborové tematice se věnoval např. Varlam Šalamov, Anatolij Žigulin nebo Alexander Solženicyn.<sup>15</sup> Téma lágru se objevuje v románu Zachara Prilepina z roku 2014, s názvem „Обитель“, který vyjde v Čechách na jaře 2016 pod názvem „Tábor“ v překladu Libora Dvořáka. Román přináší neobvyklý pohled na dvacátá léta v sovětském lágru na Soloveckých ostrovech.

---

<sup>12</sup> PEČHAL, Zdeněk. *Současná ruská, polská a ukrajinská literatura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 20-21.

<sup>13</sup> Деревенская проза 60-90 годов. *Литературный глоссарий* [online]. [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://www.bukinistu.ru/russkaya-literatura-hh-veka/derevenskaya-proza-60-90-godov.html>

<sup>14</sup> GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 298.

<sup>15</sup> Лагерная тематика в русской литературе. *Литературный глоссарий* [online]. [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://www.bukinistu.ru/russkaya-literatura-hh-veka/lagernaya-tematika-v-russkoy-literature.html>

V rozhovoru, publikovaném v Literárních novinách, Zachar Prilepin na otázku co bylo tím hlavním impulzem, aby začal psát tento román, autor sděluje: „(...) *Téma vězení a lágrů mě pronásleduje celý život. Jeden můj děda seděl v nacistických lágrech jako sovětský válečný zajatec, odseděl si tam tři roky, druhý děda se stal obětí stalinských represí... Volba tématu pro mě proto byla přirozená*“.<sup>16</sup> I tento román, jako i ostatní díla Zachara Prilepina je předmětem kritiky. Dle jeho slov se našli někteří extrémní komunisté, kteří tvrdí, že se jedná o další antisovětský román, ale i posedlí antikomunisté, kterým se jeví, že toto téma zlehčuje. Prilepin trávil studiem deníků, dopisů, rozkazů, zpráv a záznamů v Soloveckých archívech tři roky a na obranu proti negativním kritikám říká: „*Dobře si uvědomuji, že jsem si vybral téma mimořádně kruté a temné a netroufl bych si ho zlehčovat. Proto mají veškeré příběhy a situace, které popisují, reálný faktografický základ v dokumentech, které jsem prostudoval. Někdy jsem dva příběhy spojil do jednoho, události sedmi let stlačil do šesti měsíců, ale není tam vymyšlené ani slovo.*“<sup>17</sup>

Autorská individualita se v literatuře prosadila významným způsobem. Mnohem častěji se projevuje funkce autorského sebevyjádření. Vznikají rozlišitelné individuální styly, kdy pravidelný čtenář pozná svého autora nejen podle výběru témat, prezentovaných postojů, ale rovněž podle způsobu vyjadřování, strukturování textu a volby jazykových prostředků. Současný ruský jazyk prochází velmi složitými procesy, z nichž významnou úlohu hrají sémantické procesy ve slovní zásobě. Jde o různé posuny ve významu slov, nebo jejich přehodnocování, jako například metaforizace pojmů jako způsob vyjádření hodnocení společensko-politické situace. Dalším výrazným jevem v oblasti jazyka je používání zapomenutých slov z oblasti politiky, ekonomiky, duchovního života apod. a pronikání slangových výrazů, charakteristických zejména pro kulturu městské spodiny, mládežnickou či zločineckou komunitu. Za nejdůležitější prvek jazykového vývoje je považována jazyková hra. Autoři využívají neologismy (novotvary), jako důsledek potřeby ozvláštnit nebo zpestřit řečový projev, aby zdůraznili důležitost předkládaného jevu. Často se v textech také setkáváme s užíváním cizojazyčných slov, především anglicismů. Postoje k přebírání cizojazyčných slov se liší, obecně však lze říci, že jsou ovlivňovány uvědomováním si pozice západních zemí jako

---

<sup>16</sup> MRÁZEK, Ondřej. Zachar Prilepin: Svoboda slova? V Rusku je větší než na Západě. *Literární noviny* [online]. 2014 [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/rozhovory/18884-zachar-prilepin-svoboda-slova-v-rusku-je-vti-ne-na-zapad>

<sup>17</sup> Tamtéž.

součástí civilizovaného světa.<sup>18</sup> Hlavním smyslem využívání těchto výrazových prostředků je vyjádření ironie. Tímto způsobem se jazyk brání vlivu totalitní i post-totalitní společnosti.<sup>19</sup>

V současné době se do ruské literatury zapojuje nová generace spisovatelů, mnohým z nich není ještě ani dvacet let. Vyrostli a byli vychováni v nové zemi, v nových sociálních podmínkách. Není proto divu, že jejich tvorba je nezřídka hluboká, zralá, svobodná, mnohostranná, a co je velmi potěšující, že už od prvních kroků se mladí autoři zaměřují na tradice ruské literatury, obnovení a očištění od tlaků ideologických tabu, které byly kladeny na spisovatele starších pokolení.<sup>20</sup>

---

<sup>18</sup> POSPÍŠIL, Ivo, Jiří GAZDA a Jan HOLZER. *Integrovaná žánrová typologie: (komparativní genologie) : projekt, metodologie, terminologie, struktura oboru, studie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 137-138.

<sup>19</sup> GAZDA, Jiří a Ivo POSPÍŠIL. *Proměny jazyka a literatury v současných ruských textech*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 30.

<sup>20</sup> СЕНЧИН, Роман. *Новый реализм - направление нового века* [online]. [cit. 2015-10-13]. Dostupné z: <http://www.ijp.ru/razd/pr.php?failp=00104600067>

## 1.2 „Černý realismus“ (Чернуха)

„Černý realismus“ je definován jako kulturní směr, který se v Rusku, resp. tehdy ještě v Sovětském svazu, zřetelně prosazuje po zrušení cenzurního dohledu na přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století a přetrvává dodnes. Je podstatný zejména pro dokumentární ruské drama, nicméně jeho estetika se objevuje i v dílech autorů ruské prózy, kteří se při psaní svých děl inspirovali skutečnými událostmi a nejednou také vlastními životními zážitky. Dokumentární prvky jsou zřejmé např. v dílech ruských autorů, které se zabývají revolučními a válečnými tématy. Z autorů této literatury uveďme například Alexeje Nikolajeviče Tolstého, který ve své trilogii *Křížová cesta* podává výklad historických událostí na pozadí osudů několika ústředních postav ruských inteligentů nebo Michaila Šolochova, pro jehož román *Tichý Don* sloužil jako hlavní dokumentární materiál skutečný život kozáků a historie občanské války.<sup>21</sup> Uveďme zde také autora, jehož tvorbou se tato práce zabývá, Zachara Prilepina, jehož díla *Saňka* a *Patologie* jsou postavena na obrazu reálných faktů a životních prožitků samotného autora.

„Černý realismus“ je v ruském prostředí znám také pod názvem „чернуха“ („černucha“), jenž vzešel z charakteristického znaku černuchy, a to kritiky a očeřování reality.<sup>22</sup> Ruská „černucha“ představuje důsledek procesu, který se odehrál ve vývoji ruské prózy. Začala se projevat již v ruské samizdatové literatuře v sedmdesátých letech dvacátého století a byla chápána jako přirozeně odmítavá reakce na oficiální sovětskou literaturu, která přinášela idealizovaný obraz reality, jenž byl v přímém rozporu se skutečností.<sup>23</sup> „Černucha“ je absolutním opakem propagandistické a lživé literatury a není s ní nijak svázána. Autoři „černuchy“ se ve své tvorbě snaží vyhnout jakékoliv ideologii, nesnaží se o žádnou racionalizaci, ani o žádné zdůvodnění. Jejich cílem je naopak ukázat pravdu, realitu společnosti, ve které žijí. Poukazují na fakta a problémy, které byly dříve zatajovány, se snahou přimět čtenáře či diváky alespoň k zamyšlení nad sociálními problémy. Spisovatelé se snaží postihnout negativní aspekty,

<sup>21</sup> MASNICOVÁ, Jana. *Současné ruské dokumentární drama a jeho divadelní platforma Teatr.doc* [online]. Olomouc, 2014 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=95408497272>

<sup>22</sup> SLEZÁKOVÁ, Barbora. *Černý realismus v sociálně orientovaných hrách Plastelína a Černé mléko uralského dramatika Vasilije Sigareva* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=61233328085>

<sup>23</sup> KOSTELNÍK, Jakub. *Vývoj ruského dramatu na konci 20. a počátku 21. století* [online]. Brno, 2011 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: [http://is.muni.cz/th/64451/ff\\_d/Dizertacni\\_prace\\_pgedtrfl.pdf](http://is.muni.cz/th/64451/ff_d/Dizertacni_prace_pgedtrfl.pdf)

kteře se ve společnosti objevují, obrací svou pozornost k obrazům deziluze, brutality, amorálního jednání, bezvýchodnosti životní reality, alkoholismu, prostituce, narkomanie, tabuizované sexuality apod.<sup>24</sup> Popularita „černuchy“ v sovětské společnosti byla založena na faktu, že vše do té doby bylo lži, cílenou sovětskou propagandou. Čtenáři a diváci v podstatě věděli, že tabuizované skutečnosti existují, vnímali je a vídali všude kolem sebe. Oficiálně však tyto skutečnosti neexistovaly, mluvit o nich bylo nelegitimní. Až samotný fakt publikování „černuchy“ v tzv. tlustých časopisech zapříčinil zlegitimizování sociálně patologických jevů v ruské společnosti.<sup>25</sup> „«Чернуха», таким образом, нужна была для того, чтобы ввести известные социальные феномены в культурный контекст ...“<sup>26</sup>

„Černý realismus“ pokračuje v tradicích ruského realismu, vyznačujícího se často naturalistickými prvky. Stejně jako realismus, tak i „černucha“ se zaměřuje na bezútěšný život lidí z okraje společnosti: bezdomovců, alkoholiků, prostitutek apod. V poslední době se však objevuje nový typ hrdiny „černuchy“ – tzv. „новый русский“. Důvod je jednoduchý. Po uplynutí několika let od „perestrojky“ osudy lidí ze dna společnosti, jejich problémy a témata s nimi spojená čtenářům zevšedněla, a proto se do centra pozornosti dostává nový typ hrdiny. „Novoruský“ hrdina je popisován jako člověk, který své city, mezilidské vztahy a rovněž i svobodu přesouvá do materiálně tělesného rozměru. Svoboda, víra i láska pro něj nabyly zcela nového významu. Lásku představuje v estetice „černuchy“ pouze sex, sexuální orgie a znásilňování. Svoboda je vyličeena jako neustálá honba za větším a okázalejším místem pro život. Víra je přenesena jen do představy kostela, ale pro člověka nemá žádný význam. Nový hrdina je zobrazován jako zbohatlík s velkým společenským vlivem a mocí.<sup>27</sup>

Poetika „černuchy“ spočívá v záznamu hovorové řeči, slangu, hantýrky, vulgarismů a nadávek. Způsob vyjadřování je v souladu se sociální sférou, která je v díle

---

<sup>24</sup> SLEZÁKOVÁ, Barbora. *Černý realismus v sociálně orientovaných hrách Plastelína a Černé mléko uralského dramatika Vasilije Sigareva* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=61233328085>

<sup>25</sup> KUBÍČKOVÁ, Tereza. *Komentovaný překlad divadelní hry Nikolaje Koljady "Букем"* [online]. Brno, 2012 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: [https://is.muni.cz/th/219600/ff\\_m/Kubickova\\_diplomka\\_final.pdf](https://is.muni.cz/th/219600/ff_m/Kubickova_diplomka_final.pdf)

<sup>26</sup> ЛИПОВЕЦКИЙ, Марк. Растратные стратегии, или Метаморфозы “чернухи”. In: *Журнальный зал* [online]. 1999 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/1999/11/lipowez.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/1999/11/lipowez.html)

<sup>27</sup> SLEZÁKOVÁ, Barbora. *Černý realismus v sociálně orientovaných hrách Plastelína a Černé mléko uralského dramatika Vasilije Sigareva* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=61233328085>

vyobrazena. Uživatelé vulgárních slov a nespisovného jazyka jsou často spíše zoufalými a bezmocnými oběťmi agresivního, egoistického, lhostejného okolí a jejich vyjadřování je jakýsi způsob jejich sebeobrané reakce. Z tematologického hlediska se „černucha“ zaměřuje jak na osudy a problémy lidí z okraje společnosti, tak i na život vyšší společnosti. Do centra zájmu se dostávají zbohatlíci a s nimi spojená témata materiálnosti, absolutního rozkladu individuality člověka a jeho emocí. Pozitivní životní hodnoty jsou zpravidla odmítány, naopak je zobrazována jejich nefunkčnost. Bez jakýchkoliv předsudků jsou společnosti prezentovány sexuální orgie, rozkoš a nevkus. Život je zobrazen naturálně realistickým způsobem a volba vyjadřovacích prostředků tento obraz umocňuje.<sup>28</sup>

---

<sup>28</sup> SLEZÁKOVÁ, Barbora. *Černý realismus v sociálně orientovaných hrách Plastelína a Černé mléko uralského dramatika Vasilije Sigareva* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=61233328085>



## 1.2 „Nový realismus“ a kritika

Literární kritici se shodují na tom, že pod pojmem „nový realismus“ je třeba chápat celý souhrn realistických trendů 20. století. Hlavním rozdílem této literární metody od předcházejícího kritického realismu XIX. století je jádro působivého humanismu, otevřenost spolupráci s jinými literárními směry, jako např. modernismu, a nový umělecký jazyk. Co nutí kritiky oddělovat nový realismus 21. století do samostatné etapy rozvoje realistického stylu je například snížení vítězného patosu. Vojenská próza nových realistů začátku 21. století se zřetelně rozchází s tradicemi literatury o válce, předloženými ruskými klasiky, ve kterých pokračovala i celá plejáda vážených sovětských spisovatelů. Jestliže v tradiční ruské realistické vojenské próze je hrdina vždy silnější než okolnosti, vyhrává válku v morálním i duchovním schématu, tak v knihách mladých realistů, jako např. Arkadije Babčenko a Zachara Prilepina, válka nevyhnutelně převažuje nad jednotlivcem, potlačuje ho, pošlapává a nemilosrdně ničí a čtenáři nezanechává žádnou naději ani žádný záblesk radosti. Přibližně stejný obraz hlubokého pesimismu lze najít i v nevojenské, občanské próze, kde jsou drobné, bezvýznamné podrobnosti každodenního života popsány natolik dokonale a pečlivě, že se za nimi mimovolně ztrácí ideové poslání. Nicméně, za příznačný sociální pesimismus „nových realistů“ nejsou natolik odpovědní samotní autoři, nakořím zobrazují epochu. Jestliže v sovětských dobách měli lidé určité ideály a žebříček hodnot, byl v nich kován hrdinský duch a optimistický pohled na život, tak s rozpadem Sovětského svazu toto vše bylo zničeno reformátory, kteří se dostali k moci a nebyli schopni: „...*nabídnout na místo ztracené duchovní Atlantidy nic jiného, než kult spotřeby*“. *Tak proč by se měli v takovém případě radovat představitelé „nového realismu“?*<sup>29</sup>

V roce 2001 mladý spisovatel Sergej Šargunov zveřejnil v časopise „Новый мир“ článek pod názvem „Отрицание траура“, který se stal manifestem „nových realistů“ neboli pokolení mladých spisovatelů. Úvahy Šargunova o stavu současné ruské literatury byly spojeny s intuicí, že umělecký směr a styl nové prózy je životaschopný. Ve svém článku píše, že vážnou literaturu národ více nepotřebuje, že je uzavřena ve svém hermetickém prostředí. Dále zmiňuje, že umění náleží lidu a lid zase umění, proto je třeba o něm veřejně diskutovat. S tvrdou kritikou se vrhá na postmodernismus, jako

---

<sup>29</sup> КОЛЕСНИКОВ, Дмитрий. В защиту нового реализма. *Литературная Россия* [online]. 2010. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.litrossia.ru/archive/item/4576-oldarchive>

umělecký směr a uvádí, že postmodernismu čelí právě nový realismus. Podle Šargunova spisovatel disponuje tím hlavním, čím je schopen ovládat chápání společnosti. Hlavní předností spisovatele vidí v moci autorského sdělení a síle slova, v procítění krásy i poetičnosti bídy, to vše ve vztahu k chápání života a smrti.<sup>30</sup>

Začátek roku 2010 znamenal další diskuzi o „novém realismu“, který se sice nestal hlavním uměleckým směrem, ale pravděpodobně hlavní legendou ruské literatury let 2001-2009.<sup>31</sup> Mnozí k tomuto nově vzniklému jevu zaujali skeptický postoj, jiní se k němu postavili naopak odpovědně. Terčem negativní kritiky byl nový realismus například pro Darju Markovou, která se v článku „Новый-преновый реализм, или Опять двадцать пять“ vyjadřuje slovy: „*Vypadá to, že si Vasilina Orlova všimla, že se věková pospolitost rychle rozpadá – jednoduše postupem času. Nyní se mi zdá, že to samé se stane i s „novým realismem“, který existuje více v manifestech a programových prohlášeních, než ve skutečných dílech; nový realismus více charakterizuje pocity mládeže, jejich přání nalít do literatury novou krev a přebudovat svět, než nový literární směr*“. D. Markova klade důraz na absenci zřetelných hranic pojmu „nový realismus“ a absenci společného ideologického základu.<sup>32</sup> Rovněž Igor Frolov se nechvalně vyjadřuje o stylu nového proudu ruské prózy: „*Noví realisté odmítli virtuozitu jazyka, jako svůj nástroj si nevybrali housle, dokonce ani bubny, schopnosti jim nestačily, ale plechovky a hrnce s paličkami. A bubnují už desítku let.*“<sup>33</sup> I když je Sergej Beljakov přesvědčený odpůrce nového realismu, což dokazuje ve svém článku „Драгон в лабиринте: к тупику нового реализма“, publikovaném v časopise „Урал“ v roce 2003, kde hovoří o „neuměleckosti“ tvorby některých spisovatelů, realistů nové vlny, nejčastěji o próze Arkadije Babčenko, kterou přirovnává k dokumentalismu a dále zdůrazňuje egocentrismus současné prózy<sup>34</sup>, Frolovo zevšeobecnění literárního umění autorů, představujících novodobou literaturu, není podle něj příliš spravedlivé. Podle Beljakova: „*Vlna nového realismu vynořila na břeh nejen shnilé vodní řasy. Mezi těmi, kteří se pokládali nebo dosud pokládají za nové realisty, lze najít i talentované prozaiky,*

<sup>30</sup> ШАРГУНОВ, Сергей. Отрицание траура. *Журнальный зал* [online]. Новый Мир, 2001 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2001/12/shargunov.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2001/12/shargunov.html)

<sup>31</sup> БЕЛЯКОВ, Сергей. *Истоки и смысл "нового реализма": к литературной ситуации нулевых* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://rospisatel.ru/konferenzija/beljakov.htm>

<sup>32</sup> МАРКОВА, Дарья. *Новый-преновый реализм, или Опять двадцать пять* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/znamia/2006/6/ma12.html>

<sup>33</sup> БЕЛЯКОВ, Сергей. *Истоки и смысл "нового реализма": к литературной ситуации нулевых* [online]. [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://www.rospisatel.ru/konferenzija/beljakov.htm>

<sup>34</sup> Beljakov poukazuje na to, že hlavním rysem nového realismu je „упоение собой“ (nadšení ze sebe samého), „Я“ je hlavním hrdinou téměř každého novorealistického textu.

*nadané básníky nebo i nadprůměrné kritiky a novináře. Například Roman Senčín, Alexander Karasev, Dmitrij Novikov, Denis Gucko, ti všichni jsou nekonečně daleko od obrazu divocha s plechovkami“.*<sup>35</sup>

Mezi kritiky, kteří se k novému proudu současné literatury staví shovívavěji, je například Dmitrij Novikov. Ve své stati „Поморские сказы имени Шотмана, или Мифы нового реализма“ prosazuje názor, že „nový realismus“ není novým fenoménem, že je to pokračování tradic všech předešlých forem realismu, počínaje socialistickým a konče magickým realismem. „*Výraz nový realismus se mi zdá opodstatněným, neboť o co by se ještě dnes přeli kritici, spisovatelé a čtenáři, co by ještě přineslo pohyb v poměrně lhostejném literárním světě. Proto, aťsi bude „nový realismus“, nechť se bije, vyjadřuje se, prohrává, vítězí. Nechť žije“.*<sup>36</sup> Pod svou ochranu vzali nový realismus i Andrej Rudalev a Valeria Pustovová. Na základě názorů mnohých kritiků přichází Andrej Rudalev k závěru, že nový realismus nemá zatím náležitou formu, ale je ve stadiu formování se a jeho hranice nejsou doposud stanoveny. „*Nová mladá literatura se neskládá z filosofů. Jejich text se rodí z úzkosti, bolesti, třesku a silných emocí. Chaotický, diskrétní svět je skládán kousek po kousku, a zatím není prakticky podroben analýze. Mladá próza se drží prastaré zásady „poznej sám sebe“ a skrze svůj vnitřní svět autor prostupuje do světa vnějšího. Autorovo „Já“, to není realizace krajního individualismu, to je neobvyklý prostředek k pochopení světa“.*<sup>37</sup> Jedním z hlavních propagátorů nového realismu je i absolventka fakulty žurnalistiky Valeria Pustovová. V roce 2005 byl v časopise „Континент“ zveřejněn její článek pod názvem „Диптих“, ve kterém zmiňuje některé rysy nové prózy. Dle jejího názoru je hlavním rysem dnešní mladé literatury absolutní nepřítomnost reflexe ve vztahu k minulosti, jíž je míněno období postmodernismu 90. let. Pod pojmem „nový realismus“ chápe Pustovová více, než jen styl současné slovesnosti. Vidí v něm životní filosofii nového člověka, hrdiny nové kulturní epochy. Na základě analýz literárních postav Šargunova a Kočergina vyzdvihuje Pustovová hlavní charakteristické rysy nového hrdiny:

---

<sup>35</sup> Tamtéž.

<sup>36</sup> НОВИКОВ, Дмитрий. Поморские сказы имени Шотмана, или Мифы нового реализма. *Журнальный зал* [online]. Вопросы литературы, 2007 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/voplit/2007/4/no14.html>

<sup>37</sup> РУДАЛЁВ, Андрей. *Письмена нового времени* [online]. ЛитМир - Электронная Библиотека, s. 37 [cit. 2015-10-24]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=241425&p=37>

„záhadně - jednoduchou prostotu“, „svalnatou brutalitu“, „vůli“ a „statečnost“. „*Mladá próza nám představuje hrdinu, který překonává nesmyslnost a beznaděj*“.<sup>38</sup>

Nový realismus ještě zdaleka není faktem literárního procesu, ale něco, co se stále vyvíjí, nic definovaného, ale teprve se formujícího. Momentálně je pojem „nový realismus“ z velké části spojován s podstatou nové ruské společnosti. Nový realismus je natolik nový, nakolik je osobitá současná společenská realita. K poznání a pochopení této nové tendence jsou potřebné nejen literární zkušenosti, ale i publicistické a kritické názory. Literární kritik by se proto neměl pouze uzamykat do sféry čistě uměleckých konvencí, ale jeho mysl by měla být syntetická a harmonická, kritik by měl přestat být obyčejným pasívním účastníkem literárního procesu, ale měl by být jeho zvěstovatelem. V próze je nový realismus ještě stále předmětem diskusí, ale tam, kde se už bezpochyby plně zformoval, tak to je v literární kritice.<sup>39</sup> Nový realismus je představen zvláštním prožitkem skutečnosti. Prožitkem, soustředěným na bolest, na ztrátu, na odmítání. Hlavní podstata nového realismu, nového osvojení si světa, je v jeho odmítání, v opěvování vnitřního rozpoložení člověka a v pěstování vlastního subjektivního pohledu.<sup>40</sup>

Svůj názor na fenomén nového realismu vyjadřuje i Jevgenij Jerolim v článku „Случай нового реализма“. Podle něj je nová literární realita různorodá a rozporuplná. Ale drift, který pohání mladé autory v souvislosti s jejich prvotním úkolem – uměním k vyjádření pravdy a poznání, je zřejmý. A právě tento drift je tím, čím je nazýván nový realismus. Obsahově se projevuje jako testování možností existence v bezvýchodné situaci, pochopení svých hranic, otevření náboženské otázky, morální odolnosti, prožitku hledání a nalézání tragédií, pokládání otevřených otázek, obrácených k člověku, ke společnosti, k pohledu na svět, k Bohu. To vše zejména v širokých mezích pochopení k „Dnešku“. V tom smyslu je nový realismus, stejně, jako kdysi i ten starý, nejen odrazem našeho života, všedního a typického, ale předhání ho tím, že zavádí jinou,

---

<sup>38</sup> ПУСТОВАЯ, Валерия. Диптих. *Журнальный зал* [online]. Континент, 2005 [cit. 2015-10-24]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2005/125/пу24.html>

<sup>39</sup> РУДАЛЕВ, Андрей. Новая критика распрямляла плечи. *Журнальный зал: Новый реализм: параболы смысла (дискуссионная подборка)* [online]. 2011 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2011/150/121.html>

<sup>40</sup> Тамtéž.

nevšední úroveň důležitosti a významu lidské existence. Nová ruská literatura vyzývá k transformaci nové společnosti, k přeměně každého jednotlivce v nového člověka.<sup>41</sup>

Názory na nový literární proud ruské literatury jsou různé. Co tedy zajišťuje novému realismu jeho překvapivě stabilní životaschopnost? Proč, a to navzdory skutečnosti, že mnoho temperamentních avantgardních kritiků ho za posledních dvacet pět let neúnavně pohřbívají, se objevuje znovu a znovu jako pohádkový Fénix. Odpověď spočívá v povaze ruských čtenářů, v jejich odvěkém hledání pravdy a spravedlnosti, ve sklonu k pozorování a přemýšlení nad podstatou doby, ve které žijí, v hledání smyslu života.<sup>42</sup>

---

<sup>41</sup> ЕРМОЛИН, Евгений. Случай нового реализма. *Журнальный зал: Новый реализм: парабола смысла (дискуссионная подборка)* [online]. 2011 [cit. 2015-11-21].

Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2011/150/121.html>

Ukončit editaci

<sup>42</sup> КОЛЕСНИКОВ, Дмитрий. В защиту нового реализма. *Литературная Россия* [online]. 2010. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.litrossia.ru/archive/item/4576-oldarchive>

## 2. ZACHAR PRILEPIN

### 2.1 Biografie Zachara Prilepina

Současný ruský spisovatel, novinář a básník Zachar Prilepin (vlastním jménem Jevgenij Prilepin) se narodil 7. července 1975 ve vesničce Ilinka v Skopinském kraji Rjazaňské oblasti v rodině učitele historie a zdravotní sestry. Své dětství prožil ve městě Skopin. V polovině 80. let se přestěhoval se svými rodiči do města Dzeržinsk v Nižegorodské oblasti. Ve svých 16 letech začal pracovat jako nakládač.<sup>43</sup>

V roce 1994 nastoupil na povinnou vojenskou službu a po jejím ukončení sloužil v policejních oddílech zvláštního určení (OMON). V letech 1996 a 1999 se jako velitel oddílu účastnil války v Čečensku. Zároveň večerně studoval filologii na Nižegorodské univerzitě. V roce 1996 se stal členem protivládní Nacionálně-bolševické strany (NBP) Eduarda Limonovova, která se proslavila mnohými výraznými a tvrdými akcemi, jako např. obsazení administrativních budov ministerstva zdravotnictví a ministerstva financí nebo házení potravin na politické představitele. Nesčetněkrát byl zatčen a policejně šikanován v souvislosti s demonstracemi a jinými politickými aktivitami. V roce 2007 byla činnost strany uznána za extremistickou a na území Ruska zakázána.<sup>44</sup>

V roce 1999 se Prilepin přestěhoval do Nižního Novgorodu, kde začal pracovat jako novinář. Jeho články byly vydávány pod pseudonymem Jevgenij Lavlinskij podle příjmení jeho babičky. V současné době je redaktorem opozičních novin Novaja gazeta pro oblast Nižního Novgorodu, je ženatý a má čtyři děti.<sup>45</sup>

Literární debut Zachara Prilepina začíná v letech 2003 - 2004. V „tlustých časopisech“ „Севере“, „Дружбе народов“, později i v „Новом мире“ se začínají objevovat jeho povídky, v „Литроссии“ a v „Литературной газете“ jsou publikovány jeho verše. Úryvky z románu o Čečně pod názvem „Патологии“ jsou vydávány nejprve v novinách „Спецназ России“ a později v „Искусстве кино“. Prilepin se nejednou

---

<sup>43</sup> Захар Прилепин Биография. In: *Bookmix: клуб любителей книг* [online]. [cit. 2015-10-04]. Dostupné z: <http://bookmix.ru/authors/index.phtml?id=407>

<sup>44</sup> PECHAL, Zdeněk. *Současná ruská, polská a ukrajinská literatura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 191.

<sup>45</sup> PECHAL, Zdeněk. *Současná ruská, polská a ukrajinská literatura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 191.

účastní setkání mladých spisovatelů v Lipkách, kde „Патологии“ získaly cenu Borise Sokolova. Román vychází v časopise „Роман-газета“ a zanedlouho je nakladatelstvím „Андреевский флаг“ vydán ve formě knihy. O rok později se autor stane hvězdou nakladatelství „Ad Marginem“. Román „Патологии“ bude vydán ještě několikrát, stejně jako druhá autorova kniha o mladém revolucionáři „Санья“, kterou napsal v roce 2006. V následujících dvou letech vydává Prilepin dvě sbírky povídek: „Грех“ a „Ботинки полные горячей водкой“ a také knihu esejí s názvem „Я пришел из России“. Samostatně jsou povídky nadále publikovány v „tlustých žurnálech“, jsou zahrnuty v antologiích ruských povídek a jiných tematických sbornících. Ve stejnou dobu připravuje Prilepin antologie textů ruských i zahraničních autorů o válce „Война. WAR“. V roce 2009 sestavil antologii tvorby na téma revoluce „Революция. Revolution“ a sborník „Именины сердца. Разговоры с русской литературой“, ve kterém jsou shromážděny rozhovory a úryvky obrovské mozaiky klasické i moderní ruské literatury. V následujících letech se Prilepin podílel na řadě dalších antologií, např. „Лит Перрон. Антология нижегородской поэзии“, „Десятка. Антология прозы «нулевых» годов“, „Антология женской прозы «нулевых» годов“ atd. V roce 2010 začíná Prilepin psát biografii svého oblíbeného spisovatele Leonida Leonovova, která vyšla pod názvem „Леонид Леонов: Игра его была огромна“.<sup>46</sup> Do současné doby napsal Prilepin ještě další dva romány. V roce 2011 vyšel román „Черная обезьяна“, který připomíná „*drsně morbidní fúzi politického thrilleru ze současného Ruska a psychologického dramatu*“.<sup>47</sup> Román vypráví o vzpouře a běsnění dospívajících dětí, kteří uprchli z ústavů pro mladistvé. Zatím posledním autorovým románem, který byl vydán v roce 2014, je román „Обитель“, který přináší neobvyklý pohled na dvacátá léta minulého století v sovětském lágru na Soloveckých ostrovech.

Zachar Prilepin zaujímá v ruské literatuře čestné místo. Svědčí o tom jednak velký počet cen a uznání a také vysoká úroveň samotných děl. Pro názornost uvedu příklady některých literárních ocenění. Za román „Патологии“ se stal Prilepin držitelem ceny „Вдохнуть Париж“, ceny vydání „Литературная Россия“, cenu „Роман газеты“ v nominaci „Открытие“. Za román „Санья“ byl odměněn cenou „Ясная Поляна“ za „выдающееся произведение современной литературы“ a s tímto románem se také

<sup>46</sup> ГЛИКМАН, Кирилл. Новый, талантливый, но.. Захар Прилепин. *Журнальный зал* [online]. 2011 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/voplit/2011/2/gl7.html>

<sup>47</sup> MRÁZEK, Ondřej. Prilepinův Hřích ruskou knihou desetiletí. *Literární noviny* [online]. 2011 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/blogy/135-ondej-mrazek/4246-prilepinv-hich-ruskou-knihou-desetileti>

dostal do finále literárních soutěží „Русский Букер“ a „Национальный бестселлер“. Jeho povídkový román „Грех“ byl oceněn kromě ceny „Национальный бестселлер“ ještě speciální cenou „Супернацбест“, která má označit nejvýznamnější román desetiletí. „Черная обезьяна“ byla oceněna premií „Бронзовая Улитка“ a premií BookMix.ru v nominaci „Выбор экспертов“ a rovněž poslední Prilepinův román „Обитель“ má na svém kontě již několik uznání – cenu „Книга года“ a „Большая книга“ a knižní premií Рунета-2014 v nominaci „Лучшая художественная книга“.<sup>48</sup>

Ve své vlasti je Prilepin považován za kontroverzního autora. Ostře se vyhraňuje jako kritik autoritativních kroků prezidenta Putina a společně se spisovatelem Eduardem Limonovovem, předsedou národně-bolševické strany usiluje o revoluční změnu systému. Symbolem těchto revolučních snah je jeho literární hrdina „Саша Тишин“ z románu „Санькя“, radikální levicový aktivista, který společně s dalšími radikály obsadí sídlo gubernátora, odkud vyhodí z okna zkorumpovaného politika, svého bývalého učitele „Безлетова“.<sup>49</sup> Právě pro své politické názory je Prilepin často kritizován jak laickou veřejností, tak i některými představiteli společenského a kulturního života. Na problém nacionalismu, který proslavil Prilepina snad více než jeho texty, reaguje Dmitrij Bykov, spisovatel, básník a publicista, slovy: „*Vstoupit do extremistické politické strany můžete ne proto, abyste jako ilegální spiklenec organizoval své vlastní tajné skupiny, ale i proto, že se stydíte za Rusko, které vidíte kolem sebe, jež by mělo být krásné, bohaté a silné, ale utápí se v ubohosti*“.<sup>50</sup> Asi nejrozumnější způsob, jak se postavit k osobnosti Zachara Prilepina, zvolil ruský novinář a televizní moderátor Alexandr Archangelsky, který vyzdvihl jeho spisovatelské umění, inteligenci, chytrost i jemnost, jeho politické názory však nesdílí. „*Vaši politickou ideologii nerespektuji a nenávidím. Ale vás, jako spisovatele, si vážím. Jsou to dvě různé věci a je nutné je oddělovat.*“<sup>51</sup>

---

<sup>48</sup> Биография. Захар Прилепин: Официальный сайт писателя [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/bio.html>

<sup>49</sup> MRÁZEK, Ondřej. Jurodivá říše slova aneb Kradmé nahlédnutí za oponu současné ruské slovesnosti [online]. 2013 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/14909-jurodiva-rise-slova-aneb-kradme-nahlednuti-za-oponu-soucasne-ruske-slovesnosti>

<sup>50</sup> БЫКОВ, Дмитрий. Отзывы А - К. Захар Прилепин: официальный сайт писателя [online]. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>51</sup> АРХАНГЕЛЬСКИЙ, Александр. Отзывы А - К. Захар Прилепин: официальный сайт писателя [online]. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>



## 2.2 Styl prózy Zachara Prilepina očima kritiků

Jak samotná osobnost Zachara Prilepina, tak i jeho literární tvorba se stala objektem mnoha kritických názorů. Prvním rysem, kterým se kritici zabývají, je autobiografie spisovatele a jeho politické názory. Jak již bylo řečeno, Prilepin během svého dosavadního života získal řadu zkušeností, na kterých vystavěl svá díla, ať už se jedná o autorovy zážitky z Čečenské války nebo zkušenosti z členství v, dnes již zakázané, Národně bolševické straně. Z tohoto důvodu kritici jednoznačně vyzdvihují autobiografii jeho prózy. Prilepinovi hrdinové prožívají ty samé útrapy, které postihly spisovatele v průběhu jeho života. „*Subjektivnost vyličení atmosféry*“ v románu „Патологии“, je podle Valerie Pustovové, obrovským průlomem, jenž Prilepin učinil ve vojenské próze.<sup>52</sup> Jurij Kozlov uvádí, že v románu „Патологии“ se autorovi podařilo zachytit Rusko a Čečnu z pohledu mladých lidí, kteří jsou každý den ohroženi na životě. V klasických vojenských románech, např. „Sbohem armádo“ nebo „V Stalingradských zákopech“ je vždy přítomna vyšší myšlenka, která jakýmsi způsobem zušlechťuje a ospravedlňuje každodenní zabíjení. „Životní pravda“ Zachara Prilepina je v tom, že napsal román o válce bez ideje války. Jeho zobrazení války je jako křest ohněm, bez jakýchkoliv zmírňujících okolností, a každý sám si v tomto prostředí definuje své místo v souladu s lidskými (nebo nelidskými) hodnotami.<sup>53</sup> Prilepin vyniká tím, že nabízí čtenáři drama, nikoliv s použitím šokujících efektů, ale s poutavým zachycením emocionálních stavů.<sup>54</sup>

Dalším znakem, kterého si kritici v Prilepinově tvorbě všímají, je téma postoje hlavního hrdiny ke smrti. Charakteristika hrdinů se projevuje tím, že nelpí na životě, ale jsou vždy připraveni „konat“, navzdory smrti. Život v Prilepinově tvorbě „*neustále bojuje se smrtí*“<sup>55</sup>

---

<sup>52</sup> ПУСТОВАЯ, Валерия. Человек с ружьем: смертник, бунтарь, писатель: О молодой «военной» прозе. *Журнальный зал* [online]. 2005 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2005/5/pu9.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2005/5/pu9.html)

<sup>53</sup> КОЗЛОВ, Юрий. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>54</sup> УЧИТЕЛЬ, Алексей. Отзывы Р - Я. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>55</sup> ПУСТОВАЯ, Валерия. Человек с ружьем: смертник, бунтарь, писатель: О молодой «военной» прозе. *Журнальный зал* [online]. 2005 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2005/5/pu9.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2005/5/pu9.html)

Kritici rovněž poukazují na to, že se Prilepin výrazně soustředí na různé fyziologické procesy a tělo vůbec. To se odráží v detailních fyziologických popisech, kdy hrdina věnuje příliš mnoho pozornosti tělu, svému i cizímu, zabývá se tím, jak vnitřně funguje a je vyděšený z jeho křehkosti.<sup>56</sup> Podívejme se, jak je v románu „Патологии“ popsán postoj hlavního hrdiny ke svému synovi: „Ужас, схожий с предвотными ощущениями, сводит мои небритые скулы, а руки прижимают трехлетнее тело с цыплячьими косточками, пальцы касаются его рук, мочек ушей, лба, я проверяю, что он теплый, родной, мой, здесь, рядом, на коленях, единственный, неповторимый, смешной, строгий...“.<sup>57</sup>

Hrdinové Prilepinových děl jsou často povstalci. V recenzi na román „Санька“ Sergej Beljakov píše, že povstání je pro Prilepinovy hrdiny forma existence. Bez povstání by nemohli žít. Jejich cílem není vítězství, ani nová spravedlivá společnost, ale boj a hrdinská smrt.<sup>58</sup> Jestliže mluvíme o postavách Prilepinových děl, nelze opomenout, že mnohé situace se dějí v alkoholovém opojení hlavních protagonistů. „Новая Prilepinova книга (Санька) je naplněna, doslova až po okraj, водкой. I když ji všichni odsuzují, mají на зřетели nebožтики, kteří се díky ní odeбрали на onen svět, послушají matčino сплání на тема пить, stejně všichni dál пiji“.<sup>59</sup> Podle mínění Sergeje Kostyrka je pití hlavního hrdiny vnímáno jako vyjádření vnitřního konfliktu s okolním světem.<sup>60</sup> Prilepin přivedl do své tvorby hrdiny s naprosto novým pohledem na svět. Často jsou to rebelové, posedlí touhou po nové sociální společnosti, ale ne proto, že jsou nástupci socialismu. Oni jsou svobodní, nezranění sovětskou érou, ale tato svoboda jim nedává pocit štěstí a naplnění. Jejich tragédie není založena na rozpadu Sovětského svazu.<sup>61</sup> Spisovatel Alexandr Prochanov doplňuje, že v posledních deseti až patnácti letech se ruská literatura stranila všeho konkrétního, strašného a děsivého. Z nějakých důvodů se polekala reality, a proto

---

<sup>56</sup> КОРЧАГИНА, Светлана. Онтология войны. АПН Нижний Новгород [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://apn-nn.ru/diskurs\\_s/598.html](http://apn-nn.ru/diskurs_s/598.html)

<sup>57</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. Патологии [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=88107>

<sup>58</sup> БЕЛЯКОВ, Сергей. Заговор обреченных, или Захар Прилепин как зеркало несостоявшейся русской революции. Журнальный зал [online]. 2006 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2006/10/be15.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2006/10/be15.html)

<sup>59</sup> ПОПОВ, Дмитрий. Сытым книга не понравится. Санька. Роман Захара Прилепина [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://sankya.ru/otzivi/sitim-kniga-ne-ponravitsja.html>

<sup>60</sup> КОСТЫРКО, Сергей. По кругу. Журнальный зал [online]. 2006 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2006/10/ko16.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2006/10/ko16.html)

<sup>61</sup> БАК, Дмитрий. Отзывы А - К. Захар Прилепин: официальный сайт писателя [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

ji odvrhla. Prilepin svými texty obraz ruské literatury mění. Ve svých dílech se zaměřuje na válku, politiku a revoluci a na scénu přivádí zcela nové hrdiny.<sup>62</sup>

Hrdina Prilepinových děl je typickým představitelem současné mládeže. Je to obyčejný člověk, který představuje národ. Společně s rebelií se v charakteristických rysech hrdiny projevuje i něžnost, která je patrná ve vztazích s blízkými a milovanými lidmi. Řada kritických názorů poukazuje na to, že Prilepin umí odhalit vnitřní pocity hrdinů, až neuvěřitelně něžným a poetickým způsobem. V té souvislosti se k autorově tvorbě vyjadřuje například Tina Kandelaki slovy: „*Nevěřím Zacharu Prilepinovi, když píše o revolucionářích, ale věřím Zacharu Prilepinovi, když píše o lásce. Protože o ní píše tak, jak jsem jí cítila já, jak jí cítil kdokoliv z jeho čtenářů, který kdy miloval.*“<sup>63</sup> Ne všichni kritici však „odhalení vnitřních pocitů“ hrdiny pokládají za umělecky odůvodněné. „*Prilepin je výborný spisovatel o válce, ale tuctový sentimentalista.*“<sup>64</sup>

Dalším rysem Prilepinovy tvorby, kterému se kritika věnuje je jazyk. Nejvíce je vyzdvihována metaforičnost jeho stylu. Podle Valerie Pustovové je důležitým stylistickým prostředkem Prilepina používání metafor, fantazie a alegorií.<sup>65</sup> Alexandr Prochanov považuje jazyk románu „Санькя“ za velmi dobrý, tradiční ruský jazyk, ve kterém se objevují jisté „zvláštnosti“, nicméně se domnívá, že se Prilepin v experimentování s jazykem snaží mírnit, jelikož si uvědomuje, že jeho cíle nejsou estetické, ale psychologické, morální a politické.<sup>66</sup>

Převládající formu řeči v dílech Zachara Prilepina představují dialogy. V hojně míře se objevují jak v románech, tak i v povídkách.<sup>67</sup> Umělecký styl autora se vyznačuje snahou budovat své vyprávění jako „montáž“ jednotlivých oddělených scén. Kritici hovoří o fragmentech vyprávění. V důsledku toho lze Prilepinova díla přirovnat

---

<sup>62</sup> ПРОХАНОВ, Александр. Отзывы Л - П. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>63</sup> КАНДЕЛАКИ, Тина. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>64</sup> ДАНИЛКИН, Лев. Роман про зачистки и растяжки. *Zaharprilepin.ru / официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/patologii/afisha.html>

<sup>65</sup> ПУСТОВАЯ, Валерия. Человек с ружьем: смертник, бунтарь, писатель: О молодой «военной» прозе. *Журнальный зал* [online]. 2005 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2005/5/pu9.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2005/5/pu9.html)

<sup>66</sup> ПРОХАНОВ, Александр. Отзывы Л - П. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>67</sup> РУДАЛЕВ, Андрей. Поедая собственную душу. *Журнальный зал* [online]. 2009 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2009/139/pr30.html>

k filmovým scénářům. „Celkově se román podobá filmu: na konci každého odstavce režisér zvolá „Stop, hotovo!“. Film je velmi podrobný, s mnoha detailními záběry, které probíhají ve zpomaleném tempu.“<sup>68</sup>

---

<sup>68</sup> ЧЕПУРИНА, Мария. Захар Прилепин. Санька. *Русский эпиграфь: информационно-образовательный интернет-портал* [online]. 2005 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.epygraph.ru/text/101>

## 2.3 Prilepinova tvorba z hlediska tematických okruhů

Prilepin nebyl nikdy „spisovatelem od stolu“. Materiály pro svá díla získává v „bouřlivém kotli“ ruského života. Prošel si ohněm dvou čečenských tažení, pracoval v policejních oddílech zvláštního určení OMON, patřil k aktivistům zakázané Nacionálně bolševické strany. V jeho dílech je krutá, někdy i špinavá, ale ne vymyšlená realita, ostrý politický obsah, upřímná dobrosrdečnost a ohleduplnost vůči lidem. Na základě těchto faktů můžeme tvorbu Zachara Prilepina rozdělit do tří tematických oblastí:

- politika
- válka
- národ

Pro praktickou část této diplomové práce, ve které budu provádět tematologickou a poetologickou analýzu Prilepinovy tvorby, jsem si vybral z každého tematického okruhu jednu knihu: román „Санькя“, který nás zavádí do prostředí radikální politiky, román „Патологии“, jehož námětem jsou události Čečenské války, a sbírku povídek „Ботинки полные горячей водкой“, která je svérázným pohledem na život obyčejných lidí v současném Rusku.

Častokrát je tvorba Zachara Prilepina srovnávána s tvorbou slavných ruských velikánů. Pavel Basinsky, ruský literární kritik, přirovnává Prilepinův román „Санькя“ k románu Matka Maxima Gorkého. Píše, že román Matka byl poutavý, ale pouze v kontextu své doby. Nová doba však přináší nový kontext. Národ je v Prilepinově tvorbě jedním z ústředních motivů. Už samotný název románu „Санькя“ vychází z prostonárodního ruského jazyka. Takto říkal hlavnímu hrdinovi jeho venkovský dědeček. Symbol národa představuje jak v Prilepinově románu, tak i v románu Gorkého, matka hlavního hrdiny. Obraz nešťastné, těžce pracující ženy, která nechápe revoluční snahy svého syna, je skutečně velmi působivý. Nelze říci, zda byl Prilepin Gorkého Matkou inspirován, ale analogií je zde hodně, než aby si jich čtenáři nevšimli.<sup>69</sup> Sto let po Gorkého románu Matka se objevuje v Rusku próza, která se pokouší naléhavě a skoro dokumentaristicky vylíčit současnost, definovanou jakousi novou revolucí, a to na základě popisů vyhraněných situací jednotlivých postav. Poetika výjimečného stavu, kdy se hrdinové ocitají, tváří v tvář brutální moci policie se přitom střídá s obrazy v pozadí,

---

<sup>69</sup> БАСИНСКИЙ, Павел. ОТЗЫВЫ А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

kdy vypravěč líčí každodenní banality, ale natolik sugestivním způsobem, že popis všedních situací nabývá povahy jedinečného svědectví. Podle Tomáše Glance je „Prilepinovým předchůdcem raný Gorkij, avšak na rozdíl do Gorkého idealizace „bosáků“, příslušníků městské spodiny, postupně mobilizujících ke svržení režimu, Prilepin sociální stavy a jevy neideologizuje.<sup>70</sup> Román „Санькя“ byl roku 2006 navržen na prestižní cenu Národní bestseller za popis mladých revolucionářů. Prilepin zde zobrazil myšlení a životní styl mladých lidí, s nimiž úřady a státní moc zachází s brutalitou, což značně ovlivňuje jejich vnímání reality. Prilepin se orientuje výhradně na předmět svého líčení. Jsou to zpravidla extrémní postavy a situace, jejichž „vedlejším produktem“ je sugestivní zážitek současnosti. Svou prózu buduje na estetice očitého svědectví dvou protikladů. Na jedné straně se nacházejí hrdinové, kteří riskují život, nebo aspoň ztrátu svobody za účast v protestech a demonstracích a na druhé straně vévodí empaticky a detailně zobrazovaná všednost každodenního života lidí, obklopujících hlavní postavy, ať už se jedná o blízké příbuzné, kteří vynikají, navzdory těžkému životu, dojemnou důstojností.<sup>71</sup> Román „Санькя“ nás zavádí do znepokojivého světa radikální politiky. „Саша смотрел под ноги: глаза устали от красных полотен и серых армяков. Красное мелькало вблизи, касалось лица, иногда овевая запахом лежалой ткани. Серое стояло за ограждением.“<sup>72</sup> Scénou této protestní demonstrace začíná vyprávění o životní cestě „Саши Тишина“, chlapce z provincie, který se neuchytil v tržní realitě a místo toho vstoupil do mládežnické revoluční strany „Союз созидающих“. Prilepin, jež byl sám dlouhou dobu členem této radikální strany, doplňuje vyprávění reálnými událostmi, které probíhaly na přelomu tisíciletí v současném Rusku. Hrdiny románu představují obyčejní kluci a holky, kteří nenašli místo v normálním životě. Nachází se v beznadějně situaci a nevěří, že se něco změní k dobrému. Proto se dopouštějí trestných činů, za které je vláda tvrdě trestá. Ocitají se v „ničemnosti“ ruské reality, ze které nemají úniku. Proto vstupují do svého posledního boje a umírají. Prilepinův román „Санькя“, není jenom zobrazením reality, naplněné sociálními protiklady, ale i varováním. Jako by chtěl autor románem upozornit politickou moc na to, že v ruské demoralizované společnosti je skupina lidí, která je schopna v kritické situaci

---

<sup>70</sup> GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 298.

<sup>71</sup> Tamtéž s.298-299.

<sup>72</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санкя* [online]. s. 1 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973>

chopit se zbraní a obrátit je proti systému, a co je dvojnásob nebezpečnější, že tito mladí lidé nemají co ztratit.<sup>73</sup>

Prilepinova strmá kariéra započala roku 2005 románem „Патологии“, ve kterém představuje několik scén z historie Čečenské války. Vypráví v něm o Arménském životě, vztazích s místními obyvateli, jednotlivých zátazích i krátkých přestřelkách, které se postupně mění na srdcervoucí noční můru, plnou křiků bolesti, potoků krve, urvaných končetin, smrti a temnoty. „*Jen člověk, který se sám účastnil čečenské války, kterou vláda pokládá za zavedení konstitučního pořádku, nebo protiteroristickou operaci, mohl napsat takovou pronikavou a naturalistickou knihu. Ale pouze spisovatel, který disponuje vyšší úrovní rozvoje nadání s názvem talent, mohl udělat tuto knihu umělecky přesvědčivou*“.<sup>74</sup> Kritik Vladimír Bondarenko rovněž kladně hodnotí Prilepinův „děsivý román“ „Патологии“ a staví ho na roveň rané próze Jurije Bondareva, Vasilije Bykovova nebo Viktora Astafyeva. „*Tímto románem se stal Prilepin lídrem své generace. Rázem převyšil všechny své přátele, dlouho publikující v tlustých časopisech*“.<sup>75</sup> Důvodem mimořádné popularity Zachara Prilepina nejen mezi čtenáři, ale i mezi literárními kritiky je věrohodnost popisu. Čečenská válka zůstala pro ruskou společnost hlubokým traumatizujícím zážitkem a Prilepinovi se podařilo válku popsat takovou, jakou v hrůzných představách viděly miliony lidí.<sup>76</sup>

Po svých nejznámějších a nejpopulárnějších románech „Патологии“, „Санья“ a „Грех“ vydal Prilepin v roce 2008 sbírku povídek „Ботинки полные горячей водкой: нацанские пасказы“, která u nás vyšla v roce 2011 pod názvem „Botky plné horké vodky: klukovské povídky“ v překladu Libora Dvořáka. Tato kniha přináší jedenáct poutavých, někdy až brutálních příběhů o přátelství, lásce, zradě i věrnosti. Odehrávají se zde příběhy kruté a tragické, ale někdy zároveň velmi komické. Sběrka povídek „Ботинки полные горячей водкой: нацанские пасказы“ je svérázným pohledem na život v současném Rusku, reflektuje na společenskou situaci v zemi, v níž se ze dne na den může stát z úspěšného politika psanec. Sběrka stojí a padá na postavě autora, i když

<sup>73</sup> ТОКАРЕВ, Александр. Русская жизнь Захара Прилепина. *Проза.ру* [online]. 2008 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://proza.ru/2008/06/16/532>

<sup>74</sup> ТОКАРЕВ, Александр. Русская жизнь Захара Прилепина. *Проза.ру* [online]. 2008 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://proza.ru/2008/06/16/532>

<sup>75</sup> БОНДАРЕНКО, Владимир. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

<sup>76</sup> ПЕЧАЛ, Zdeněk. *Současná ruská, polská a ukrajinská literatura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 194.

se tam s ním jmenovitě nesetkáme. Je pro ni příznačný zemitý naturalismus společně s hojně uplatňovanou retrospektivou.<sup>77</sup> Provází nás různými fázemi svého života, od dětství až k dospělosti, kdy dochází k odcizení s jeho ženou.<sup>78</sup> Z kompozičního hlediska bychom mohli sbírku rozdělit do dvou skupin. První skupinu povídek spojují kromě hrdiny vypravěče další dvě postavy – vypravěčův starší bráška, kriminálník „Валек“ a jeho kamarád „Рубчик“. Trojice hrdinů zažívá dobrodružství, která v sobě nesou cosi z lidových báchorek. Tu se zastanou venkovana, u kterého předtím koupili nepojízdné auto, přičemž není jasné, kdo koho vlastně doběhl (Пацанский рассказ), jindy oslní trojici místních krasavic pozváním na „собачатину“, nebo zabloudí v temném lese, aby se nakonec dostali do prapodivné vesnice (Смертная деревня). U toho všeho, jak se na ruské kluky sluší, hojně popíjejí samohonku. Přítomnost alkoholu dodává textu humorné prvky, jinde jej zase obohacuje tajemno. Tajemství i humor se často prolínají. Ve druhé skupině příběhů nenajdeme ani brášku ani jeho kamaráda. Vypravěč zde zůstává sám se svými zážitky a vzpomínkami. Velkou předností Prilepina je umění pointy a cit, kterým propojuje retrospektivu s přítomností. Napětí v příbězích tvoří rozpor mezi romantickými vzpomínkami a současností, plnou manželských neshod nebo okamžiků z čečenské války. Tragično je však obsaženo jen v náznacích, Prilepin své myšlenky nedopovídá, nechává prostor pro fantazii, pro čtenářovu interpretační spolupráci. Ve svých textech autor nemoralizuje, ani nevyslovuje žádné politické, či jakékoliv jiné soudy.<sup>79</sup>

V následující, třetí části této práce se budu zabývat rozbořem tří Prilepinových knih: „Ботинки полные горячей водкой“, „Санька“ a „Патологии“. Provedu jejich poetologickou a tematologickou analýzu, s cílem představit autorův specifický styl jeho tvorby.

---

<sup>77</sup> Retrospektiva je filmový nebo literární postup, při němž je přerušena dějová vyprávěcí linie a příběh se vrací do dřívějšího časového okamžiku.

<sup>78</sup> MĚRKA, Petr. Ruská duše utopená ve vodce. *Vaše literatura.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-10-28].

Dostupné z: <http://www.vaseliteratura.cz/recenze/pro-dospela/1729-ruska-du-utopena-ve-vodce.html>

<sup>79</sup> SEVRUK, Alexej. Fatalismus, absurdita, groteska. *A2* [online]. 2012 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2012/1/fatalismus-absurdita-groteska>



### **3. SPECIFIKA PRÓZY ZACHARA PRILEPINA NA PŘÍKLADU КНИИ „БОТИНКИ, ПОЛНЫЕ ГОРЯЧЕЙ ВОДКОЙ: ПАЦАНСКИЕ РАССКАЗЫ“, „САНЬКЯ“ А „ПАТОЛОГИИ“**

#### **3.1 „Ботинки, полные горячей водкой: пацанские рассказы“**

Originalita sbírky „Ботинки, полные горячей водкой“ začíná už svým podtitulem „пацанские рассказы“, který naznačuje literární žánr, a čtenář, aniž by knihu otevřel, tuší, co od ní může očekávat. Pojem „пацанские рассказы“ můžeme do češtiny přeložit jako „klukovské příběhy“ a už v tomto momentě je nám jasné, jaké problémy budou v povídkách řešeny a jací hrdinové před nás předstoupí. Co do objemu není kniha nijak rozsáhlá, obsahuje jedenáct, lakonicky zakončených povídek. Podtitul „пацанские“ má svůj význam jak z hlediska stylistického, tak i z hlediska výrazového a hodnotícího. Proč Prilepin nazval své povídky „пацанские“ se dovídáme na základě seznámení se s texty jednotlivých příběhů. Ve všech povídkách je vypravěčem chlapec, obyčejný kluk, který je vyobrazen v různých obdobích svého života, jako „náctiletý“ i jako zralý muž. Objevuje se zde, někdy v roli vypravěče, někdy v roli přímého účastníka děje, byť ne hlavního. Na tento osobitý rys navazují i další skutečnosti, jako jsou prostředí děje, další postavy a situace, které vytvářejí příběh. Vše záleží na volbě vypravěče. Osobitý styl autora je důležitý pro pochopení a hodnocení povídek. Prilepin ve sbírce povídek „Ботинки, полные горячей водкой“ vstupuje do role chlapce, s kterým se čtenář ocitá v různých situacích, zraje a získává životní zkušenosti. Sám spisovatel si během svého života prošel mnoha cestami – účastnil se dvou čečenských tažení, pracoval v policejních oddílech zvláštního nasazení OMON, patřil k aktivistům zakázané Národně bolševické strany. Jeho životní zkušenosti jsou tedy široké a až nápadně připomínají události, popsané v příbězích. Dá se tedy předpokládat, že předlohu pro sbírku povídek tvoří autobiografické zážitky, známé prostředí, přátelé a rodina samotného autora.

Žánru je rovněž přizpůsoben i jazyk, jehož variantnost převažuje nad normativností. Dialogy postav jsou postaveny pouze na hovorovém stylu. Během celého vyprávění dochází ke změnám jazyka vypravěče. V příbězích, které jsou spojeny s vyprávěním chlapce nebo mládence, např. „Пацанский рассказ“, „Славчук“, „Собачатина“, „Смертная деревня“, nacházíme běžnou hovorovou řeč, někdy

i vulgární výrazy. Prilepin se nebál zvolit vulgární výraz i do názvu jedné z povídek (Блядский рассказ). Volba slov, která autor vkládá do úst svým hrdinům i vypravěči, je zcela pochopitelná. V povídkách je vyobrazen běžný život obyčejných lidí. Není zde ani jeden idealizovaný obraz. Všechny typy postav pocházejí z nižších nebo okrajových vrstev obyvatelstva. Hrdinu - vypravěče „chlapce“, doprovázejí další dvě postavy, starší bráška „Валек“, kterého právě propustili z vězení, a jeho kamarád „Рубчик“. Tito tři ustavičně rozmlouvají lidovým, ostrým jazykem, který nemá za účel vzbudit ve čtenáři opovržení, ale právě naopak, zajistit pravdivou a reálnou atmosféru. Vždyť jestliže by bývalý vězeň mluvil spisovným jazykem, ihned by byla narušena autentičnost situace a odhalena přítomnost autora. Díky zvolenému způsobu vyjadřování se vyprávění stává reálným, pravdivým, originálním. V příbězích, které nám prezentuje zralý vypravěč, jazyk dozrává hloubky a vážnosti situace. Vidíme zde citové zabarvení, metaforu, přirovnání takové hloubky, které není schopen vyjádřit „chlapec“, pocházející z prostředí, které je v povídkách vykreslováno. Např. *„слова были прямые и холодные как проволока“*, *„медовую мякоть августа“*, *„счастье: тугое, как парус“*, *„Троллейбус без меня будто я камень.“*, *„Как много в мире чужого тепла, о которое не согреться.“*<sup>80</sup> Na postavě vypravěče tedy závisí i volba výrazových prostředků. Podle mého názoru Prilepin, jako málokdo, má nadání k tomu, aby výstižně a zároveň s citovým zabarvením pojmenoval všední, pozoruhodné jevy a novým způsobem popsal pocity člověka.

Jak již bylo řečeno dříve, sbírka „Ботинки, полные горячей водкой“ obsahuje jedenáct příběhů, někdy krutých a tragických, někdy humorných a napínavých. Příběhy nejsou chronologicky seřazeny. Hned se setkáváme s dospívajícím chlapcem a hned se zralým mužem. Čas, ani prostředí, autor přesně nedefinuje. O čase událostí se můžeme dohadovat na základě nepřímých detailů, které naznačují určité období ruské historie (např. události v Čechně) a proměn hrdiny vypravěče, zejména rozvoje jeho myšlení a chování. Situace, ve kterých se hrdinové ocitají, jsou reálné. Často jsou příběhy komické, a téměř vždy, s neobvyklým rozuzlením. Mezi tzv. odlehčené příběhy, ve kterých společně s hrdiny zažíváme jejich dobrodružství, tu humorná, tu překvapivá a jindy zase tajemná a strašidelná, patří: „Пацанский рассказ“, „Славчук“, „Блядский рассказ“, „Собачатина“ a „Смертная деревня“.

---

<sup>80</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p>

Námět pro povídku „Пацанский рассказ“ tvoří záměr brášky „Валека“ a jeho kamaráda „Рубчика“ pořídit si starou ojetinu, udělat z ní pořádnou „káru“ a tím rozjet byznys autodílny. Spolu s hlavním hrdinou – vypravěčem se vydávají na cestu za svým snem. V příběhu je popsána konfliktní situace, kterou mohou zažít kluci kdekoliv. Zvláštností je styl autora, jakým tento konflikt představuje. Celá scéna je vyjádřena dialogem mezi jednotlivými protagonisty, který objasňuje situaci a určuje další děj. Čtenář ji tedy vidí očima vypravěče, vnímá jeho emoce, pocity, úsudky. Děj se skládá z jednotlivých fragmentů, které vytvářejí celistvý obraz probíhajícího děje. Tímto způsobem Prilepin umocňuje představivost čtenáře.

Перед глазами мелькнули кусты, небо, кусты, небо, трава, много зеленого, желтого, розового цвета.<sup>81</sup>

Chlapecký konflikt byl úspěšně vyřešen a v očekávání je happyend. Jenže v případě Prilepinova umění pointy a nečekaného rozuzlení, úspěšné vyřešení sporu ještě není vítězstvím. O tom se můžeme přesvědčit v závěru povídky, který se stal zároveň úsměvným i šokujícím.

Гляньте, пацаны, – сказал Рубчик.

Мы глянули: машина его стояла на самом краю другого обрыва, и если бы Рубчик осыпался туда, он бы уже не вылез на белый свет. В том числе и потому, что сверху на него рухнули мы с братиком.

Водитель сидел на асфальте с голыми ногами. Белые пальцы шевелились, словно узнавая друг друга заново.<sup>82</sup>

Lehkomyslnost jedněch a nepozornost druhých mohla být příčinou tragédie a úmrtí na silnici. Naštěstí, pro Prilepinovy hrdiny dopadlo vše dobře. Za povšimnutí stojí také Prilepinův nesporně poetický styl, jakým vyobrazuje dějové situace: „*Казалось, что от волнения у продавца появилось на лице несколько новых родинок.*“, „*Белолобый кивнул так сильно, что родинки на его лице едва не осыпались на траву.*“, „*...на обочине, будто равнодушные ко всему, стояли две девушки, юбочки – в полторы октавы, если мерить пальцами на пианино*“.<sup>83</sup>

---

<sup>81</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Moskva: АСТ, 2008, s. 5 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=5>

<sup>82</sup> Тамtéž s. 5.

<sup>83</sup> Тамtéž s. 3 - 4.

Se stejnou trojicí se setkáváme také v příběhu „Собачатина“. Základ příběhu tvoří každodenní, obyčejné události. Dějová zápletka je obsažena již v názvu příběhu a otevírá se v průběhu dalšího děje. Kluci už neměli žádné peníze, ale potřebovali něčím ohromit krásné slečny, tak se rozhodli opékat psí maso. V tomto duchu vede vypravěč svůj příběh a čtenář mu věří. Všude jsou přítomny atributy psího života:

Я отчетливо слышал запах конуры.

К забору подбежала собака, принялась и неожиданно залаяла на нас.

Собака в ужасе присела, а затем резво убежала рассказывать собратьям, какой тут беспредел творится: дикари понаехали, ничего святого.<sup>84</sup>

Pokud vezmeme v úvahu všechny tyto události, čtenář věří všemu, co se v příběhu děje. Fakta jsou očividná. Ale v předposledním odstavci je pravda odhalena. Všichni se dovídají, že vlastně jedli vepřové maso. Prilepinova hra se čtenářem představuje jeden z důležitých prvků, kterým obohacuje své povídky.

Дурак, что ли, – ответил Рубчик равнодушно. – Какая к черту собачатина... Обычная свинина. Я у местной поварихи купил за две цены.<sup>85</sup>

A napětí, nahromaděné při čtení příběhu, okamžitě klesá a zanechává pocit uspokojivé radosti jak u čtenáře, tak u vypravěče. Situace je znovu úspěšně vyřešena pro všechny tři aktéry. V souvislosti s probíhajícím dějem, sledujeme jemnost a citlivost hlavního hrdiny, který se úporně brání tomu, aby ochutnal psí maso, nechce se účastnit této nestandardní situace.

Sílu atmosféry, strach a napětí pocítujeme i v dalším příběhu sbírky, a to v povídce „Смертная деревня“. Ve své reakci na sbírku povídek „Ботинки, полные горячей водкой“ charakterizuje Ivan Trudo tuto povídku jako vzorový gotický příběh - vesnický horor<sup>86</sup>. Bratr přemlouvá hrdinu – vypravěče, aby s ním navštívil jeho kamaráda z vězení v nedaleké vesnici. Výlet za přítelem se změní v děsivý zážitek.

---

<sup>84</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 15 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=15>

<sup>85</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 16 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=16>

<sup>86</sup> ТРЮДО, Иван. *Жить со всей дури: Ботинки, полные горячей водкой: Пацанские рассказы. Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/pressa/botinki-polnie-gorjachej-vodkoj/knizhnaja-vitrina.html>

Podají se jim přejet vlakovou stanicí, kde měli vystoupit, bloudí nočním lesem a ocitají se v prapodivném lidském obydlí, odkud v panice utíkají. Vzhledem k rozvíjejícímu se ději, vnitřním pocitům hrdiny a popisu okolní přírody, se stává příběh ještě napínavějším a děsivějším. Kamarád, ke kterému se nakonec dostali, potvrdil všechny jejich obavy, vyprávěl strašlivé historky, které se váží k sousední vesnici, aby tím vzbudil ještě více hrůzy:

Внутри у меня все неизвестно отчего затрепетало, словно сердце мое  
вырезали из холодца.<sup>87</sup>

Rozuzlení příběhu je nečekané a překvapivé, tak jak se dá u literárního stylu Z. Prilepina předpokládat. Setkání s dědečkem „smrtné vesnice“, který hrdinům nabídl nocleh, je šokující, jak pro hrdiny, tak pro čtenáře. Žádný z nich nečekal tak jednoduché a roztomilé rozuzlení, ke kterému došlo na nádraží:

Глаза его были добры и лучисты. В одном собиралась и никак не могла  
собраться мутная слезинка, словно старику было смертельно жаль чего-  
то.<sup>88</sup>

V poslední scéně přichází pochopení toho, že strach a hrůza je ve skutečnosti ovlivněna výplodem fantazie příliš vnímavých hrdinů. Autor ukazuje variantnost a nejednoznačnost jakékoliv situace. Popisu přírody je v povídce „Смертная деревня“ věnována zvláštní úloha. Zde obrazy přírody odrážejí vnitřní rozpoložení vypravěče. Tímto způsobem je zobrazeno narůstání strachu hrdiny a vyjádření houstnoucí atmosféry. Čtenář je postupně naplňován pocitem úzkosti. To, jak je popsána příroda a okolní prostředí, záleží na náladě vypravěče. Když cítí nebezpečí, příroda dostává zachmuřené tóny: „...сучья, лезшие всеми пальцами прямо в глаза“, „...и незадолго до деревни лес кончился – остался, корявясь сучьем и тяжело дыша в затылок, за спиной. Показалось, что вязкий, он еле выпустил нас: еще какое-то время терся под ногами хлестким кустарником, а потом отстал окончательно.“<sup>89</sup> Ale, jakmile se člověk dozví

---

<sup>87</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 23 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=23>

<sup>88</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 24 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=24>

<sup>89</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 21-22 [cit. 2015-11-14]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=21>

o skutečnosti, že již není čeho se bát, svět okolo je šťastný: „*К обеду погода разогрелась, и мы повеселели, и даже искупались.*“<sup>90</sup>

Povídka „Блядский рассказ“ nás zaujme nejen svým názvem. Výraz překračuje společenskou normu, spíše ho vnímáme jako neslušný, či působící rozpaky. Ale, víc než název povídky, je důležitý jeho příběh, který přitahuje a fascinuje. Dotýká se odvěkého tématu rozdílu mezi pohlavími. Vyprávění tohoto příběhu probíhá prostřednictvím vnímání vypravěče – mladého hrdiny, kterého se, dle mého názoru, autor snaží přivést do zralého období života. Pro mladého člověka je situace neobvyklá a nepochopitelná, o mnohém se domýšlí, ale není si jistý. My sledujeme jednání účinkujících aktérů, jakoby přes klíčovou díрку, nebo přesněji řečeno, spolu s mladým hrdinou – vypravěčem, zpočátku zpod stolu, a později, přes sklo balkónových dveří. Zde spatřujeme další rys autorovy specifické tvorby. Děj nijak blíže nepopisuje, své myšlenky nechává nedopovězeny, vše nechává na fantazii čtenáře. Všechny zážitky, nahromaděné v duši vypravěče, nakonec odplavily slzy.

Выйдя из комнаты и едва успев забежать в ванную, я, скупо всхлипывая, расплакался. Если память не врет, это случилось в предпоследний раз за всю жизнь.

— ...женщина, — повторял я безо всякого смысла, — ...девочка...

Женщина моя.<sup>91</sup>

Netradiční organizaci vyprávění můžeme zpozorovat v povídce „Славчук“. Tuto povídku lze označit za nejzajímavější z hlediska analýzy postavy vypravěče a nejsložitější z hlediska dějové a časové posloupnosti. Čas ani prostor v příběhu nejsou stabilní. Události nejsou vedeny v pořadí, v němž k nim ve skutečnosti došlo. Povídka začíná úvahami zralého hrdiny, pak se čtenářova pozornost obrací ke vzpomínkám třináctiletého chlapce. Následuje epizoda rozhovoru vojáků v Čechensku. Od pití se plynule přesunuli k tématům vraždy a smrti. A na konci epizody dělá vypravěč pravděpodobně jeden z nejhlavnějších závěrů sbírky, o roli náhody v lidském osudu.

---

<sup>90</sup> Тамtéž s. 23.

<sup>91</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 10 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=10>

„Случайность – это божественная ирония...“<sup>92</sup>. Tato myšlenka vede k ukončení epizody. Dva roky po rozhovoru s čečenským spolubojovníkem „Серым“ se vypravěč dozvídá o vraždě Славчука. K objasnění situace zabití pomáhají události, které se staly ještě před tím, než se vypravěč účastnil čečenského tažení. „Тогда все еще делили местный завод.“<sup>93</sup> Příčiny tragického konce a smutný výsledek Славчукова života jsou jasné. „Не было в нем никакого смысла.“<sup>94</sup> Časové mezery mezi jednotlivými pasážemi nejsou ničím vyplněny. Každá pasáž je zároveň nezávislá a zároveň souvisí s předchozí a následnou. Složitá struktura děje je dalším specifikem autora literárního umění, a čtenáři, který se po prvním přečtení příběhu ztrácí, ale přesto touží myšlenku autora pochopit, nezbyvá nic jiného, než si příběh přečíst ještě jednou.

Nyní se dostáváme ke zbývajícím šesti povídkám, které již neobsahují lehkomyšlné klukovské kousky. Jsou vytlačeny dospělými situacemi a zralými myšlenkami. Můžeme je tedy právem označit za serióznější část sbírky. Jedná se o povídky: „Жилка“, „Герой рок-н-ролла“, „Убийца и его маленький друг“, „Ботинки, полные горячей водкой“, „Бабушка, осы, арбуз“ a „Дочка“.

Příběh „Бабушка, осы, арбуз“ je tematicky podobný dílům tzv. tradiční „venkovské“ prózy. Návrat hrdiny do rodných míst je spojen s uvědoměním si nezvratné ztráty minulosti. V příběhu o babičce je citelně znát nepřekonatelná vzdálenost, která odděluje vypravěče od všeho vyobrazeného. Vidí velkou prázdnotu, kterou podstoupila reforma vesnice.

Так смотрелась вчерашняя моя деревня: будто кто-то вычерпал из нее медовую мякоть августа, и осталась серость, и последние мухи на ней.

Все умерли. Кто не умер, того убили. Кого не убили, тот добил себя сам.<sup>95</sup>

Vypravěč soucítí se světem, ve kterém žije jeho babička, a zároveň je vzdálený od jejich bolestí a starostí. Láska babičky ke světu neztrácí svou moc nad časem. Zůstává stejná

---

<sup>92</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.*: *Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 8 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=8>

<sup>93</sup> Tamtéž.

<sup>94</sup> Tamtéž.

<sup>95</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.*: *Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 25 [cit. 2015-11-09]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=25>

jako dříve.<sup>96</sup> V této povídce vnímáme také další tradiční téma ruské literatury, a to téma ženského údělu – roli ženy ve společenském životě. Na základě popisu obyčejných, ničím neobvyklých, životních situací si Prilepin všímá detailů, ze kterých se vyvíjí závěrečný obraz, ve kterém vyniká postava babičky. Ona je nejdůležitější, nejzkušenější a nejzručnější.

Иду-иду, – отозвалась она, но сама доделала свою грядку, сходила с ведром к неполному еще мешку и, умело прихватив его края, ссыпала картофель. Всем остальным нужны были помощники в таком нехитром деле: один, скажем, держал мешок, второй пересыпал картошку из ведра – и то иногда картошка падала мимо. А бабушке – нет; она во всем привыкла обходиться одна.<sup>97</sup>

Zvlášť hluboce si uvědomíme obraz nelehkého života babičky zejména v okamžiku příjezdu hrdiny s manželkou do rodné vesnice. Dialog mezi oběma ženami vyjevil dávno pravdu: „*Бабий труд не замечен*“.<sup>98</sup> Pravdivost tohoto tvrzení dokazují osudy většiny žen. Jednoduchý a prostý úsudek babičky se usídlil v mysli hrdiny a pokračování myšlenky už patří jemu:

Вот это построил дед: забор, сарай, крыльцо, дом.  
Картины в доме нарисовал отец: на них – дед, дом, луг, сад.  
Расколотое на несколько частей, но еще живое бабушкино сердце – вот упорный мужицкий труд.<sup>99</sup>

Stará žena, která prožila dlouhý život, o tom mluví tiše a přirozeně a manželka vypravěče ji poslouchá bez přerušování. Vždyť nemá smysl protestovat, všechno je pravda. Postoj vypravěče k okolí se mění. Nejdříve je příbuzensky vnímavý, ke konci sobecky odtažitý. Hrdina miluje pouze své vzpomínky a cítí pouze svou bolest. Ztráta dřívějších hodnot vede k rychlému útěku.

Вернувшись в отчий дом, я заторопился, не допил чай, почти выбежал на улицу, завел машину, хотя бабушка еще разговаривала с моей женой.<sup>100</sup>

---

<sup>96</sup> КРИЖАНОВСКИЙ, Николай. Такие "пацанские" рассказы.. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/botinki-polnie-gorjachej-vodkoj/literaturnaja-rossija.html>

<sup>97</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 25 [cit. 2015-11-09]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=25>

<sup>98</sup> Tamtéž.

<sup>99</sup> Tamtéž.



Zvláštní místo v příbězích Prilepina patří popisům přírody a vesnice. Jejich úkolem je nejen vyvolat estetické potěšení pro čtenáře, ale plní i další velmi důležitou funkci. Jsou jedním ze způsobů, jak organizovat příběh. Ve všech případech vypravěč pozoruje stav okolního prostředí v okamžiku děje. Tento popis může mít formu jak náhodných pozorování, tak i lyrického odbočení. Prilepin, jak již bylo řečeno, je mistr slova. Často se vyhýbá rozsáhlým výkladům o přírodě. V jedné větě vyjadřuje více, než mnozí krajináři: „...на дворе была весна, первый ее всерьез теплый денечек, такой ласковый, что его желалось почесать по холке пушистой.“<sup>101</sup> Na základě takového popisu čtenář pocítuje vše, co se týká přírody, na emocionální a asociativní úrovni. Co se týká popisu přírody a vesnice v povídce „Бабушка, осы, арбуз“, zde přistupuje Prilepin k jinému, méně tradičnímu způsobu. K popisu okolního prostředí používá analogické přirovnání:

Утром брошенные арбузные корки смотрятся неряшливо, белая изнанка их становится серой и по ней, вместо ос, ползают мухи.

Так смотрелась вчерашняя моя деревня: будто кто-то вычерпал из нее медовую мякоть августа, и осталась серость, и последние мухи на ней.<sup>102</sup>

Sladký meloun, poté co splnil svůj účel, osvěžil pracující a potěšil svou sladkou šťávou vosy, se ukázal nepotřebný a mrtvý. Stejně jako vesnice, které přestaly nadměrně produkovat, se staly pro stát nepotřebnými a začaly pustnout.

Válečná problematika je námětem povídky „Убийца и его маленький друг“. Příběh nám vypráví již zralý muž, ne chlapec, kterého známe z lehkovážnějších příběhů sbírky. Rovněž jazyk vyprávění je přizpůsoben zralému vypravěči, je postaven na mnohem vážnější slovní zásobě, není zde přítomna žádná nezodpovědnost ani radovánky. Text vyznívá mužně a drsně: „к пахнувшим злом и железом людям“, „где громыхало и упрямо отхаркивалось железо“. Atmosféra války, která vyplňuje veškerý prostor, odhalila charaktery dvou vojáků a kamarádů „Сергеи“, přezdívaného „Примат“ a jeho přítele „Гнома“. Přes veškerou brutalitu a touhu po boji a zabíjení má

---

<sup>100</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой. : Пацанские рассказы* [online]. Moskva: АСТ, 2008, s. 26 [cit. 2015-11-09]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=26>

<sup>101</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой. : Пацанские рассказы* [online]. Moskva: АСТ, 2008, s. 7 [cit. 2015-11-09]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=7>

<sup>102</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой. : Пацанские рассказы* [online]. Moskva: АСТ, 2008, s. 25 [cit. 2015-11-13]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=25>

čtenář pocit, že „Примат“ je vypravěči sympatičtější, než jeho kamarád „Гном“. Příběh je vystaven tak, aby ukázal kontrast mezi těmito přáteli a vojáky, a jejich osudy. Ozvláštnění stylu a vnímání tohoto příběhu můžeme spatřit v „kontrastu“. První protichůdnost se objevuje již v popisu obou postav: „Примат весил килограмм сто двадцать, ломал в борьбе на руках всех наших бойцов...“ „А Гном и был гном: и ручки у него были тонкие, и грудная клетка, как скворечник.“<sup>103</sup> Zřetelně je znát i to, že „Гном“ není ani tak krvelačný, jako „Примат“, rovněž rodinná situace je u obou aktérů odlišná. „Примат“ má manželku a je v radostném očekávání svých potomků, dvojčat, zatímco „Гнома“ nedávno opustila žena a zůstal sám se svou šestiletou dcerkou. Scéna bitvy se jeví jako nejsilnější scéna příběhu. Autor na ni čtenáře svým způsobem připravuje. Do příběhu je zasazena epizoda oslavy, na které „Примат“, v žertu, na ruku vynese „Гнома“ z místnosti. Tato situace se zopakuje i později, jenže již v tragických tónech: „Следом Примат сбегал за Гномом, вытащил его из травы и на руках перенес в вертушку.“<sup>104</sup> I v těchto obrazech vidíme kontrast, který umocňuje naše vnímání závěrečných scén příběhu. Poranění, které oba přátelé obdrželi v boji, také potvrzují jejich rozdílnost. Veselý a nezraněný „Гном“, který se včas ukryl, sedí vedle krvácejícího „Примата“, jenž zachránil jeho i dva další spolubojovníky a „бегал лишенный глаза, с горячим куском свинца в голове“.<sup>105</sup> Takový výsledek nikdo nečekal. Namísto hrdosti přichází rozhořčení. Oba spolubojovníci přežili, „Примат“ je mrtvý a „Гном“ dostal vyznamenání za zásluhu. Ještě jedna postava v příběhu vyniká silným charakterem a odvahou. Je to Primatova manželka, tvrdá, silná a hrdá žena, která vždy stála za svým mužem. Poté, co se musela vyrovnat se ztrátou manžela, ji zasáhla další rána. Zrádný „Гном“ vyloupil její dům. A silná žena ukázala svůj charakter a vydala se vstříc novému životu se svými dětmi. „Вдова держала руки на огромном животе и улыбалась.“<sup>106</sup>

„Ботинки полные горячей водкой“ je název nejen celé sbírky, ale i jedné z jeho povídek. Stejně jako ve většině Prilepinových textů, osnovu příběhu tvoří trochu zvláštní,

---

<sup>103</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.*: Пацанские рассказы [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 19 [cit. 2015-11-10]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=19>

<sup>104</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.*: Пацанские рассказы [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 20 [cit. 2015-11-10]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=20>

<sup>105</sup> Tamtéž.

<sup>106</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.*: Пацанские рассказы [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 21 [cit. 2015-11-11]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=21>

ale jednoduché situace. „Отличное название для рассказа“ – usoudili hrdinové, dva spisovatelé, kteří se pustili do dialogu, který z nich napíše povídku, s takovým neobvyklým názvem, jako první. Vypravěč však nezačíná svůj příběh vysvětlením situace o psaní povídky, ale seznamuje nás se svými, názorově rozdílnými, přáteli „Белоголовым“ a „Черноголовым“. „*Черный хотел революции сверху, я желал революции снизу, а белый ненавидел любые революции.*“<sup>107</sup> V příběhu je zobrazena scéna oslnivé politické kariéry, a současně krutý a nemilosrdný konec politika. Vysoké ideály „Черноголового“ se v mžiku roztřístily při potyčce se společností:

Черноголового вытапывали, видел я вместо картинки на экране.  
Черноголового растирали в пыль, слышал я. Черноголового победили,  
понял я.<sup>108</sup>

Ale vypravěč neodsuzuje svého přítele za to, že toužil změnit zavedené poměry. To přece vyžaduje sílu ducha a odvalu. „*Он позвонил мне вечером и спросил, где я. Я всегда рядом, – ответил я. – Приходи.*“<sup>109</sup>

Kompozice povídky je nesourodá. Mezi jednotlivými dějovými úseky (o názorovém sporu, o politice, o scéně v kavárně) nejsou žádné postupné přechody. Jedna situace je odtržena od druhé. Jeden fragment je neočekávaně střídán jiným. Ale všechny jsou spojeny jednou vyprávějící osobou, jeho dojmy a závěry.

Téma slávy a popularity je námětem pro další vážnou povídku: „Герой рок-н-ролла“. Příjezd slavného muzikanta dnes už nevzbuzuje takovou senzací, jako kdysi, když byl mlád náš vypravěč. Taková lhostejnost ke „hvězdě“ vypravěče šokuje, stejně jako sám koncert. Vypravěč byl sám před deseti lety velký fanoušek hudby tohoto rokenrolového hudebníka, a proto tuto situaci nechápe. Nikde nevidí poblázněné davy fanoušků, jejichž idol stojí jen pár metrů od nich. Zřejmě skoro nikdo ho tady nepoznával. „*Тяжелые пальцы звезды рок-н-ролла, который, конечно же, давно забыл быть звездой и почти никем так не воспринимался.*“<sup>110</sup> Ale rokenrolový

---

<sup>107</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 17 [cit. 2015-11-11. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=17>

<sup>108</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 18 [cit. 2015-11-11. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=18>

<sup>109</sup> Tamtéž.

<sup>110</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 12 [cit. 2015-11-11. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=12>

umělec se chová obyčejně a skromně. Postupem času zmizela divoká touha po slávě, nepotřebuje nutně přijímat hory poklon od svých obdivovatelů. Koncert ukázal, že návrat zapomenutého je možný. Rokenrolový hrdina se během sta minut stal opět hvězdou.

Этот двухметровый зверь медленно возвращал себе власть – сегодня, сейчас у меня на глазах, – и власть эта все более казалась абсолютной и непоправимой.<sup>111</sup>

Stejně jako dříve řvalo publikum nadšením. Tento jev upoutal vypravěče a vzbudil v něm úvahy o „principu slávy“. Hrdina uvažuje, že úspěch není určován našim talentem, ale rozhoduje o něm důsledná posloupnost našich nejobyčejnějších činů a reakcí. Ale jakých, a kdy...? Odpověď nenašel.

Vyprávění příběhu je postaveno na kruhové kompozici. Začíná dějovým odbočením na téma ústřední melodie jednotlivých ročních období, která komponuje lidský život a končí hledáním té samé hlavní melodie, která se stane definicí letošní zimy. I v tomto příběhu se nachází spousta mistrně vyjádřených slovních přirovnání a metafor, ve kterých si Prilepin libuje, a tak nás zasypává např. takovými výrazy: „в голосе возможно было различить железный гул несущегося на тебя поезда метро“, „второй, по совести сказать, сошел с ума, при жизни познакомившись с ангелами“, „словно жуешь рукав джинсовой куртки“, „сестры делали бедрами плавные, почти неприметные движения, словно рисуя два мягких, плывущих круга – белый и черный“.<sup>112</sup>

Ze souboru povídek se vymykají příběhy „Жилка“ a „Дочка“. Jsou si podobné svým tématem, jejichž osnovu tvoří rodinná a milostná linie. Obě se zabývají vztahem mezi mužem a ženou. V povídce „Жилка“ je ústředním tématem odcizení a rozpad manželství. Hrdina povídky je revolucionář. Ví, že po něm, jako rozvraceči systému, pátrají nějací muži v uniformách. Nastupuje do trolejbusu a začíná uvažovat. Ve skutečnosti je mu jedno, že ho užuž zatknou, ale právě se pohádal se svou ženou, a tak přemýšlí o ní, a také o svém příteli, kterého už zadrželi. Když trolejbus dokončí svůj okruh, hrdina vystupuje na těžce zastávce a jde domů, kde bude bezpochyby chycen. Hrdina je ve svém vnitřním monologu krásný, milý a odvážný. Z něj se dozvídáme, že mladý muž si cení lásky a přátelství a v těžké chvíli přemýšlí více o nich, než o sobě.

---

<sup>111</sup> Тамтѣж.

<sup>112</sup> Тамтѣж.

Pozornost čtenáře je zaměřena na odcizení mezi lidmi, a to nejen mezi těmi nejbližšími, ale autor zde v zásadě poukazuje na dlouhodobé odcizení vypravěče od světa. Dospělý hrdina necítí žádné porozumění ani v rodině, ani v kruhu přátel, ani ze strany společnosti. Cítí se „чужой как метеорит“.

Aby zobrazil osamění člověka ve světovém měřítku, uchyluje se Prilepin k popisu vztahu hlavního hrdiny a jeho manželky. Předmětem úvah se stal společný spánek. Ten je vypravěčem interpretován jako jedno z největších tajemství společného života, které je ukryto před světem. Na začátku vztahu žili „spleteni jako jarní větve, listí, stébla“ a po několika letech, se unavení a utýraní životem, jeden druhému začali vzdalovat. Jediným spojujícím článkem se stala tenká žilka na kotníku: „*Этой жилкой я цеплялся за нее, единственной и слабой.*“<sup>113</sup> Tento argument nám dokonale odkrývá obraz hrdiny, který ač „*жестокый, безжалостный, черствый и ледяной*“<sup>114</sup> odhaluje v sobě tak hluboký cit. Drsný zvenčí, ale chápavý a citlivý uvnitř. Takto nám autor představuje svého hrdinu. Úvahy o společném spánku jsou prolomeny vzpomínkami na přítele. Popis povahy přítele, přezdívaného „Хамас“ zaujímá zvláštní místo v příběhu. Jsou s ním svázány úvahy o tom, jak má vypadat opravdový chlap. Jenže ani vypravěč, který se v úvahách o žilce odhaluje jako upřímný a obyčejný člověk, ani „Хамас“, který je dle vypravěče úplně jiný, se s nadřazeností a nadměrnou hrdostí mužské rasy neztotožňují. Mezi nimi bylo hřejivé a upřímné přátelství, jako kdysi v klukovském věku.

И вот это ощущение возвращалось, и мы, говорю, рассказывали о себе – а потом друг о друге, – только хорошее, и вовсе без желания подольститься. К чему нам это – нам ни к чему. Нам нечего было взять друг у друга и нечего предложить.<sup>115</sup>

I v tomto případě nám kompozice příběhu naznačuje individualitu osobnosti autora. Zde opět vidíme vnímání světa prostřednictvím jednotlivých fragmentů: domov – trolejbus – vzpomínky na společný spánek – vzpomínky na přítele – opět trolejbus – opět vzpomínka na manželku a dům – znovu trolejbus – setkání s přítelem. Fragmenty úvah se střídají s vnímáním okolního světa. Fragmentárnost je dalším osobitým rysem

---

<sup>113</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 2 [cit. 2015-11-12. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=2>

<sup>114</sup> Tamtéž.

<sup>115</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008, s. 1 [cit. 2015-11-12. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=1>

Prilepinovy literární tvorby. A nesmíme zapomenout ani na nejsilnější Prilepinovu stránku – svébytný lyrický styl: „tváře měkké jako hlína“, „kyvadlo v bocích žen, v němž je vždy přítomna naděje“.

Tak jako v povídce „Жилка“ cítíme nezvratné odcizení mezi mužem a ženou, tak v povídce „Дочка“ naopak vnímáme vřelou blízkost manželů. Dcerou nazývá vypravěč svou manželku. To pramení z obrovské lásky k ní.

Дочке, говорю, можно все.

Моя дочка имеет право не слушаться, не уметь, не соглашаться, не понять, не ответить, не захотеть, не расхотеть, не досидеть до конца, не придти к началу. И еще сорок тысяч «не».<sup>116</sup>

Dcerka může všechno. I kdyby bylo ještě, nevím kolik, „ne“, vypravěč své ženě všechno promine a její prohřešky jí odpustí. V první části příběhu na nás v každém řádku dýchá něha. Vypravěč vyjadřuje ještě několik dalších „zásad“, se kterými čtenář může, ale také nemusí souhlasit. Úvahy o vztazích jsou přerušeny hádkou mezi vypravěčem a jeho ženou. Tato událost objasňuje, že všechny vyslovené zásady nejsou jen prázdná slova, ale pravidla, kterých se vypravěč ve svém životě drží. Manželka je pro něj drahocenný a blízký člověk.

Очарованно смотрю на ее шею утром, на висок; и еще тонкие вены вижу  
– там, где белый сгиб руки.

Она так дышит, как будто я молюсь.<sup>117</sup>

Všechny povídky ve sbírce jsou zajímavé svým způsobem, každá z nich má specifické rysy organizace vyprávění, které autor používá k odhalení konkrétního námětu nebo myšlenky. Ale najdeme zde i společné prvky pro celou sbírku a tím máme na mysli parceláty a oxymorony. Nacházejí se bez výjimky ve všech příbězích. Hlavním úkolem parcelátů je posílit dojem z četby, upozornit čtenáře na důležitý okamžik. V povídce „Жилка“ vypravěč říká: „Я жестокий. Черствый и ледяной.“ Bez použití parcelace by vyjádření nebylo tak výstižné. Tato technika pomáhá umocnit pojem „жестокий“, udělat jej ostrým, způsobit, aby se vryl do paměti.

---

<sup>116</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водкой.: Пацанские рассказы* [online]. Moskva: АСТ, 2008, s. 26 [cit. 2015-11-13. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z:

<http://www.litmir.co/br/?b=96311&p=26>

<sup>117</sup> Тамtéž.

Ne méně často používá Prilepin i oxymorony. Jsou navrženy tak, aby měly vliv na asociativní vnímání čtenáře. „*Белый негр*“ (Славчук), „*раскаленное ледяное нутро*“ melounu, „*выражение идеально тупого торжества*“ na tváři. Spolu s těmito výrazy se před očima objevují obrazy, které se jen stěží dají vysvětlit, ale můžeme je pocítit.

Ještě jedna zvláštnost vyprávění se odráží ve všech povídkách sbírky. Je to „nástup“ odstavců. Zpravidla se jedná o krátké, ale výstižné vyjádření, kterým autor ihned navozuje situaci, děj, či atmosféru příběhu. Například, velmi jasně je tato funkce vyjádřena v příběhu „Убийца и его маленький друг“. Ve větě „*Первого человека убил тоже Примат*“ je řečen pouze fakt, ale čtenář má okamžitě zájem získat další informace, za jakých okolností se to stalo, kdo byl ten muž, jaké důvody k tomu Primáta vedly atd. A vypravěč uspokojuje naši potřebu informací a podrobně popisuje domněnky a samotný příběh. Nebo první věta povídky „Собачатина“ „*Денег у нас не оказалось вовсе, а поразить прекрасных дам было необходимо.*“ v nás vzbuzuje touhu odkrýt tajemství, jakým způsobem se klukům podaří svůj záměr uskutečnit a čím krásné slečny oslní.

Jak bylo již několikrát avizováno, obzvlášť často se v povídkách objevují takové výrazové prostředky, jako přirovnání a metafora. Prilepin si libuje v přesných slovních spojeních. Uvedme pro ukázkou některé z nich: „*щеки мои и лоб становятся мягкими как глина*“, „*счастье: тугое, как парус*“ (Жилка), „*юбочки – в полторы октавы, если мерить пальцами на пианино*“ (Пацанский рассказ), „*И солнце болит и держится косо, как вывихнутое плечо*“ (Бабушка, осы, арбуз), „*сердце мое вырезали из холодца*“ (Смертная деревня).

## Shrnutí

Na základě analýzy textů povídek sbírky „Ботинки полные горячей водкой“ dojdeme k závěru, že styl vyprávěče jednotlivých příběhů je velmi důležitý. Vyprávění všech povídek je vedeno v první osobě. Od osobnosti hlavního hrdiny - vyprávěče se odvíjí kompozice vyprávění v každém jednom příběhu a v celé sbírce, jako celku. Na postavě vyprávěče závisí také volba výrazových prostředků. V příbězích, kde vyprávěčem je chlapec, nacházíme hovorovou řeč, někdy i vulgární výrazy a v povídkách, které nám prezentuje zralý vyprávěč, jazyk doznává hloubky, vidíme zde citové zbarvení a metaforu. Díky zvolenému způsobu vyjadřování se příběhy stávají reálnými, pravdivými a originálními.

Sbírka obsahuje jedenáct příběhů, někdy krutých a tragických, jindy zase humorných a napínavých. Rozuzlení mnoha příběhů sbírky je nečekané a překvapivé, což svědčí o autorově velkém umění pointy. Svě myšlenky nedopovídá, nechává prostor pro fantazii čtenáře. Ve svých textech nevyslovuje žádné politické ani jakékoliv jiné soudy.

Ve sbírce nacházíme povídky s vesnickou, válečnou i politickou tematikou, obrazy života obyčejných lidí a líčení bezvýchodnosti jejich situace, ale také tradiční téma ruské literatury, a to téma ženského údělu ve společenském životě.

Další specifický rys autorovy tvorby, který můžeme ve sbírce povídek najít, je fragmentárnost. Například v povídkách „Славчук“, „Ботинки полные горячей водкой“ a „Жилка“ je kompozice nesourodá. Mezi jednotlivými dějovými úseky nejsou žádné přechody. Jedna situace je odtržena od druhé, ale všechny jsou spojeny jednou vyprávějíci osobou, jeho dojmy a závěry.

Každá jedna povídka ve sbírce je zajímavá svým způsobem, každá má specifický rys organizace vyprávění. Můžeme najít ale i společné rysy pro všechny povídky. Jedná se o používání parcelátů a oxymoronů, jejichž úkolem je posílit dojem z četby a ovlivnit asociativní vnímání čtenáře.



Další osobitý rys poetického stylu Zachara Prilepina spatřujeme v „nástupu“ odstavců. Jedná se o krátké, ale výstižné vyjádření, kterým autor ihned navozuje děj, či atmosféru příběhu.

Závěrem lze hodnotit, že obraz autora je vyjádřen ve vypravěči – chlapci, a je stěžejním pro celou kolekci krátkých povídek „Ботинки, полные горячей водкой“.

### 3.2 „Санья“

Román „Санья“ nás zavádí do prostředí revolučních nepokojů současného Ruska. Hlavní hrdina „Александр Тишин“, spolu se svými kamarády a ideovými stoupenci politické organizace „Союз созидающих“ bojuje proti společenskému systému za svou vlast a spravedlnost. Na první pohled je děj románu zřejmý a jednoduchý. „Саша“ (Saša) a jeho straničtí kolegové žijí svými romantickými idejemi o revoluci a o svržení státní moci, která podle jejich přesvědčení nedělá nic pro svůj lid. Mládež obsazuje věž v Rize, ničí městské obchody a úřady a připravuje se na vraždu lotyšského soudce, který odsoudil jejich přátele k trestu odnětí svobody a ve finále zabírají administrativní budovu v Sašově rodném městě. Mladí lidé jsou odvážní a odhodlaní bránit svou pravdu jakýmkoliv způsobem. Příběh začíná scénou protestní demonstrace a následně obrazem nepokojů v Moskvě, kterých se účastní ohromné množství členů politické organizace „Союз созидающих“. Autor hned v úvodu zatahuje čtenáře do atmosféry probíhajícího děje.

Их не пустили на трибуну. Саша смотрел под ноги: глаза устали от красных полотен и серых армяков. Красное мелькало вблизи, касалось лица, иногда овевая запахом лежалой ткани.

Саша кричал вместе со всеми, и глаза его наливались той необходимой для крика пустотой, что во все века предшествует атаке. Их было семьсот человек, и они кричали слово «Революция».<sup>118</sup>

Ve své kritice na román „Санья“ Lev Danilkin namítá, že schéma vyprávění románu se nevyznačuje žádným vysokým uměním, není organizováno do žádné struktury, není omezeno žádnými časovými nebo prostorovými hranicemi. Román připomíná panoráma mechanicky „slepených“ nesouvisejících příhod. Epizody z drsného života revolucionáře se střídají s ideologickými diskuzemi a vzpomínkami na rodinný, vesnický ráj.<sup>119</sup> Ne všichni kritici s Danilkinem souhlasí. Někteří, např. Roman Senčín<sup>120</sup>

<sup>118</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санья* [online]. Аст, 2014 [cit. 2015-11-23]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973>

<sup>119</sup> ДАНИЛКИН, Данилкин. Захар Прилепин «Санья»: "Мать" без электричества. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. 2006 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/afisha.html>

<sup>120</sup> СЕНЧИН, Роман. И вновь продолжается бой. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. Литературная Россия [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: [http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/literaturnaya\\_rossiya.html](http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/literaturnaya_rossiya.html)

nebo Dmitrij Popov<sup>121</sup>, považují kapitoly o vesnici za velmi silné a emotivní. Olga Lebeduškinová uvádí, že román „Санькя“ by se bez vesnických epizod „*stal knihou o pustošení McDonaldu a házení zatuchlých těstovin s majonézou, a zlověstné obrazy úředníků a příslušníků bezpečnostní služby, nebo příběhy o utrpení mladých revolučních mučedníků by nepřidaly ani na dojímavosti, ani na pravdě.*“<sup>122</sup>

Román se skutečně skládá z epizod, které na první pohled vypadají jako odtržené a nesouvisející. Nicméně s tímto specifickým znakem Prilepinova stylu jsme se již setkali v „Ботинках“ např. v příběhu „Славчук“ nebo „Ботинки, полные горячей водкой“. Po přečtení celého románu však dojdeme k názoru, že tyto oddělené fragmenty nakonec vytvářejí jeden celistvý příběh, jednu hlavní autorovu myšlenku. V dějové linii vynikají tři ekvivalentní, propojené formace. Vyprávění o životě a revolučních aktivitách hlavního hrdiny a jiných spolustraníků, které můžeme specifikovat jako revoluční dějovou linii. Dále příběhy věnované vesnickému životu a vzpomínkám Saši na otcův pohřeb, tzv. vesnickou dějovou linii a nakonec události, ve kterých vede Saša spor s ideologickými odpůrci – politikou linii. Tyto tři tematické formace dohromady, i přes střídání času a prostoru, a vytváření pocitu jakési fragmentace a pestré směsice rychle se střídajících události, přesto staví román do jednoho celku, jak z kompozičního hlediska, tak i ze stránky vnitřního obsahu.

Vesnickou dějovou linii románu zaznamenáváme již v druhé kapitole, kde se vypráví o tom, jak Saša, poté, co se svými kolegy zorganizuje povstání v Moskvě, je nucen se skrývat. Jako místo svého úkrytu si zvolí rodnou vesnici, kde žije jeho babička s dědečkem. Tady do vyprávění zasahují i události prožitého Sašova života, fragmenty jeho dětských a chlapeckých let, kdy ve světě, který chlapce obklopoval, byla harmonie a lad. Všichni příbuzní a známí žili, byli šťastni a vesnické dětství probíhalo bezstarostně. Zařazení povídky o vesnici již do druhé kapitoly není náhodné. Autor chtěl zobrazit kontrast mezi bouřlivými a agresivními událostmi ve městě a tichým, pronikavě stereotypním životem na vesnici. Na druhou stranu, jsou tato dvě společenská prostředí zobrazena vedle sebe záměrně, aby autor ukázal, že stejně jako ve městě, tak i na vesnici už není člověk šťastný. Je buď nucen bojovat za lepší život, jak činí chlapci ze „Союза

---

<sup>121</sup> ПОПОВ, Дмитрий. Захар Прилепин "Санькя". *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. Nork.ru [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/nork.html>

<sup>122</sup> ЛЕБЕДУШКИНА, Ольга. Реалисты-романтики: О старом и новом. *Журнальный зал* [online]. 2006 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/druzhba/2006/11/le13.html>

созидающих“<sup>123</sup>, nebo se musí smířit se svou neradostnou situací a zemřít, jak nám představuje příběh s vesnickými staříky. Na cestě z Moskvy do malého provinčního městečka Saša přemýšlí o moskevské události: „Город оказался слабым, игрушечным — и ломать его было так же бессмысленно, как ломать игрушку: внутри ничего не было — только пластмассовая пустота.“ Když Saša „приехал в свой город, двери электрички захлопнулись за ним, словно он был аппендикс и его отрезали.“<sup>123</sup> Když přijel do vesnice, vidí následující scénu:

Деревня была темна, во многих домах не горели огни.

Саша почти не чувствовал оживления от того, что он вернулся в места, где вырос.

Ему давно уже казалось, что, возвращаясь в деревню, сложно проникнуться какой-либо радостью, — настолько уныло и тошно было представавшее взгляду. Несколько сельчан, неспешно идущих по обочине навстречу «копейке», остановились, вглядываясь в машину: кто это там, к кому? Саша даже не попытался рассмотреть остановившихся, чтобы никого не узнать. Все было чуждым.<sup>124</sup>

Takto nám autor nastínil neradostný pohled hlavního hrdiny na dnešní svět. Naproti tomu, z malých úryvků Sašových vzpomínek lze složit obraz šťastných dětských let, které chlapec trávil na vesnici se svými prarodiči. Dědeček, který byl v té době ještě zdravý a plný sil, každé ráno pouštěl naplno rádio, které Sašu probudilo, a babička se od samého rána starala o hospodářství. Saša se probouzel čilý a veselý, s chutí snědl talíř mléčné polévky, ze které musel vytáhnout spadlou mouchu. Se svým otcem trávil dlouhé letní dny v blízkosti řeky, kde měli své tajné místo. Malý Saša se bál husí, které se procházely po vesnici, a s hrůzou utíkal pryč, protože se styděl za svůj strach. Takto na část svého života vzpomínal mladík s radostí a dojetím. Nyní je však pro hrdinu vše nepřátelské. Existence v jakémkoliv z těchto míst je pro něj neradostná a bezvýznamná. Zvlášť smutně vyznívají události, ve kterých se mluví o vymírání vesnice, kde všehovšudy zůstalo pár obyvatel, zejména starých, nemohoucích lidí, mezi něž patří i Sašův dědeček s babičkou.

---

<sup>123</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 5 [cit. 2015-11-24]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=5>

<sup>124</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 6 [cit. 2015-11-24]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=6>

Дед исхудал, торчали острые плечи, выпирал серый кадык, слипались слабые глаза. Дед готовился умирать. Когда он говорил, в горле еле слышно клокотало, и слова выходили едва внятыми.<sup>125</sup>

Je pozoruhodné, že babička v rozhovoru se Sašou celou dobu mluví o smrti. Připomíná své tři mrtvé syny, mezi nimi i Sašova otce, mluví o brzké smrti dědečka i o tom, že skoro všichni v jejich vesnici zahynuli. Někteří havarovali na motorce, jiní se upili nebo spáchali sebevraždu. A dědeček, který už dávno nevstává z postele, vypráví vnukovi, že jemu se už život omrzel a chce zemřít.

Бабушкина речь неприметно переходила с одного на второе, но речь шла об одном — о том, что все умерли и больше ничего нет.<sup>126</sup>

Babička milovala své syny a Saša byl pro ni vzpomínkou na dobu, kdy byla rodina úplná a její synové žili. Jenže nyní už Saša není pro babičku živým ztělesněním jejího syna, ale pouze stínem minulosti.

Но она не в силах была наделить Сашу чертами его отца, почувствовать в нем свою — отданную сыну и проросшую во внуке — кровь. Саша был отдельным человеком, почти уже отчужденным...<sup>127</sup>

Konečně i samotný Saša pozitivně vnímá pouze minulost: „*Вспоминая себя, свою жизнь, Саша только того мальчика и любил...*“<sup>128</sup> To znamená, že hrdinovo odmítání života, rodiny i sebe samého, které tak zřetelně pociťuje, je příliš hluboké a beznadějně. Autor záměrně uvádí tuto epizodu do zápletky vyprávění, aby nastínil dramatickost Sašovy situace a možná i proto, abychom pochopili jeho slova a činy, které nás budou provázet na dalších stránkách románu.

K vesnické linii se vztahuje i čtvrtá kapitola, která je věnována události Sašovy minulosti, kdy hrdina, tehdy ještě chlapec, spolu s matkou a otcovým kamarádem „Безлетовым“ (Bezletovem) jedou pohřbít Sašova otce do rodné vesnice. Tato epizoda je některými kritiky označována za jednu z nejvýraznějších a zapamatovatelných v díle. Anna Narinská se ve svém článku „Нацбол в России больше, чем нацбол“ vyjadřuje,

---

<sup>125</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 7 [cit. 2015-11-25]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=7>

<sup>126</sup> Tamtéž.

<sup>127</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 8 [cit. 2015-11-25]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=8>

<sup>128</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 10 [cit. 2015-11-25]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=10>

že to co se děje v románu, je poměrně předvídatelné, kromě jedné kapitoly: „*Мысль и схема, stejně jako диактика, же stejná jako u zbytku textu, čím ale vyniká, je obzvlášť naléhavá koncentrace všech авторских způsobů а přesvědčení. <...> Метафоричность дѣје се přímo валі – rakev s otcovým tělem symbolizuje vše, co v Rusku po Rusku zůstalo.*“<sup>129</sup> Události, které se v této epizodě uskutečnily (rakev upadne, víko odletí, tělo v rakvi div že neskončí na sněhu, potom za křiku a nadávání rakev táhnou, pak se skutálí z korce, na rakvi krájejí salám, pijí vodku a nakonec jsou pronesena slova: „*Это настоящие русские похороны, русские проводы.*“<sup>130</sup>), mají svou symboliku. Dotýkají se jedné z nejvážnějších myšlenek románu, totálního rozpadu a vymírání vesnic. Hrdinové uskutečňují těžkou cestu s otcovou rakví, div že sami za to nezaplátí životem. Na této cestě, která nikam nevede, kde není budoucnost, autor popisuje beznadějnost a opuštěnost lidí, kteří se ztratili v nekonečném zasněženém lese s rakví na rukou.

Вид белого, до горизонта поля, был тягостен. Эта даль и пустота — лишь с линией телеграфных столбов у дороги — засасывала.

Безлюдье... — шептал Саша тихо. — На безлюдье льды... Снеги и льды...<sup>131</sup>

Do vesnického prostředí se dostáváme ještě jednou, a to v okamžiku, kdy se Saša s přáteli ukrývá před státní mocí po hrubých politických akcích, které zorganizovali. Za pozornost zde stojí dialog mezi Sašou a Matějem (Матвей), dalším členem strany, který plní závazky lídra strany „Костенко“ (Kostěnka). Rozhovor se týká dalšího osudu strany „Союза созидающих“.

— Матвей, — спросил он негромко. — А ты думаешь иногда о том, что нас ждет? Партию что ждет?

Матвей посмотрел на Сашу серьезно.

— Ну, ты умный человек, Саш, — ответил.

Саша промолчал — так, чтоб Матвей понял, что он ждал иного ответа. И

Матвей понял.

— Саша, у нас нет ни одного шанса, — сказал он. — Но разве это имеет значение?

<sup>129</sup> НАРИНСКАЯ, Анна. Нацбол в России больше, чем нацбол. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. Коммерсантъ [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/kommersant.html>

<sup>130</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санья* [online]. s. 19 [cit. 2015-11-26]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=19>

<sup>131</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санья* [online]. s. 18 [cit. 2015-11-26]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=18>

Саша коснулся коры дерева рукой.

— Не имеет, — ответил искренне.<sup>132</sup>

Oběma chlapcům je jasné, že „Союз созидающих“ nemá žádné šance na další existenci, ale to je nemůže zastavit, aby uskutečnili své promyšlené, protistátní akce. Vědí, že je čeká vězení, ale jsou odhodláni pokračovat ve své práci, s ohledem na svou pravdu. Chlapci jsou vyobrazeni jako hrdinové se smyslem pro povinnost a kamarádství, s nezištnou láskou ke své vlasti a vnitřní potřebou jednat ve jménu spravedlnosti, tak jak ji chápou. Možná jim chybí prozíravost a opatrnost v jejich konání, ale rozhodně jim nelze upřít sympatické mládí, jeho vzpurnost a netrpělivou akčnost. A tímto se dotýkáme i problému obrazu současného kladného hrdiny.

Další důležitý moment této kapitoly je spojený s postavou staříka, který jim v noci poskytl přístřeší a při čaji rozmlouvá o filozofii, náboženství a tragédii dnešních dnů. Stařík hovoří o tom, co v podstatě bylo řečeno v prvních kapitolách románu, že lidé pohřbili opravdové životní hodnoty a za to budou potrestáni. Starý muž zde plní poslání nositele tzv. vyšší pravdy.

...а дети получились такие, что ни земли не знают, ни неба. Один голод у них. Только дурной это голод, от ума. Насытить его нельзя, потому что насытятся только алчущие правды... Вы там в церкву, говорят, все ходите. Думаете, что, натоптав следов до храма, покроете пустоту в сердце. Люди надеются, что Бога приручили, свечек ему наставив. Думают, обманули его. Думают, подмяли его под себя заставили его оправдывать слабость свою. Мерзость свою и леность, которую то милосердьем теперь назовут, то добротой. Чуть что — и на Бога лживо кивают: «Бог так решил. Бог так сказал. Бог так задумал». И снова гребут под себя, у кого на сколь когтей хватает.<sup>133</sup>

Můžeme konstatovat, že vesnická vypravěčská linie románu, i když není primární, má velký význam z důvodu zobrazení autorových myšlenek o nesmyslnosti existence a ztracenosti lidí v současném světě, o nepřítomnosti morálně etických zásad, což musí nevyhnutelně vyústit v zničení a katastrofu. I když jsou epizody s vesnickou

---

<sup>132</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 56 [cit. 2015-11-26]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=56>

<sup>133</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 58 [cit. 2015-11-26]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=58>

tématikou zasazeny do různých časových úseků, minulosti i současnosti života hlavního hrdiny, vytvářejí ve svém důsledku jeden celek, jeden univerzální obraz současného světa, který autor popisuje v tragických tónech. Zobrazení a charakteristika jednotlivých momentů vesnického tématu románu nám vyjevuje autorovo citlivé a bolestivé vnímání světa, a stejně tak i originalitu jeho uměleckého výrazu.

Jelikož je román „Санькя“ svým námětem považován za politický román, svou pozornost si zasluhují i momenty vyprávění, ve kterých se Saša účastní ideologických sporů se svými protivníky. Obsah ideologických sporů se omezuje na to, že Sašovi odpůrci nechápou smysl jednání mladých revolucionářů. Jedním z ideologických protivníků hlavního hrdiny je univerzitní profesor, kamarád Sašova otce, a později pomocník gubernátora „Алексей Константинович Безлетов“. Ten naprosto nesouhlasí s tím, co dělá „Союз созидающих“ a přímo se o tom vyjadřuje slovy: *„Все ваши мелодвижения, ваше трепетание — все это давно потеряло смысл. Вы ничего не исправите.“*<sup>134</sup> Snaží se přesvědčit Sašu, že strana už neexistuje a jejich agrese nedává žádný smysl, pouze ubližuje nevinným lidem. Ale Saša, ani jeho přátelé nemohou přijmout jeho liberální stanovisko. Stojí si za svou pravdou. Pokud se zamyslíme nad vyřčenými slovy Bezletova, nelze, než s nimi souhlasit. Jenže když si vzpomeneme na jeho chování v epizodě pohřbívání Sašova otce, obraz této postavy nemůžeme považovat za kladný. Na rozdíl od Saši, který odvážně odolává tvrdým podmínkám, Bezletov je slabý a nevyvolává ve čtenáři pocit spolehlivého a odvážného člověka. Zde autor umožňuje, aby každý z jeho hrdinů zůstal u svého přesvědčení a názoru, ale sympatie čtenářů jsou spíše na straně Saši a jeho spolustraníků.

Další vážnou politickou diskuzi můžeme zaznamenat v epizodě, kdy je Saša poté, co jej chytili a surově zbili agenti bezpečnostní služby, odvezen do nemocnice, kde se seznamuje s „Левом“ (Levou), dalším pacientem na oddělení, a mezi nimi také vzniká spor z ideologických důvodů. Leva, stejně jako Bezletov, chce slyšet od Saši jasně definovanou myšlenku, kvůli které vykonávají své revoluční akce. Na to mu Saša odpovídá: *„Ни почва, ни честь, ни победа, ни справедливость — ничто из перечисленного не нуждается в идеологии, Лева! Любовь не нуждается*

---

<sup>134</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санькя* [online]. s. 13 [cit. 2015-11-28]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=13>



в идеологии.“<sup>135</sup> I když autor nejednou v románu vyzvedává problém ideologického antagonismu, nesděluje jednoznačné hodnocení toho, co kluci „budovatelé“ dělají, ale pouze ukazuje jejich postavení, ze kterého je viditelná touha vymýtit nespravedlivost společenské situace, byť i násilným způsobem. I když Saša jednoznačně nedefinuje cíl jejich politiky, který chtějí protivníci slyšet, jeho postavení v epizodách sporů nevyhlíží nijak mimovolně a prázdně.

Mimo vesnickou problematiku a ideologické spory se v románu objevují události, které představují tzv. revoluční dějovou linii, ve které jsou popsány revoluční aktivity členů Svazu budovatelů. Chlapci se účastní mítinků, namířených proti vládě, drancují fastfoody Mc Donald's, obsazují administrativní budovy, uskutečňují akci v Rize, kam jel Saša s úmyslem zabít soudce, který jeho kamarády odsoudil k trestu odnětí svobody, jenže jeho spolustraníci jej v tom předešli. Tato linie představuje řetězec po sobě jdoucích epizod, které tvoří hlavní zápletku románu. Navzdory brutálnímu charakteru plynoucích událostí se v příběhu objevují i lyrické momenty. Jednou z výrazných epizod tohoto typu se stává scéna lásky hlavního hrdiny a dívky „Яны“ (Jany). V těchto momentech se Saša představuje v jiném světle. Ne jako agresivní člověk, schopný násilnických činů revoluční mládeže, ale jako emocionální, něžný a hluboce vnímající člověk. Děj románu vrcholí v poslední kapitole, kdy se Saša, spolu s ideovými spojenci uzavírá v sídle gubernátora, které je už obklíčeno policií. Tento politický akt se stane jejich posledním. Není náhoda, že Prilepin román začíná i končí scénami nepokojů, což dává čtenáři pocit opakovanosti a logičnosti děje. Kromě toho, zobrazené situace tvoří podstatu života Saši i dalších kluků ze strany. Jsou odhodláni jít na smrt pro svou věc, vědí, z jakého důvodu zemřou. Závěr románu zůstává otevřený. Autor dává samotnému čtenáři možnost domyslet, co se bude dít dál, a může-li pokračovat boj jeho hrdinů. V rozhovoru, který autor poskytl novinám „Московский Комсомолец“ se na otázku, co bude s jeho hrdinou dále, zda revoluce, či patnáct let žaláře, autor odpověděl: „*Co bude v románu následovat nevím, kdybych věděl, napsal bych.*“<sup>136</sup>

Originalitu Prilepinova literárního stylu spatřujeme zejména v nestálosti a fragmentárnosti děje. V díle jsou přítomny jak různé časové úseky, tak i časté změny

---

<sup>135</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 35 [cit. 2015-11-28]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=35>

<sup>136</sup> У наци не взрослое лицо. *Московский Комсомолец* [online]. 2006 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.mk.ru/editions/daily/article/2006/06/19/181157-u-natsi-ne-vzrosloe-litso.html>

prostředí, ve kterém děj románu probíhá. Nicméně, takovou neobvyklou kompoziční strukturu textu autor nepoužívá z důvodu nedostatku tvůrčího umění, jak říkají některé kritiky, ale se zřetelným záměrem, kterým bylo nejen vytvořit dílo o činnosti revolučně naladěných mladíků, ale zobrazit problém nespokojenosti se životem, beznadějnosti a opuštěnosti v celospolečenském měřítku. Celým románem nás, ať už na dějové, nebo na hlubší symbolické úrovni, provází základní myšlenka o neradostném uspořádání současné společnosti, o morální degradaci lidí, a o snaze změnit tento stav, byť i násilným způsobem. Střídání stylu vyprávění - časté změny prostředí děje, různá časová období a střídání dějových nálad románu (vojenské, mírové, cituplné, brutální) vytváří oddělené fragmenty, které se spojují do jednoho celku, hlavní myšlenky románu, upozorňující na současný společenský konflikt. A všechny dohromady dělají román živým, mnohorozměrným a obsahově věcným.

Co se týká jazykového stylu, je román napsán jednoduchým srozumitelným jazykem, bez změní dlouhých zamotaných dějových linií. Dějové situace jsou popisovány stručně, jednoduše, ale jasně a zajímavě, což zapřičiňuje poutavost díla. Román patří do žánru realistické prózy, ale zvláštnost autora spočívá v tom, že v jednom díle spojuje stylově různé epizody. Surové, naturalistické scény se zde prolínají se sentimentálními lyrickými výjevy. Autor obratně řídí jazyk a styl románu a díky tomu se mu daří zachytit rozdílnost nálad a charakterů hrdinů, zejména proto se román jeví tak autentickým.

Důraz je kladen i na lexikální zvláštnosti. Autor používá mnoho hovorových a slangových výrazů, a to nejen v dialogích postav, ale i v popisu děje. Nicméně v textu vypadají živě a napomáhají zvýšit představivost. „*Саша осыпал цветами сидящую на асфальте нищую беженку из тьмутаракани...*“; *Саша удержался на ногах, отпихнул «срочника»...*“<sup>137</sup> Spisovatel ve svém vyprávění rovněž neváhá použít nespisovných, vulgárních slov, které vycházejí jak z úst Saši a jeho kamarádů, tak i z úst jejich pronásledovatelů. Ale ani tento fakt nedělá dílo vulgárním, ba naopak, v plné míře umožňuje zobrazit reálnou situaci, ve které se hrdinové nacházejí, jakož i jejich společenskou charakteristiku.

---

<sup>137</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 2 [cit. 2015-11-30]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=2>

Na rozdíl od kapitol s revoluční tematikou, kde díky dynamické a rychlé akci je čtenář udržován v neustálém napětí, v lyrických scénách románu mění autor i styl vyprávění, který je plný obrazného přirovnání a metafory:

Деревня исчезала и отмирала — это чувствовалось во всем. Она отчалила изрытой, черствой, темной льдиной и тихо плыла. Заброшенные, вросшие в землю сараи, стоявшие вдоль дороги, чернели отсыревшими боками, прогнившими досками. На крышах сараев росла трава и даже кривились хилые деревца, прижившиеся, но не нашедшие куда пустить корни — под их слабыми корешками располагались холодные, опустевшие помещения, куда, к разбитым крышкам и продырявленным бочкам, заползали ужи, которых никто уже не тревожил. Кусты разрослись и ползли на дорогу.<sup>138</sup>

Díky nejmenším detailům, jazykové obraznosti a tísnivého lyrického tónu se autorovi podařilo mistrně vykreslit smutný obraz beznaděje.

Něžnost a sentimentalita se objevuje v jediné zamilované scéně románu. Máme na mysli milostnou scénu Saši a Jany, bývalé milenky vůdce strany Kostěnka. V tomto výjevu je vyjádřena taková hloubka a citlivost, která je typická spíše pro ženský román. Nicméně aby autor dostal svému principu důvěryhodnosti a upřímnosti, neváhá ukázat hrdinu v nejnítějnějších, intimních chvílích jeho života.

Прилег на бок возле Яны, взял ее за плечо, к себе поворачивая. Она поддалась, оказалась лицом к лицу его — и неожиданно сильно обняла Сашу свободной рукой за шею, как обнимаются дети. Прижалась животом, грудью, к его... животу и к его груди, поцеловала Сашу в скулы, в шею, в подбородок.<sup>139</sup>

Za pozornost stojí i ty scény, ve kterých autor používá naturalistický styl, díky kterému se umocňuje vnímání popisovaných událostí. Prilepin jako by chtěl čtenáře šokovat, ověřit jejich odolnost. Scény jsou popsány podrobně a důkladně. Mají obrovskou vyjadřovací sílu a naturalismus se ukazuje jako nejefektivnější stylistický nástroj. Nejvýraznější je v tomto ohledu scéna Sašova zatčení, kdy jej důstojníci tajných

---

<sup>138</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 6 [cit. 2015-11-30]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=6>

<sup>139</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 23 [cit. 2015-11-30]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=23>

služeb odvážejí nejdříve do kanceláře a pak do lesa, surově ho bijí za to, že odmítl vypovídat. Spisovatel co nejpodrobněji popisuje scény násilí na hrdinovi i jeho fyzické strádání:

Вдохнул раз, и воздух кончился. Серый смотрел на Сашу пристально, словно первый раз увидел.

Показалось, что голова вздулась и наполнилась теплой кровью. Глаза стали тяжелыми, Саша открывал и закрывал их, словно пытаясь дышать ими.<sup>140</sup>

Иногда продевало, жгло так глубоко и больно, что Саша начинал орать и дергаться. А потом просто стал орать, не переставая. Не обращая внимания на то, чем бьют и куда и бьют ли вообще. Остервенелый крик увлекал за собой через глотку все его существо, и иногда Саша даже как-то отделялся от себя, слыша крик свой со стороны.<sup>141</sup>

Dalším stylistickým prvkom, kterého jsme si u Prilepina již nejednou všimli, je používání parcelátů. Stylem vyjádření: „Ударили. Задохнулся. Ударили.“<sup>142</sup> dochází nejen k posílení dojmu z četby, ale i zobrazení absolutní věrohodnosti děje a zdůraznění brutality při fyzickém mučení Saši.

Nejednou již bylo řečeno, že Prilepin je mistr slova. Nelze proto nezmínit metaforičnost a obraznost jeho textů, která zvyšuje vnímání děje a zejména odhaluje výraznou individuálnost autora:

Саша чувствовал себя так, будто из него извлекли все органы, отварили и снова вложили — переваренные, подрагивающие мелко.<sup>143</sup>

Снег напоминал кардиограмму умирающего — ровные линии иногда резко ломались, а потом снова тянулись жестко и тихо, до самого асфальта.<sup>144</sup>

Фары ковыряли ночь, как пьяный скальпель.<sup>145</sup>

---

<sup>140</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 31 [cit. 2015-11-30]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=31>

<sup>141</sup> Tamtéž.

<sup>142</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 32 [cit. 2015-11-30]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=32>

<sup>143</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 44 [cit. 2015-12-02]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=44>

<sup>144</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санька* [online]. s. 41 [cit. 2015-12-02]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=41>

Na rozdíl od prvního analyzovaného díla „Ботинки полные горячей водкой“ je vyprávění románu „Санькя“ vedeno v třetí osobě. Přesto, že autor zvolil tento způsob vyprávění, je to právě Saša, jehož očima se díváme na plynoucí události a okolní realitu. Hlavní hrdina je extrémní člověk. Je schopen diametrálně protilehlých pocitů a činností. Dokáže být velmi něžný, ale zároveň velmi tvrdý a agresivní. Autor seznamuje čtenáře se svým hrdinou postupně. Na začátku románu Saša splývá s davem ostatních revolucionářů a teprve v průběhu dalšího vyprávění se odkrývá jeho motivace a charakter. Dětství strávil na vesnici s babičkou a dědečkem, a tyto vzpomínky jsou nejsvětější v životě hrdiny. Nikde nepracuje, neučí se, žije pouze s matkou, životem unavenou a vyčerpanou ženou, která tráví celé dny v nemocnici, aby zajistila živobytí. Otec mu zemřel, když byl ještě chlapec. Smutný obraz převozu rakve do vesnice je zobrazen ve vzpomínkách Saši na tuto událost. To vše se muselo nějakým způsobem odrazit na charakteru hrdiny, který se ve svých 22 letech cítí mimořádně nespokojený a často pije. Do strany „Союз созидающих“ vstupuje proto, že vše ostatní v té chvíli už pro něj ztrácí smysl. Je si hořce vědom, že vláda v jeho zemi nepřináší lidem žádný užitek. Nicméně při tom všem popírání reality a politického systému pochopil určité hodnotové pozice, které mají pro něho rozhodující význam.

С тех пор как повзрослел, к армейскому возрасту — все стало очевидным. Неразрешимых вопросов больше не возникало. Бог есть. Без отца плохо. Мать добра и дорога. Родина одна.<sup>146</sup>

Právě tyto absolutní pravdy vedou Sašu v jeho boji proti politické moci. Miluje svou vlast, kvůli ní je připraven přinést jakoukoliv oběť, jít do vězení nebo se nechat pro svou pravdu i zabít. Obecně lze říci, že obraz Saši není vždy jednoznačný. Ale právě díky tomu je vyobrazen jako rozporuplný a psychologicky věrohodný hrdina. Mladý muž je představen ve vši složitosti svého vnitřního světa s upřímností a dramatismem. Saša není jenom současný revolucionář, který horlivě nenávidí státní moc a všechny její představitele, ale také živý a citlivý člověk s tragickým pohledem na svět. Smysl života vidí pouze v boji, věří svému cíli a bojuje až do konce.

---

<sup>145</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санькя* [online]. s. 59 [cit. 2015-12-02]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=59>

<sup>146</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Санькя* [online]. s. 20 [cit. 2015-12-02]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218973&p=20>

## Shrnutí

V souvislosti s prozkoumanými aspekty románu Z. Prilepina Saňka lze učinit obecné závěry o zvláštностech a specifických znacích tohoto díla. Děj románu je na první pohled jasný a jednoduchý. Saša Tišin se svými stranickými kolegy se snaží o svržení státní moci. Vyprávění románu je vedeno v třetí osobě.

Originalitu literárního stylu Zachara Prilepina spatřujeme především v nestálosti a fragmentárnosti děje. Román je rozdrolen do oddělených vypravěčských fragmentů, do útržků času a prolínajících se dějových prostředí. Epizody z drsného revolučního prostředí hlavního hrdiny a jeho spolustraníků se střídají s ideologickými diskuzemi a vzpomínkami na rodinný život a dětství prožité na vesnici. Tyto fragmenty při všech kontrastech spolu úzce souvisejí a logicky se vzájemně doplňují, takže dělají román mnohorozměrným a obsahově věcným. Kontrast mezi bouřlivými a agresivními událostmi revolucionářů ve městě a stereotypním životem na vesnici je zobrazen záměrně. Autor poukazuje na to, že stejně jako ve městě, tak i na vesnici není člověk šťastný. Buď je nucen bojovat za lepší život, jak činí mladí revolucionáři, nebo se musí smířit s neradostným životem v současné vesnici. Prilepin se v románu dotýká i otázek životních hodnot. Činí tak prostřednictvím staříka, který Sašovi a Matějovi poskytl přístřeší a rozmlouvá o filozofii, náboženství a tragédii dnešních dnů. Zařazení vyprávění o vesnici do revolučního románu má velký význam z důvodu zobrazení autorových myšlenek o nesmyslnosti existence a ztracenosti lidí v současném světě a o nepřítomnosti morálně etických zásad. Román je svým námětem považován za politické dílo. I když autor nejednou vyzvedává problém ideologického antagonismu, nedefinuje jednoznačně cíl jejich politiky, který chtějí jeho protivníci slyšet. Své myšlenky nedopovídá. To nechává na čtenáři. Není náhoda, že román začíná i končí scénami nepokojů. Dává to čtenáři pocit opakovanosti a logičnosti děje. Závěr románu zůstává otevřený a samotný čtenář má možnost si domyslet, co se bude dít dál a zda bude pokračovat boj jeho hrdinů.

Stylistika románu je také nejednotná. Autor využívá řadu stylů vyprávění a jazykových technik. V revolučních scénách využívá k zobrazení atmosféry tvrdost a naturalistický styl, v mírových scénách se nebrání sentimentálním lyrickým prvkům. Lyrické momenty se objevují především v epizodách, které popisují lásku hlavního

hrdiny k dívce Janě. V těchto momentech se Saša představuje jako emocionální, něžný a hluboce vnímající člověk.

Román je napsán jednoduchým a srozumitelným jazykem. Dějové epizody jsou popsány stručně, jednoduše, ale i zajímavě, což zapřičiňuje poutavost díla. Důraz je kladen i na lexikální zvláštnost. K posílení absolutní věrohodnosti děje používá autor hovorové, slangové a někdy i vulgární výrazy, které v textu vypadají reálně a napomáhají zvýšit představivost čtenáře. Dalším stylistickým prvkem, který umocňuje dojem z četby a má vliv na zobrazení absolutní věrohodnosti děje, je používání parcelátů.

Prilepinova próza je nesmírně poetická. Nejvýraznější osobitý rys, který ho staví do role „mistra slova“ je především jeho originální a nezaměnitelná metaforičnost textů a umění odhalit vnitřní pocity hrdinů, až neuvěřitelně něžným a poetickým způsobem. Obraz hlavního hrdiny Saši Tišina vylíčil autor s veškerou složitostí života a psychologickou hloubkou.

### 3.3 „Патологии“

Posledním Prilepinovým dílem, kterému se budu ve své práci věnovat je jeho první román s názvem „Патологии“, jehož ústředním motivem jsou události Čečenské války, kterou autor prožil na vlastní kůži. Román získal řadu ocenění, o kterých jsem se zmiňoval již v druhé kapitole. Mnozí kritici se shodují na tom, že kompozice románu je jednou z příčin velkého úspěchu tohoto díla. Vyzdvihují především věrohodnost popisu válečných událostí. Prilepin umí čtenáře ohromit syrovostí detailu, válečnými vraždami a popravami, neobvyklým prožitkem válečných scén, pocitem strachu a zranitelnosti a rovněž smrtelným cynismem. Valeria Pustovová ve své kritice hodnotí kompoziční výstavbu románu jako jednu z hlavních předností Prilepina, jelikož právě kompozice je achilovou patou „válečné“ prózy. Válka je jednotvárná a náchylná k opakovatelnosti. Přitom každý její účastník prožívá každý den jako první a neopakovatelný. Tato zvláštnost války, jakožto zobrazujícího tématu, podněcuje většinu autorů k nepřiliš motivujícímu výběru příběhu pro svá díla. Vždyť v každém takovém díle bude pro čtenáře zajímavá blízkost smrti a dramatická, která se bude objevovat jako druhá tvář války i bez autorského úsilí, a zároveň bude každé toto dílo v podstatě podobné jedno druhému. „Патологии“ je prvním a zároveň jediným dílem o válce, ve kterém podle Pustovové válečné příběhy čtenáře uchvátí. Vysvětluje to zvláštnostmi autorského stylu a netriviální kompozicí díla.<sup>147</sup>

Za první zvláštnost kompoziční výstavby díla můžeme považovat skutečnost, že román, navzdory všem literárním konvencím, začíná „Doslovem“. Avšak v případě Prilepinovy neobvyklé literární poetiky to má svůj význam. V „Doslovu“ nacházíme celý svazek emocí a fantazií hlavního hrdiny, nahromaděných v průběhu událostí všech ostatních kapitol. Uvedením „Doslovu“ na začátek románu nutí autor čtenáře přemýšlet nad smyslovým obsahem této kapitoly, který však bez znalosti významu následujícího textu zůstává nejasný. Obrazy jsou natolik živé a výstižné, že zůstávají v paměti čtenáře a ožívají se v průběhu dalších kapitol románu. Úvodní věta románu nás ihned vtahuje do

---

<sup>147</sup> ПУСТОВАЯ, Валерия. Человек с ружьем: смертник, бунтарь, писатель: О молодой «военной» прозе. *Журнальный зал* [online]. 2005 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2005/5/pu9.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2005/5/pu9.html)



děje a vzbuzuje touhu odhalit, co za tímto sdělením vězí: „*Проезжая мост, я часто мучаюсь одним и тем же видением.*“ „Егор Ташевский“ (Jegor Taševský), hlavní hrdina a vypravěč zároveň, který jede, zřejmě po návratu z války, se svým tříletým, osvojeným synkem v autobuse, ve svých představách dopodrobna vykresluje dostatečně děsivý obraz, kdy autobus naráží na svodidla mostu a padá až na dno řeky. Autobus, zprvu v představách, ale později skutečně padá z mostu a potápí se v řece. Hrdina se dostane z tonoucího vozu a spolu s dítětem se snaží vynořit nad hladinu:

Судорожно дергая ногами и свободной рукой, отбиваясь так же безысходно и безнадежно от бесконечной мертвящей воды, как отбивался бы от космоса, я почувствовал, что не в силах плыть вверх, что не могу тащить на себе свои налипшие джинсы, свою куртку, свою майку, пышные наряды моего обвисшего на руке ребенка.<sup>148</sup>

Autor zaostřuje pozornost na utrpení svého hrdiny, na hrozné pocity člověka, který se ocitl v topícím se autobuse a který se snaží s nadlidským úsilím zachránit svého syna. Tato zoufalá, prožitá zkušenost je jednou z událostí, která symbolizuje problematiku tohoto románu. Člověka mezi životem a smrtí, srdcervoucí touhu po životě, boj z posledních sil. Hrdina se s chlapcem dostává nad hladinu a jeho záchrana je zobrazena jako symbol znovuzrození života:

Не помню, как очутился на поверхности воды. Последние мгновения я двигался в полной тьме, и вокруг меня не было жидкости, но было – мясо, кровавое, теплое, сочащееся, такое уютное, сжимающее мою голову, ломающее мне кости черепа, деформирующее мою недоразвитую склизкую голову... Был слышен непрерывный крик роженицы.<sup>149</sup>

Po úvodní kapitole „Doslovu“ následuje dalších třináct kapitol, ve kterých, jak je pro Prilepina typické, dochází k neustálým změnám prostředí a střídání několika obsahových linií. Ústřední dějová linie, spojená s válečnými událostmi v Čečensku, která se čtenáři bezprostředně odehrává před očima, je střídána milostnou tematikou, sentimentálními cestami do minulosti, které jsou vyjádřeny obrazem dětství s milovaným psem, filozofickými úvahami o životě a neustále se opakujícími náboženskými tématy. Válečné události jsou náhle přerušovány epizodami spojenými se vzpomínkami na

<sup>148</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, с.2 [cit. 2015-12-29]. ISBN 978-5-17-073224-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=218972&p=2>

<sup>149</sup> Tamtéž.

dětství hlavního hrdiny nebo na jeho dívku „Дашу“ (Dášu). Hlavní hrdina románu, jak již jsme zmínili, je Jegor Taševský. Především z jeho pohledu vnímáme průběh celého díla. Z jeho úst se dozvídáme všechny válečné události a strasti, kterých je účasten, ale také nás zavádí do svého nitra a dopodrobna vykresluje sebe samého. Takovým způsobem Prilepin nejen odhaluje čtenáři pravdu o válce, ale zároveň předkládá obraz současného mladého člověka v krizové situaci. Prilepinovi, jako očitému svědkovi vojenských událostí na Kavkaze, se podařilo neobvyklou formou představit skutečnou podobu čečenské války, z pohledu jejich přímých aktérů. V Čečensku, centru dění románu, se zdá být všechno „nenormální“. Aby člověk neumřel, musí střílet jako první. A je úplně jedno, jestli cílem útoku bude vousatý voják nebo vylekaný stařec. Vojáci musí plnit rozkazy svých velitelů a již v první kapitole autor čtenáře „nat'ukává“, že ne vždy bude všechno v souladu s rozumným a logickým rozhodnutím:

- Главное, чтоб командир у вас был упрямый. Чтоб вас не засунули куда-нибудь в... В рот их приказы! Вон рязанских вывезли в чистое поле, заставили окапываться. А через неделю сняли. Но четверых уже окопали, бля. Даже раскапывать не надо. А у нас на пятнадцать человек - двое раненых - и всё. Потому что клали мы на их приказы.

- Город в руках федералов, - слышу я разговор в другом месте, - но боевиков в городе до черта. Отсиживаются. Днём город наш, ночью - их.<sup>150</sup>

- «Чехи» вошли через Черноречье вчера ночью, - говорит «собр», - Часть «чехов» в Грозном уже две недели ошивалась. Чеченские милиционеры говорили, что боевички в городе, - нам говорили, мне лично говорили. Говорили: «Скоро будут город брать». И нашим генералам говорили тоже. А генералам по херу. Как это, блядь, называется? Предательство!<sup>151</sup>

Velitelem čtyř ruské speciální jednotky je „Сергей Семеныч Куцый“, kterého vojáci považují za svého „otce“, bezmezně mu důvěřují a vzhlížejí k němu s nadějí. „Dobrý“ velitel dbá o své „děti“, ale současně je angažuje do nejsložitějších a nejnebezpečnějších úkolů na území hlavního města „Грозный“. A to vše kvůli finanční odměně a povýšení na podplukovníka.

---

<sup>150</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 5 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=5>

<sup>151</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 91 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=91>

Помнишь, он нас гонял по ночному Грозному? От этого задания спецы из ФСБ отказывались...<...>

- Семёныч сам напросился тогда... - закончил Хасан <...>. <sup>152</sup>

Ruští vojáci nazývají Čečence urážlivě „чичи“ nebo „чехи“. Lidská morálka upadá, veškeré jednání hlavních aktérů se podřizuje válce. Čím déle čteme, tím více narůstá akce, tím více vodky hlavní hrdina (stejně jako všichni ostatní) pije, aby zapomněl, aby nic necítil. Jegor Taševský není voják ani hrdina. Je to obyčejný člověk s občanským uvědoměním, ale zcela nepřipravený na válku. Jeho psychika je zraňována strachem a hrůzami války. Očekávání boje v něm zcela paralyzuje život.

Ежесекундно мнится, что сейчас начнут стрелять. Отовсюду, из каждого окна, с крыш, из кустов, из канав, из детских беседок...

И всех нас убьют. Меня убьют. <sup>153</sup>

Před strachem se Jegor zachraňuje únikem do vzpomínek na své dětství, spojené s fenkou „Дэзи“, na svého zemřelého otce a svou milovanou Dášu.

Po příjezdu ruské speciální jednotky do Grozného, smutného a válečnými nepokoji zničeného města, se jednotka usazuje na jeho okraji, v bývalé škole. Přeměňují ji na pevnost, drží hlídky a začínají počítat dny své služby. První dny probíhají bez nehod a vážných nebezpečí. Chlapci se baví, navzájem žertují, tajně porušují režim a pijí alkohol a nepřestávají se bát. Strach ovládá všechny. Začíná práce – zátahy na městské budovy. Autor záměrně užívá slovo „práce“ namísto „akce“, protože když velitel své chlapce vyzývá k „práci“, je jednodušší střílet do nepřátel a nepřemýšlet nad tím. „*Мне очень нравится это слово - «работать».* Хорошо, что он так говорит.“ <sup>154</sup> První setkání s ozbrojenci končí smrtí Čečenců. Nikdo z jednotky se netrápí tím, že střílejí také do civilistů. Válečná zvěrstva jsou popsána detailně a nejednou šokují.

Плохиш крутится возле машины. Я оборачиваюсь и вижу, как он обливает убитых чеченов бензином из канистры, найденной в грузовике.

<...> Оставшееся возле корпусов отделение выстроило восемь

<sup>152</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 105 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=105>

<sup>153</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 6 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=6>

<sup>154</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 52 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=52>

чеченцев у стены. <...> Шея махнул рукой. Я вздрогнул. Стрельба продолжается секунд сорок. Убиваемые шевелятся, вздрагивают плечами, сгибают-разгибают ноги, будто впали в дурной сон, и вот-вот должны проснуться. Но постепенно движения становятся всё слабее и ленивей.

Подбежал Плохиш с канистрой, аккуратно облил расстрелянных.<sup>155</sup>

Popsanou scénu Prilepin zakončil s cynickým naturalismem. „Плохиш“, který polévá mrtvoly benzínem a zapaluje, se ptá vojáků, kteří přijeli na místo poprav, zda si nedají „grilovaný šašlík“: - *Парни, шашлычку не хотите? - это, конечно, Гоша сказал.*<sup>156</sup> Zpočátku se ruským vojákům daří. Až do určité doby jim štěstí přeje. Vše probíhá hladce, smrt je vnímána jako cosi vzdáleného. V této chvíli ještě berou někteří válku jako hru. Jejich pohled na situaci se změní teprve po tom, kdy vidí na letišti několik desítek těl ruských vojáků, kteří zemřeli v důsledku zrady a shovívavosti velení. Smuteční přehlídka mrtvých těl ochromí hrdiny, kteří si náhle uvědomí realnost válečné smrti.

«Как погиб этот пацан? - думаю следом, вспоминая десантника. - Отчего он погиб? Может быть, смерть приходила к кому-то из нас, искала кого-то, а зацепила его? Как это нелепо...<sup>157</sup>

„Смерть к нам заглянула. Мы должны помнить о ней.“ hovoří velitel „Семеныч“ ke svým chlapcům a posílá vojáky obsadit vesnici, ve které se nachází skupina vzbouřenců. Upozorňuje na to, že „*Будет большой удачей, если каждый второй из нас вернется раненым.*“<sup>158</sup> Ale slibovaná tragická událost skončí bez obětí a vojáci ji náležitě oslaví. Na následující úkol, vypátrat tři vojáky, kteří odjeli pro vodku a ztratili se, již odjíždějí značně opilí. Alkohol jim dodává kuráž a zvyšuje sebevědomí. Při zátahu na další vesnici odstřelují vzbouřence, kteří vyvěsili bílou vlajku a chtějí se vzdát. Po akci zjistili, že dva z jejich čety („Шея“ a „Тельман“) jsou zabiti a četa se znovu opíjí a dostává do opileckého spánku. V podstatě vzniká jakýsi bludný kruh. Vojáci pijí, aby zapomněli na smrt svých kolegů, a vinou vodky jich umírá čím dál víc. Totálně opilí vojáci neslyšeli, jak v noci čečenští bojovníci odstranili ostnaté dráty a postupně si razili cestu do školy.

<sup>155</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 20 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=20>

<sup>156</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 21 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=21>

<sup>157</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 49 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=49>

<sup>158</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 50 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=50>

Bitva o školu je nejdelší a nejtragičtější částí románu a je jí věnováno posledních pět kapitol. Jegor Taševský se snaží nedat najevo svůj strach a velí svému oddílu. Je zabita skoro celá četa. Pomoc nepřichází, vysílačka nefunguje a náboje docházejí. Komplikace válečné mise předurčuje porážku. Zbylí členové jednotky se rozhodli utéct ze školy a prchají přes roklí naplněnou bahnem a vodou z přívalových dešťů. Mnozí jsou při tom zabiti. Snaha hlavního hrdiny vyplavat a zachránit si život nám připomíná symbolickou scénu záchrany hrdiny a jeho syna z řeky po pádu autobusu. Obraz vody a touha člověka žít román symbolicky zahajuje i ukončuje. Po neúspěšné válečné misi se zdá, že smrt všude vítězí. Avšak život člověka, hledícího do tváře smrti, se ve skutečnosti nevzdává.

Но, нет, мне не всё равно, - что-то внутри, самая последняя жилка, где-нибудь бог знает где, у пятки, голубенькая, ещё хочет жизни.<sup>159</sup>

Prilepin ve svém díle ukázal realitu každodenního života ruských vojáků na Kavkaze. Mezi vojáky dochází k roztržkám, mají strach před smrtí, chtějí dezertovat, utéct z toho strašného pekla, i kdyby měli jít pěšky. Aby ukázal krutost válečného světa, soustředí se autor na tělesnost a různé fyziologické procesy.

Новые пули входили в него, обмякшего и неподвижного.

Только голова, после нескольких выстрелов, начала дробиться, колоться, разваливаться, утеряла очертания, завис на нитке глаз, потом отлетел куда-то с белыми костными брызгами, тошнотворными ляпками разбрызгался мозг - словно пьяный хозяин в дурном запале ударил кулаком по блюду с холодцом...<sup>160</sup>

Tímto způsobem chtěl Prilepin zprostředkovat čtenářům děsivou atmosféru války, zobrazit psychická traumata, kterými si museli mladí, na válku nepřipravení, vojáci projít. Ve svém díle poskytuje typický obraz války, jako způsob života se zbytečnými přestřelkami, nepředvídanými úmrtími a rovněž válečnými zločiny. Všechna tato hrůza je vyličena divoce, jednoduše a hodnověrně. A stejně hodnověrně na ni hrdinové reagují. Někteří umírají, někteří se z prolévané krve stávají zvířaty. Většina se ale snaží přežít, ale také ochránit v sobě cosi lidského. Svým textem autor nechtěl jen vystrašit čtenáře, ale

---

<sup>159</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 103 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=103>

<sup>160</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 59 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=59>

legitimizovat čečenskou válku na základě toho, co se skutečně stalo. Chtěl, aby čtenáři poznali, porozuměli, vyděsili se a nakonec přijali to, co se stalo, jako realitu.

Aby si čtenář trochu oddechl od napětí a popsaných válečných hrůz, autor bojové epizody přerušuje filozofickými úvahami o životě a náboženskou tematikou. Hlavní protagonista Jegor Taševský si uvědomuje fakt své vlastní smrtelnosti a také si uvědomuje možnost ukončení života lidstva na zemi. Myšlenky hrdiny o konci světa ještě více zdůrazňují motiv smrti.

Приснились слова. Кажется, такие: Бог держит землю, как измученный жаждой ребенок чашку с молоком - с нежностью, с трепетом, - но может и уронить...

Проснулся.

- Уронить, - повторил я внятно.

- А? - зло спросил кто-то.

- Уронить, - отвечаю.<sup>161</sup>

Tíživé myšlenky o lidském životě, o křehkosti lidské „schránky“ a o snadném způsobu, jakým může být rozbita, se rozšiřují do rozměrů existence světa, který může „upadnout“ a být zničen. Přitom si můžeme všimnout Jegorova neobvyklého vnímání Boha. Ten není v románu představen jako všemocný a spravedlivý soudce, ale jako jakási síla, která drží ve svých rukou svět, ale která také může chybovat. V tomto ohledu můžeme obraz Boha přirovnat k obrazu člověka. Bůh může zničit svět ne proto, že ho chce potrestat, ale jednoduše proto, že jej neumí „udržet“. Vztah hlavního hrdiny k Bohu jistě ovlivnila i událost z dětství, a to smrt jeho otce. Svéráznou vzpouru malého chlapce proti Bohu nám představuje následující pasáž:

После похорон я пришел домой, поставил кипятить чай, взялся подметать пол. Потом бросил веник, и под дребезжанье ржавого чайника, написал на стене «господи блядь гнойный вурдалак»: я вспомнил, как пишется буква «в».<sup>162</sup>

Chlapec věřil, že ho otec nikdy neopustí, že ho nezhradí. *„Я переночевал у них. Я был очень спокоен. Я съел котлету и макароны на завтрак. Я выпил чаю с пряником.*

---

<sup>161</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 89 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=89>

<sup>162</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 12 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=12>

*Отец не мог меня бросить.* <sup>163</sup> Ale jeho otec zemřel a nechal ho samotného. Dovolíme si tvrdit, že od té doby Jegor ztratil víru v Boha, ale neztratil víru v jeho existenci.

Náboženskou tematiku řeší Prilepin i formou dialogů. Například diskuze mezi hlavním hrdinou a jeho spolubojovníkem „Монахом“ (Mnich) v sobě nese filozofický a náboženský podtext. Jegor Taševský, podle všeho, není žádný pacifista. Autor nám sice nesděluje, jakým způsobem se ocitl ve válce v Čečensku, zda příčinou mohl být jeho vztah s dívkou Dášou a žárlivost na všechny její bývalé partnery (*„Ее мужчины не были призраками, - они наполняли пространство вокруг меня. Они жили в нашем, завоёванном нашей любовью, городе. Они ездили на тех же трамваях, переходили те же улицы.“*)<sup>164</sup>, nebo zda účast v tomto „lidském pekle“ považoval za svou občanskou povinnost, ale podle jeho dialogů s Mnichem se domníváme, že Čečenskou válku považuje víceméně za spravedlivou.

- И он сказал: «не убий, ибо гневающийся напрасно на брата своего подлежит суду».

- Сказал.

- А как ты думаешь, почему он сказал «гневающийся напрасно»? Значит, можно гневаться не напрасно?

- Что ты имеешь в виду?

- Ты знаешь, что. Бог заповедовал нам возлюбить Бога, ближних своих и врагов своих, *но не заповедовал нам любить врагов Божиих.* Ты же читал жития святых - там описываются случаи, когда верующие убивали богохульников. <...>

Ты хочешь сказать, что здесь ты выполняешь волю Божию?

- Я просто чувствую, что гнев мой не напрасен.

- Как ты можешь это почувствовать?

- А как человек почувствовал, что нужно принять священные книги, как священные книги, а не как сказки Шахеризады?<sup>165</sup>

Z rozhovoru Jegora s Mnichem jednoznačně vyplynulo, že duchovně založený „Сергей Федосеев“, který se chtěl stát mnichem, ale po neúspěšných zkouškách vstoupil do speciální jednotky, a proto mu ostatní spolubojovníci dali přezdívku „Монах“ (Mnich)

---

<sup>163</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 11 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=11>

<sup>164</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 61 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=61>

<sup>165</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Moskva: АСТ, 2013, s. 15 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=15>

válku odmítá: „*Война - это плохо, - неожиданно разборчиво произносит Монах. <...> Убивать людей нельзя. <...> Бог запрещает.*“<sup>166</sup> Z toho důvodu jej ostatní spolubojovníci nemají příliš v lásce. Vztah Jegora k Bohu jsme již vyjasnili v souvislosti s jeho dětstvím a úmrtím jeho otce. V té době se Jegor Boha vzdal, nevěří, že vše je Boží vůle, že Bůh má vše ve svých rukou a že když budou lidé jednat podle jeho přikázání, bude na světě dobře. Při jednom z dialogů hlavního hrdiny s Mnichem se Jegor ptá: „*Как появляется вера? - говорю я, перевернувшись в его сторону. - Верят те, кто умеет сомневаться, чьи сомненья не разрешимы. Не умеющие разрешить свои сомненья, начинают верить.*“ A Mnich mu na to odpovídá: „*Это... ерунда...*“ <...> „*Только любовь человеческая предельна, а Бог - не имеет границ, он вмещает в себя всю любовь мира. И сама его сущность - это любовь.*“ <...> „*Возлюбить бога, возлюбить ближнего своего, потому что только на этом пути есть истина.*“<sup>167</sup> Oba diskutující vnímají víru v Boha svým způsobem a s vlastním přesvědčením. A autor jim nechává každému „tu svou“ pravdu. Otázka víry je i předmětem slov Jegorovy dívky Dáši:

- Разве вы не знаете, что тела ваши суть члены Христовы? Разве ты не знаешь? <...>
- Тела ваши суть храм живущего в вас Святого Духа, которого имеете вы от Бога, и вы не свои. Ибо вы куплены дорогою ценою. Посему прославляйте Бога и в телах ваших и душах ваших, который суть Божии.<sup>168</sup>

Stejnou myšlenku a stejná slova vyjádřil i Mnich v situaci, kdy se opil a nesmyslně střílí z automatu a křičí: „*Мы куплены дорогою ценою!*“<sup>169</sup> Také Dáša se zajímá o Jegorovu víru: „*Разве ты веришь, Егор? - спрашивала она.*“<sup>170</sup> A stejná fráze se opakuje v mínění Mnicha, vyřčeném při dialogu s hlavním hrdinou: „*Ты же ни во что не веришь, Егор!*“<sup>171</sup> Jenže Jegor Taševský je už příliš dlouho zklamán, podle něj by

---

<sup>166</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 14 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=14>

<sup>167</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 15 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=15>

<sup>168</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 85 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=85>

<sup>169</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 74 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=74>

<sup>170</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 85 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=85>

<sup>171</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 15 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=15>



spravedlivý Bůh nepřipustil, aby otec musel zanechat na světě svého malého synka samotného a s tímto přesvědčením nemůže jednat jinak. Boha zavrhl a dle jeho mínění není tím, kdo může lidem pomoci.

Román „Патологии“ můžeme charakterizovat jako prudkou změnu obrazů, epizod a pocitů. Před námi se odehrává jen několik epizod ze života hlavního hrdiny Jegora Taševského, mezi kterými jsou značné časové intervaly. Jegora zastihujeme ve věku pěti let, kdy odhání psy od své fenky „Дэзи“, v šesti letech, kdy mu umírá otec, v devíti letech u hrobu svého otce a pak hned ve vyšším ročníku vysoké školy. Následuje vztah s Dášou a konečně válečné události v Čečně. Některé události nám však autor nesděljuje. Ani slovo není zmíněno o jeho životě v internátní škole, o tom jak se mu podařilo „zapadnout“ do života a jak se seznámil s Dášou. Jegor říká, že každé ráno šel do práce, ale neříká, kde pracoval. Tajemstvím je pro nás také důvod jeho rozhodnutí odjet na misi do Čečenska. A další záhadou je i to, kde se vzal jeho malý osvojený chlapec. Na některé otázky zkrátka autor neodpovídá. Vysvětlujeme si to tím, že pro autora ta, či ona informace nebyla zkrátka důležitá, neměla význam pro odhalení charakterů postav nebo smyslu děje. Tento fakt si můžeme vyjádřit například na rozhovoru „Егора“ a „Сани Скворцова“:

Саня заговорил дальше, - Я до нашего спецназа три работы сменил. В разных конторах работал, у меня ведь отец буржуй, он меня пристраивал.

- Кем работал? - зачем-то спрашиваю я.

- Да какая разница, кем... Черт знает кем.<sup>172</sup>

Z tohoto dialogu je jasné, že autor nechtěl čtenáři všechny detaily sdělit, a proto se nemůžeme z textu dozvědět, kde Jegor dříve pracoval. Do konce románu se nám také nevyjasní skutečnost, zda se po návratu z Čečny Jegor s Dášou setkal, nebo ne: „*Дашу я дома не застал, и ничего не сказал ей.*“<sup>173</sup>

Prilepinovým specifickým literárním stylistickým prostředkem je především používání metafor a přirovnání. Této zvláštnosti jsme si všimli již při analýze prvních dvou autorových děl: „Ботинки, полные горячей водкой“ a „Санька“. I v románu „Патологии“ můžeme nalézt spoustu takových prvků. Například:

<sup>172</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 39 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=39>

<sup>173</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 101 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=101>

Сейчас меня стошнит. Сейчас я осыплюсь, развалюсь на мелкие куски. И язык, как жаба упрыгает в траву. И мозг свернется ежом и закатится в ямку.<sup>174</sup>

Голова непроницаемо больна. Боль живет и развивается в ней, как зародыш в яйце крокодила или удава или ещё какой-то склизкой нечисти. Я чувствую, как желток этого яйца крепнет, обрастая лапками, чешуйчатым хвостом, начинает внутри моего черепа медленно поворачивать, проверяя свои шейные позвонки, злобную мелкую харю. Вот-вот этот урод созреет и полезет наружу.<sup>175</sup>

На улице только что кончил лить дождь, и в воздухе стоит тот знакомый последождевой глухой шелест и шум: такое ощущение, что это эхо дождя, - мягкое, как желе, эхо.<sup>176</sup>

Сейчас меня стошнит. Сейчас я осыплюсь, развалюсь на мелкие куски. И язык, как жаба упрыгает в траву. И мозг свернется ежом и закатится в ямку.<sup>177</sup>

V souvislosti se stylem literárního textu se musíme zmínit i o specifickém způsobu popisu okolního prostředí. Typický Prilepinův popis vypadá následovně:

Дома с обкусанными краями, груды битого, серого кирпича, продавленные крыши качаются в зрачках сидящих у края грузовика. Улицы похожи на старые пыльные декорации...

Вдоль дороги встречаются дома, состоящие из одной лицевой стены, за которой ничего нет, - просто стена с оконными проемами. Странно, что эти стены не падают на дорогу от сквозняков.<sup>178</sup>

V Prilepinových textech zaznamenáváme výrazné věty, které se čtenářům snadno vryjí do paměti. Autor ne zvolí výraz "v očích", ale v zornicích, nenapíše vítr, ale průvan. Prilepin dává přednost emocionální obraznosti před přesností popisu. Jeho úkolem není zapůsobit na vědomí, ale na emoce čtenářů, chce je ohromit za každou cenu.

---

<sup>174</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 57 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=57>

<sup>175</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 69 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=69>

<sup>176</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 74 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=74>

<sup>177</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 57 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=57>

<sup>178</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 6 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=6>

Co se týká výrazových prostředků, nacházíme v textu množství neologismů, které popisují vojenskou techniku nebo vojenský život. Například výrazy: „калаш“, „козелок“, „газель“, „почивальня“ atd.

Jedním z nejvýraznějších rysů literárního stylu Zachara Prilepina jsou dialogy. Hlubavé a vážné diskuze, rozhovory o smyslu života, o Bohu, o politickém přesvědčení jsou pro autora velmi typické. V románu „Патологии“ vnímáme především dialogy mezi hlavním hrdinou a duchovně založeným bývalým seminaristou Mnichem, které se soustřeďují na problematiku víry a vztahu k Bohu. Během jedné z těchto debat Mnich prohlašuje: „*Человеку явился Христос. А тебе кто явился кроме твоего самолюбия? Ты же ни во что не веришь, Егор!*“<sup>179</sup> A později ještě Mnich dodává: „*Ты очень много говоришь о том, чего не способен почувствовать.*“<sup>180</sup> Těmito slovy autor naznačuje, že lidé zapomněli cítit, naslouchat, uzavřeli se do sebe, přestali vidět realitu. Ale tím, že si tento fakt uvědomují, je první krok na cestě k „uzdravení“.

Na závěr se ještě zaměříme na autorův specifický stylistický prvek, který jsme v prvních analyzovaných knihách viděli v hojně míře, a to používání parcelátů. Zjistili jsme, že v románu „Патологии“ jich autor v takové míře nepoužívá, přesto i zde se některé objevují např.: „*Живой. Был.*“<sup>181</sup>, nebo: „*Молчим. Дышим.*“<sup>182</sup>

---

<sup>179</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 15 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=15>

<sup>180</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 89 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=89>

<sup>181</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 17 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=17>

<sup>182</sup> ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013, s. 74 [cit. 2016-01-16]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972&page=74>

## Shrnutí

Na základě analýzy románu Zachara Prilepina „Патологии“ můžeme učinit obecné závěry o autorových osobitých poetologických a tematologických rysech tohoto díla. Události jsou čtenáři představeny zejména prostřednictvím vnímání hlavního hrdiny, jsou vedeny v první osobě. Prostřednictvím vyprávění Jegora Taševského nám Prilepin odhaluje nejen pravdu o válce, ale i obraz mladého člověka, který se ocitl v krizové situaci.

Navzdory všem tradicím výstavby textu román začíná „Doslovem“. Pro autora to má však svůj význam. V „Doslovu“ jsou vyjádřeny emoce a fantazie hlavního hrdiny, nahromaděné v průběhu událostí všech následujících kapitol a čtenářům se ožívají při čtení dalšího textu. Obraz vody a touha člověka žít román symbolicky zahajuje i ukončuje a nastiňuje problematiku tohoto díla: člověka mezi životem a smrtí, srdcervoucí touhu po životě a boj z posledních sil.

Děj románu je jednoduchý. Ústřední dějová linie, spojená s válkou v Čečensku je bez jakýchkoliv přechodů přerušována epizodami, spojenými se vzpomínkami na dětství hrdiny, vzpomínkami na jeho dívku Dášu, filozofickými úvahami o životě a neustále se opakujícími náboženskými tématy. Proto v této souvislosti hovoříme o fragmentárnosti děje, o neustálé prudké změně obrazů, epizod a pocitů.

Aby autor zobrazil čtenářům děsivou atmosféru války, soustředil se na popis fyziologických procesů a tělesnosti obecně. Syrovost popisu a naturalistický styl je pro román „Патологии“ typický. Svým textem chtěl Prilepin čtenáře nejen „vystrašit“, ale i legitimovat čečenskou válku na základě skutečných událostí a přimět je, aby přijali to, co se stalo, jako realitu.

V souvislosti s náboženskými tématy, které se v románu vyskytují, můžeme učinit závěry o vztahu hlavního hrdiny k Bohu. Ten není zobrazen jako všemocný a spravedlivý soudce, ale Jegor ho vnímá jako sílu, která drží svět ve svých rukou, ale která také může chybovat. Boží obraz je v tomto okamžiku přirovnáván k obrazu člověka, který také chybuje.

Některými kritiky je vyzdvihována především věrohodnost popisu válečných událostí. Prilepin čtenáře ohromuje syrovostí detailu, válečnými vraždami, neobvyklým prožitkem válečných scén, pocitem strachu a zranitelností, ale také smrtonosným cynismem.

V románu se nachází množství dialogů zabývajících se otázkami smyslu života, politického přesvědčení nebo náboženských témat, které jsou pro autora velmi typické.

K posílení věrohodnosti děje používá hovorové a vulgární výrazy. V textu se nachází také množství neologismů, které popisují vojenskou techniku nebo vojenský život.

V souvislosti se stylem literárního textu musíme vyzdvihnout autorův specifický způsob popisu. Prilepin používá výrazné věty nebo neobvyklá slova, která se čtenářům snadno vryjí do paměti. Účelem takového způsobu psaní je to, že autor dává přednost emocionální obraznosti před přesností popisu, chce čtenáře ohromit za každou cenu.

Nejvýraznějším a nezaměnitelným osobním rysem poetiky Zachara Prilepina je bezpochyby metaforičnost textu a umění mistrně odhalit vnitřní pocity jeho hrdinů, s čímž jsme se setkali již v jeho dvou předchozích analyzovaných dílech.

## ZÁVĚR

Literatura tvoří nedílnou a nejvlastnější součást ruského života, je výrazně vázána na historické a společenské události, které odráží psychologicko-ideologickou atmosféru doby svého vzniku, podléhá i vzdoruje tlakům moci a vypovídá o povaze ruského způsobu života vůbec.

Cílem této diplomové práce bylo představit současného mladého ruského spisovatele Zachara Prilepina v kontextu soudobé ruské prózy, tzv. nového realismu, zejména zachytit jeho myšlenkový potenciál a svéráznou osobitost autora, představit autorský styl a specifiku jeho tvorby a provést tematologickou a poetologickou analýzu knih „Ботинки, полные горячей водкой“, „Санька“ a „Патологии“.

Text práce je rozdělen na tři části. První část se věnuje problematice současné ruské literatury, v níž dochází nejen ke změně tematiky, ale také ke změně jazykového stylu a jsou zde představeny pojmy „černý realismus“ a „nový realismus“ v ruské literatuře. Druhá část je věnována osobnosti kontroverzního ruského spisovatele Zachara Prilepina, jenž přes řadu kritických názorů na svou osobu i literární tvorbu, je stále více populární a zaujímá v mladé ruské literatuře čestné místo. V poslední, praktické části práce je proveden tematologický a poetologický rozbor tří, výše zmiňovaných Prilepinových knih, na základě kterého je představen specifický autorův literární styl.

Za současnou ruskou literaturu považujeme tvorbu po roce 1991. Po rozpadu Sovětského svazu došlo k zásadním změnám v myšlení veřejnosti a výrazně se změnil i knižní trh. V souvislosti se zrušením sovětského cenzurního dohledu se v ruském kulturním prostředí setkáváme s pojmem „černý realismus“, zvaný též „černucha“. Tento kulturní směr je podstatný zejména pro dokumentární ruské drama, nicméně jeho estetika se objevuje i v dílech autorů ruské prózy, kteří jsou při psaní svých děl inspirováni reálnými událostmi a nejednou i vlastními životními prožitky. Autoři „černuchy“ se snaží vyhnout jakékoliv ideologii a racionalizaci, která byla příznačná pro sovětskou tvorbu. Jejich cílem je naopak ukázat pravdu a realitu společnosti, ve které žijí. Spisovatelé postihují negativní aspekty, které se ve společnosti objevují, obrací svou pozornost k obrazům deziluze, násilí, amorálního jednání, bezvýchodnosti životní reality, alkoholismu, prostituce, tabuizované sexuality apod.

V nové literatuře vnímáme nejen líčení bezvýchodnosti života a pesimismu, ale i deformaci jazyka, zájem o historii a návrat k tradiční ruské tvorbě. Nové texty se zaměřují nejen na vyvolání emocí a pocitů, ale snaží se lépe odhalit realitu a popsat situaci naturalisticky. Častým tématem dnešních mladých spisovatelů jsou válečné události, související s vojenskými konflikty v Afganistánu a Čečensku. Dále se v literární tvorbě mladých autorů setkáváme s vesnickou problematikou, náboženskou otázkou, morálkou jednotlivců i celé společnosti, otázkou smyslu života a smrti a vztahem k přírodě a k minulosti. Současná ruská literatura je představena zvláštním prožitkem skutečnosti, soustředěným na bolest, ztrátu a odmítání. Vyzývá k přeměně jednotlivce v nového člověka a k přetvoření celé společnosti. V tomto duchu je nová ruská literatura spojována s pojmem „nový realismus“. Literární směr „nový realismus“ ještě zdaleka není faktem literárního procesu, nic definovaného, ale něco, co se stále vyvíjí a formuje. Momentálně je pojem „nový realismus“ z velké části spojován s podstatou nové ruské společnosti. Více než samotní mladí spisovatelé se stylem, zvaným „nový realismus“ zabývají literární kritici. Někteří k němu zaujali skeptický postoj, jiní se stali jeho přívrženci. Například Valeria Pustovová chápe pod pojmem „nový realismus“ víc, než jen styl současné slovesnosti. Vidí v něm životní filosofii nového člověka, nového hrdiny, nové kulturní epochy. Na základě analýz literárních postav Šargunova a Kočergina vyzdvihuje Pustovová hlavní charakteristické rysy nového hrdiny: záhadně jednoduchou prostotu, svalnatou brutalitu, vůli a statečnost. To, co nutí literární kritiky oddělovat „nový realismus“ 21. století do samostatné etapy rozvoje realistického stylu, je například snížení vítězného patosu. Vojenská próza nových realistů se značně rozchází s tradicemi ruské literatury o válce, ve kterých byl hrdina vždy silnější než okolnosti a vyhrál válku v morálním i duchovním schématu. V dílech mladých realistů, jako je např. Zachar Prilepin, válka nevyhnutelně převažuje nad člověkem, potlačuje ho, pošlapává a nemilosrdně ničí a čtenáři nezanechává žádný záblesk naděje či radosti. V nové mladé tvorbě se podstatně prosadila autorská individualita. Spisovatelé chtějí vyjádřit svůj vlastní autorský individuální styl a k tomu používají řadu specifických prostředků. Za nejdůležitější prvek jazykového vývoje je považována jazyková hra. Autoři často využívají neologismy, aby ozvláštnili nebo zpestřili řečový projev a zdůraznili důležitost předkládaného jevu. V textech mladých autorů se často objevuje hovorový jazyk, slangové výrazy a nezdědka i vulgární slova. Tyto jazykové prostředky jsou charakteristické zejména pro kulturu městské spodiny, mládežnickou či zločineckou komunitu. V hojně míře se setkáváme také s metaforizací pojmů, jako způsobu vyjádření

společensko-politické situace. Názory kritiků na tento nový literární proud jsou různé. Dmitrij Kolesnikov vidí životaschopnost „nového realismu“ i přes jeho dlouhodobé odmítání, především v: *„v povaze ruských čtenářů, v jejich odvčném hledání pravdy a spravedlnosti, ve sklonu k pozorování a přemýšlení nad podstatou doby, ve které žijí a v hledání smyslu života.“*<sup>183</sup>

V druhé části práce je představena osobnost současného mladého ruského spisovatele Zachara Prilepina a osobitý styl jeho prózy očima kritiků. Autorská tvorba Prilepina je poměrně mladá, jeho literární debut začíná v letech 2003 – 2004 vydáváním povídek a veršů. V následujících letech se věnuje psaní románů, esejí a je také sestavitelem mnoha antologií. Přes poměrně krátkou literární tvorbu zaujímá Prilepin v ruské literatuře čestné místo, o čemž svědčí jednak velký počet ocenění a uznání a rovněž vysoká úroveň samotných děl. Důvodem mimořádné popularity Zachara Prilepina nejen mezi čtenáři, ale i mezi některými literárními kritiky je věrohodnost popisu. V současné době je redaktorem opozičních novin Novaja gazeta pro oblast Nižního Novgorodu.

Prilepin je ve své vlasti považován za kontroverzního autora. Ostře vystupuje proti autoritativním krokům prezidenta Putina a společně se spisovatelem Eduardem Limonovovem, předsedou Národně-bolševické strany usiluje o revoluční změnu systému. Právě pro jeho politické názory se umělecká tvorba Zachara Prilepina stala objektem mnoha kritických názorů. Hlavním rysem, kterého si kritici všímají, je autobiografičnost jeho prózy. Autor se účastnil dvou čečenských tažení, pracoval v policejních oddílech zvláštního určení OMON, patřil k aktivistům zakázané Národně-bolševické strany a na základě těchto osobních zkušeností vystavěl svá díla. Prilepinovi hrdinové zažívají ty samé útrapy, které postihly spisovatele v průběhu jeho života. V jeho dílech je zobrazena krutá, někdy i špinavá realita, ostrý politický obsah, upřímná dobrosrdečnost a ohleduplnost vůči lidem. Prilepin přivedl do své tvorby hrdiny s naprosto novým pohledem na svět. Často jsou to rebelové a povstalci, jejichž charakter se projevuje tím, že nelpí na životě, ale jsou vždy připraveni konat, navzdory smrti. Svého hrdinu zobrazuje Prilepin jako typického představitele současné mládeže, obyčejného člověka, který představuje národ. Vedle krutosti a nesnášenlivosti se v charakterech hrdinů

---

<sup>183</sup> КОЛЕСНИКОВ, Дмитрий. В защиту нового реализма. *Литературная Россия* [online]. 2010. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.litrossia.ru/archive/item/4576-oldarchive>



projevuje i láska a něžnost, kterou umí autor zobrazit neuvěřitelně poetickým způsobem. Jestliže mluvíme o postavách Prilepinových děl, nelze opomenout, že mnohé situace se dějí v alkoholovém opojení hlavních hrdinů. Sergej Kostyrko vnímá pití hlavního hrdiny jako vyjádření vnitřního konfliktu s okolním světem.<sup>184</sup> Kritici rovněž poukazují na to, že Prilepin upřeně pozoruje různé fyziologické procesy a tělo vůbec, čímž se snaží zprostředkovat reálnou atmosféru situace. Převládající formu řeči jak v románech, tak i povídkách Zachara Prilepina představují dialogy. Je vyzdvihována metaforičnost jeho stylu a také je kladen důraz na autorův umělecký styl, který se vyznačuje snahou budovat své vyprávění jako „montáž“ jednotlivých oddělených scén, kdy kritici hovoří o fragmentech vyprávění.

Třetí část práce se zabývá tematologickou a poetologickou analýzou tří Prilepinových knih: románu „Санькя“, který nás zavádí do prostředí radikální politiky, románu „Патологии“, jehož námětem jsou události Čečenské války a sbírky povídek „Ботинки полные горячей водкой“, která je svérázným pohledem na život obyčejných lidí v současném Rusku. Na první pohled by se zdálo, že všechny tři analyzované knihy nemají spolu nic společného. Jedna se zabývá revolučními událostmi nespokojené mladé generace s vládní politikou, druhá popisuje válečné události hrdinů, na válku zcela nepřipravených a sbírka povídek „Ботинки...“ obsahuje směs příběhů s různými tématy. Jestliže román „Санькя“ a román „Патологии“ se zabývají vážnými společenskými problémy, tak ve sbírce povídek „Ботинки, полные горячей водкой“ nacházíme jedenáct příběhů, které jsou někdy humorné, někdy napínavé a tragické, ale i zde vnímáme autorovu snahu nastínit problematiku života v současném Rusku, bezvýchodnost situace obyčejných lidí, vymírání vesnic apod.

Jak již bylo několikrát řečeno, životní zkušenosti autora jsou bohaté a až nápadně připomínají události popisované v jeho dílech. Můžeme předpokládat, že předlohu pro jeho tvorbu tvoří autobiografické zážitky, známé prostředí, přátelé a rodina samotného Z. Prilepina. Společný rys všech tří knih spatřujeme v jednoduchosti a jasnosti děje. Vyprávění románu „Санькя“, je vedeno v třetí osobě. Naproti tomu pro „klukovské povídky“ i román „Патологии“ zvolil autor vyprávění v osobě první. Žánru je přizpůsoben jazyk vyprávění. Jak v „klukovských povídkách“, tak i v obou románech

---

<sup>184</sup> КОСТЫРКО, Сергей. По кругу. *Журнальный зал* [online]. 2006 [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2006/10/ko16.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2006/10/ko16.html)

převažují dialogy, které jsou postaveny na hovorové řeči. Hrdinové Prilepinových děl jsou typickými představiteli dnešní mládeže, často povstalci a rebelové a k tomu je přizpůsobeno i jejich vyjadřování. Slangové výrazy, ostrý jazyk a vulgární mluva nemá za účel vzbudit ve čtenáři opovržení, ale navodit pravdivou a reálnou atmosféru situace. Naproti tomu v lyrických scénách (např. povídky „Жилка“ a „Дочка“ ve sbírce „Ботинки...“, nebo v milostných scénách Saši Tišina a Jany, anebo ve vzpomínkách Jegora na Dášu) mění autor i styl vyprávění, jazyk doznává hloubky, vidíme zde citové zabarvení a metaforu. Díky takto zvolenému způsobu vyjadřování se příběhy stávají pravdivými a originálními.

Nejčastějšími tématy, se kterými se v próze Zachara Prilepina setkáváme, jsou válka, politika a národ. Významné místo v jeho tvorbě zaujímají reálie vesnického života. Nenajdeme u něj ale ideál vesnické prostoty, který byl charakteristický pro vesnickou prózu 60. – 70. let. S vesnickou tematikou se setkáváme ve všech třech analyzovaných knihách (v „klukovských povídkách“ se jedná zejména o povídku „Бабушка, осы, арбуз“) Myšlenka, kterou chce autor čtenáři sdělit, je však stejná. Hrdina vzpomíná na své dětství, šťastně prožité na vesnici, ale návrat do rodných míst je spojen s uvědoměním si nezvratné ztráty minulosti. Líčí obrazy života obyčejných lidí, jejich nelehký život a bezvýhodnou situaci, popisuje velkou prázdnotu, kterou podstoupila reforma vesnice.

Ve svých dílech se Prilepin často dotýká i otázek životních hodnot. Například dialogy mezi Jegorem Taševským a Mnichem v románu „Патологии“ v sobě nesou filozofický a náboženský podtext. V románu „Санька“ je tento rys patrný zejména v monologu staříka, který hrdinům poskytl přístřeší a rozmlouvá o filozofii, náboženství a tragédii dnešních dnů. Toto vyprávění má velký význam z důvodu zobrazení autorových myšlenek o nesmyslnosti existence a ztracenosti lidí v současném světě, o nepřítomnosti morálně etických zásad a vyjevuje autorovo citlivé a bolestivé vnímání světa.

Dalším osobitým kompozičním prvem Zachara Prilepina je umění nedopovědět, nechávat prostor pro fantazii, pro čtenářovu interpretační spolupráci. Texty netrpí doslovností, morálními, politickými ani jakýmkoliv dalšími soudy. Román „Санька“ je svým námětem považován za politické dílo. I když autor nejednou vyzvedává problém

ideologického antagonismu, nikdy nedefinuje jednoznačně cíl politiky organizace „Союз созидающих“, který chtějí jeho protivníci slyšet. Stejně tak v románu „Патологии“ ani „klukovských povídkách“ neslyšíme žádnou kritiku, poučování ani subjektivní závěry.

V souvislosti se stylem literárního textu se musíme zmínit i o specifickém způsobu popisu okolního prostředí. Prilepin používá výrazné věty nebo neobvyklá slova, která se čtenářům snadno vryjí do paměti. Autor dává přednost emocionální obraznosti před přesností popisu. Například v povídce „Смертная деревня“ způsob popisu přírody odráží vnitřní rozpoložení vypravěče. Když cítí nebezpečí, dostává příroda zachmužené tóny: „...сучья, лезшие всеми пальцами прямо в глаза“ Tímto způsobem je zobrazeno narůstání strachu hrdiny a čtenář je postupně naplňován pocitem úzkosti. Jakmile ale nebezpečí pomine, mění se i způsob vyprávění a svět okolo je šťastný: „К обеду погода разогрелась, и мы повеселели, и даже искупались.“

Prilepin umí ohromit syrovostí detailu. Zejména v revolučních nebo válečných scénách využívá k zobrazení atmosféry tvrdost a naturalistický styl. Aby ukázal krutost válečného světa, soustředí se na tělesnost a různé fyziologické procesy.

Za nejvýraznější Prilepinův specifický literární rys, který jsme vyzorovali ve všech analyzovaných dílech, můžeme jednoznačně označit fragmentárnost, neustálé střídání obrazů, epizod a pocitů, mezi nimiž nejsou žádné přechody. Zpravidla bývá jedna dějová situace odtržena od druhé, ale v konečném důsledku tyto fragmenty spolu úzce souvisejí a logicky se vzájemně doplňují a dělají vyprávění obsahově věcným.

Prilepinova próza je nesmírně poetická. Do role „mistra slova“ ho staví především jeho originální a nezaměnitelná metaforičnost textů a umění odhalit vnitřní pocity hrdinů, až neuvěřitelně něžným a poetickým způsobem.

V souvislosti s prozkoumanými aspekty jednotlivých knih, jsme definovali specifické kompoziční prvky autorovy tvorby, které více, či méně nacházíme ve všech jeho textech. Přes tematickou různorodost analyzovaných děl, můžeme konstatovat, že základní myšlenka, kterou Zachar Prilepin ve své tvorbě vyjadřuje, je problém uspořádání současné ruské společnosti, nespokojenost se životem, morální degradace lidí,

beznadějnost a opuštěnost v celospolečenském měřítku a touha změnit tento stav k lepšímu, k přetvoření celé společnosti.

## РЕЗЮМЕ

Литература является неотъемлемой и самой присущей составной частью российской жизни. Она значительно привязана к историческим и общественным событиям, отражает психологическо-идеологическую атмосферу периода своего возникновения, поддается и сопротивляется давлению власти и показывает характер образа жизни в России вообще.

Цель данной дипломной работы заключается в представлении современного молодого русского писателя Захара Прилепина в контексте современной русской прозы, так наз. нового реализма, в особенности – в ухватывании потенциала его мышления и своеобразной индивидуальности автора, представлении стиля автора и специфики его творчества и проведении тематологического и поэтологического анализа его книг «Ботинки, полные горячей водкой», «Санькя» и «Патологии».

Текст дипломной работы разделен на три части. Первая часть посвящена проблематике современной российской литературы, в которой происходит не только изменение тематики, но и изменение стиля языка, здесь представлены понятия «черный реализм» и «новый реализм» в российской литературе. Вторая часть посвящена личности controversialного русского писателя Захара Прилепина, который несмотря на ряд критических мнений о нем и о его литературном творчестве, все более популярен и занимает в молодой русской литературе почетное место. В последней, практической части дипломной работы, проведен тематологический и поэтологический разбор трех вышеуказанных книг Прилепина, на основе которого представлен специфичный литературный стиль автора.

Современной русской литературой считается творчество после 1991 года. После распада Советского Союза произошли принципиальные изменения в мышлении общественности и значительно изменился книжный рынок. В связи с отменой советского цензурного надзора в российской культурной среде мы встречаемся с понятием «черный реализм», называемым также «чернуха». Эта культурная смесь существенна, главным образом, для документальной русской драмы, тем не менее, его эстетика появляется также в произведениях авторов русской прозы, которые при сочинении своих произведений инспирированы

реальными событиями, а часто и собственными жизненными переживаниями. Авторы «чернухи» стараются избегать какой-либо идеологии и рационализации, которая была типична для советского творчества. Их цель - наоборот, показать правду и реальность общества, в котором они живут. Писатели улавливают негативные аспекты, которые появляются в обществе, обращают свое внимание на отражение дезиллюзии, насилия, безнравственного поведения, безвыходности реальности жизни, алкоголизма, проституции, табу сексуальности и т.п.

В новой литературе мы воспринимаем не только описание безвыходности жизни и пессимизма, но и деформацию языка, интерес к истории и возвращение к традиционному русскому творчеству. Новые тексты направлены не только на возбуждение эмоций и чувств, но стараются лучше открыть реальность и натуралистично описать ситуацию. Частой темой сегодняшних молодых писателей являются военные события, связанные с военными конфликтами в Афганистане и Чечне. Кроме того, в литературном творчестве молодых авторов мы встречаемся с деревенской проблематикой, вопросами вероисповедания, моралью отдельных лиц и целого общества, вопросом смысла жизни и смерти, и отношением к природе и к прошлому. Современная русская литература представлена своеобразным проживанием настоящего, сосредоточенным на боль, потерю и отвержение. Она вызывает к перемене индивидуума в нового человека и к преобразованию всего общества. В этом духе новая русская литература соединяется с понятием «новый реализм». Литературное направление «новый реализм» еще далеко не является фактом литературного процесса, это что-то неопределенное, что-то, что постоянно развивается и формируется. В настоящее время понятие «новый реализм» большей частью связано с сутью нового российского общества. Более чем сами молодые писатели стилем, называемым «новый реализм», занимаются литературные критики. Некоторые к нему занимают скептическую позицию, другие стали его сторонниками. Например, Валерия Пустовая, под понятием «новый реализм» понимает больше, чем только стиль современной словесности. Она видит в нем жизненную философию нового человека, нового героя, новой культурной эпохи. На основе анализа литературных персонажей Шаргунова и Кочергина Пустовая подчеркивает основные черты характера нового героя: загадочную простоту, мускулистую грубость, волю и храбрость. То, что заставляет литературных критиков отделять «новый реализм»

XXI века в отдельный этап развития реалистического стиля, является, например, снижение триумфального пафоса. Военная проза новых реалистов значительно расходится с традициями русской литературы о войне, в которых герой был всегда сильнее обстоятельств и выиграл войну в моральной и духовной схеме. В сочинениях молодых реалистов, напр. у Захара Прилепина, война неизбежно превешивает над человеком, подавляет его, топчет и немилосердно уничтожает, и читателю не оставляет никакого луча надежды или радости. В новом молодом творчестве существенно продвинулся авторский индивидуализм. Писатели хотят выразить свой собственный авторский индивидуальный стиль, и используют для этого ряд специфических средств. Самым важным элементом развития языка считается языковая игра. Авторы часто используют неологизмы, чтобы сделать проявление оригинальным или оживленным и подчеркнуть важность представляемого явления. В текстах молодых авторов часто появляется разговорный язык, жаргонные выражения и нередко – вульгарные слова. Эти языковые средства характерны, главным образом, для культуры городских «отбросков общества», молодежной или уголовной общины. В большой степени мы встречаемся также с метафоризацией понятий, как способа выражения общественно-политической ситуации. Мнения критиков о данном литературном течении расходятся. Дмитрий Колесников видит жизнеспособность «нового реализма», несмотря на его долговременное отвержение, прежде всего *«в природе русских читателей, в их исконном стремлении к правде и справедливости, в склонности к созерцанию и раздумью над сущностью времени, в которое мы живём, в самоуглублённых поисках смысла жизни»*.<sup>185</sup>

Во второй части дипломной работы представлена личность современного молодого русского писателя Захара Прилепина и своеобразный стиль его прозы глазами критиков. Авторское творчество Прилепина относительно молодое, его литературный дебют начинается в 2003 – 2004 годы изданием рассказов и стихов. В последующие годы он отдается написанию романов, очерков, а также является автором многих антологий. Несмотря на относительно короткое литературное творчество, Прилепин занимает почетное место в русской литературе, о чем свидетельствует как большое количество награды и признаний, так и высокий

---

<sup>185</sup> КОЛЕСНИКОВ, Дмитрий. В защиту нового реализма. *Литературная Россия* [online]. 2010. [цит. 2016-01-25]. Доступно на: <http://www.litrossia.ru/archive/item/4576-oldarchive>

уровень самих произведений. Причиной чрезвычайной популярности Захара Прилепина не только у читателей, но и у некоторых литературных критиков, является достоверность описания. В настоящее время он является редактором оппозиционной газеты «Новая газета» в Нижегородской области.

Прилепин считается в своей стране controверзным автором. Он резко выступает против авторитетных шагов президента Путина, и совместно с писателем Эдуардом Лимоновым, председателем Национал-большевистской партии, добивается революционного изменения системы. Именно из-за его политических взглядов художественное творчество Захара Прилепина стало объектом многих критических точек зрения. Основной чертой, на которую обращают внимание критики, является автобиографичность его прозы. Автор участвовал в двух чеченских походах, работал в полицейских отрядах специального назначения ОМОН, принадлежал к активистам запрещенной Национал-большевистской партии, и на основе этого личного опыта построил свои сочинения. Герои Прилепина испытывают те же страдания, которые постигли писателя на протяжении его жизни. В его сочинениях изображена суровая, а иногда и грязная реальность, острое политическое содержание, искренняя добросердечность и чуткость по отношению к людям. Прилепин привел в свое творчество героев с совершенно новым взглядом на мир. Часто это были бунтовщики и мятежники, характер которых проявляется тем, что они не привязаны к жизни, но всегда готовы действовать, назло смерти. Своего героя Прилепин изображает как типичного представителя современной молодежи, обычного человека, который представляет народ. Наряду с суровостью и нетерпимостью в характерах героев проявляется любовь и нежность, которую автор умеет изобразить неимоверно поэтичным способом. Если говорить о персонажах сочинений Прилепина, нельзя не обратить внимание на то, что многие ситуации происходят в алкогольном опьянении главных героев. Сергей Костырко воспринимает питье главного героя как выражение внутреннего конфликта с окружающим миром.<sup>186</sup> Критики также отмечают то, что Прилепин пристально наблюдает за различными физиологическими процессами и телом вообще, чем пытается опосредствовать реальную атмосферу ситуации.

---

<sup>186</sup> КОСТЫРКО, Сергей. По кругу. *Журнальный зал* [online]. 2006 [cit. 2016-01-26]. Доступно на: [http://magazines.russ.ru/novy\\_i\\_mi/2006/10/ko16.html](http://magazines.russ.ru/novy_i_mi/2006/10/ko16.html)



Преобладающую форму речи как в романах, так и в рассказах Захара Прилепина представляют диалоги. Используется метафоричность его стиля, а также особое внимание уделяется художественному стилю автора, который отличается стремлением строить свое повествование как «монтаж» отдельных обособленных сцен, о которых критики говорят, как о фрагментах повествования.

Третья часть дипломной работы посвящена тематологическому и поэтологическому анализу трех книг Прилепина: романа «Санькя», который нас вводит в среду радикальной политики, романа «Патологии», сюжетом которого стали события Чеченской войны и сборника рассказов «Ботинки полные горячей водкой», который является своеобразным взглядом на жизнь обычных людей в современной России. На первый взгляд, казалось бы, что все три анализируемые книги не имеют ничего общего. Одна занимается революционными событиями молодого поколения, недовольного политикой правительства, вторая описывает военные события героев, совершенно неподготовленных к войне, а сборник рассказов «Ботинки...» содержит смесь повестей на разные темы. Если роман «Санькя» и роман «Патологии» занимаются серьезными общественными проблемами, то в сборнике рассказов «Ботинки, полные горячей водкой» мы найдем одиннадцать историй, которые иногда комичны, иногда увлекательны и трагичны, но и здесь воспринимаем стремление автора изобразить в общих чертах проблематику жизни в современной России, безвыходность ситуации обычных людей, вымирание деревень и т.п.

Как уже было несколько раз сказано, жизненный опыт автора богат и необыкновенно напоминает события, описываемые в его сочинениях. Мы можем предполагать, что образцом для его творчества являются автобиографические впечатления, известная среда, друзья и семья самого З. Прилепина. Общая черта всех трех книг заметна в простоте и ясности сюжета. Повествование романа «Санькя» ведется в третьем лице. И наоборот, для «пацанских рассказов» и для романа «Патологии» автор выбрал повествование в первом лице. Язык рассказа приспособлен жанру. Как в «пацанских рассказах», так и в обоих романах преобладают диалоги, построенные на разговорном языке. Герои сочинений Прилепина являются типичными представителями сегодняшней молодежи, часто это бунтовщики и мятежники, и этому приспособлено их изъяснение. Жаргонные

выражения, острый язык и вульгаризмы не служат для вызова в читателях презрения, а для навеивания правдивой и реальной атмосферы ситуации. И наоборот, в лиричных сценах (напр. рассказы «Жилка» и «Дочка» в сборнике «Ботинки...») или в любовных сценах Саши Тишина и Яны, или в воспоминаниях Егора о Даше) автор меняет даже стиль рассказа, язык звучит глубоко, мы видим здесь эмоции и метафору. Благодаря избранному таким образом способу высказывания повести становятся правдивыми и оригинальными.

Наиболее частыми темами, с которыми мы встречаемся в прозе Захара Прилепина, являются война, политика и народ. Важное место в его творчестве занимают реалии жизни в деревне. Но не найдем в нем идеал деревенской простоты, характерный для деревенской прозы 60-х – 70-х лет. С деревенской тематикой мы встречаемся во всех трех анализируемых книгах (в «пацанских рассказах» главным образом, речь идет о рассказе «Бабушка, осы, арбуз»). Но идея, которую автор хочет приподнести читателю, такая же. Герой вспоминает о своем детстве, счастливо прожитом в деревне, но возвращение в родные места связано с осознанием бесповоротной потери прошлого. Описывает образ жизни обычных людей, их нелегкую жизнь и безвыходную ситуацию, описывает большую пустоту, которой прошла реформа деревни.

В своем творчестве Прилепин часто касается вопросов жизненных ценностей. Например, диалоги между Егором Ташевским и Монахом в романе «Патологии» имеют философский и религиозный подтекст. В романе «Санька» эта черта заметна, главным образом, в монологе старика, который приютил героев романа и рассуждает о философии, религии и трагедии сегодняшних дней. Этот рассказ имеет очень большое значение по причине изображения мыслей автора о бессмысленности существования и потерянности людей в сегодняшнем мире, об отсутствии морально-этических принципов и выявляет чувствительное и болезненное восприятие мира автором.

Следующим особенным композиционным элементом Захара Прилепина является искусство не отвечать, оставлять место для фантазии, для интерпретационного сотрудничества читателя. Тексты не страдают дословностью, моральными, политическими или какими-либо другими суждениями. Роман

«Санька» своим сюжетом считается политическим произведением. Хотя автор не раз превозносит проблему идеологического антагонизма, он никогда однозначно не определяет цель политики организации «Союз созидателей», который хотят слышать его противники. То же самое касается романа «Патологии» или «пацанских рассказов» - мы не слышим какой-либо критики, наставления или субъективных заключений.

В связи со стилем литературного текста необходимо обмолвиться также о специфичном способе описания окружающей среды. Прилепин использует яркие предложения или необычные слова, которые читателям легко вбиваются в память. Автор отдает предпочтение эмоциональной образности перед точностью описания. Например, в рассказе «Смертная деревня» способ описания природы отражает внутреннее настроение рассказчика. Когда он чувствует опасность, природа имеет пасмурные тона: *«...сучья, лезшие всеми пальцами прямо в глаза»*. Таким способом отражается нарастание страха героя, и читатель постепенно подвергается чувству страха. Но как только опасность минует, меняется и способ повествования, и мир вокруг счастлив: *«К обеду погода разогрелась, и мы повеселели, и даже искупались»*.

Прилепин умеет ошеломить сыростью детали. Особенно в революционных или военных сценах для изображения атмосферы использует жесткость и натуралистический стиль. Чтобы показать жестокость военного мира, он сосредотачивается на теле и на разные физиологические процессы.

Наиболее выразительной специфичной литературной чертой Прилепина, которую мы наблюдали во всех анализируемых произведениях, мы можем однозначно отметить фрагментарность, постоянное чередование образов, эпизодов и чувств, между которыми не существуют какие-либо переходы. Как правило, одна сюжетная ситуация оторвана от другой, но в окончательном результате эти фрагменты тесно связаны друг с другом, и логически взаимно дополняются и делают рассказ целостным своим содержанием.

Проза Прилепина невероятно поэтична. В роль «мастера слова» его ставит, в первую очередь, его оригинальная и незаменимая метафоричность текстов

и искусство раскрытия внутренних чувств героев невероятно нежным и романтическим способом.

В связи с изученными аспектами отдельных книг мы определили специфичные композиционные элементы творчества автора, которые в большей или меньшей степени мы находим во всех его текстах. Несмотря на разнообразность тематики анализируемых произведений, мы можем констатировать, что основная мысль, которую Захар Прилепин в своем творчестве выражает - это проблема приведения в порядок современного русского общества, недовольствие жизнью, моральная деградация людей, отчаянность и одиночество в масштабах всего общества и желание изменить данное состояние к лучшему, преобразовать все общество.

## SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

GAZDA, Jiří a Ivo POSPÍŠIL. *Proměny jazyka a literatury v současných ruských textech*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 146 s. ISBN 978-80-210-4426-5.

GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, 353 s. Revolver Revue. ISBN 978-80-87037-40-9.

PECHAL, Zdeněk. *Současná ruská, polská a ukrajinská literatura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 375 s. ISBN 978-80-244-3924-2.

POSPÍŠIL, Ivo, Jiří GAZDA a Jan HOLZER. *Integrovaná žánrová typologie: (komparativní genologie) : projekt, metodologie, terminologie, struktura oboru, studie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, 182 s. ISBN 80-210-2192-6.

ПРИЛЕПИН, Захар. *Ботинки, полные горячей водки: пацанские рассказы* [online]. Москва: АСТ, 2008 [cit. 2015-11-06]. ISBN 978-5-17-054555-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/bd/?b=96311>

ПРИЛЕПИН, Захар. *Санкя* [online]. Аст, 2014 [cit. 2015-10-27]. ISBN 978-5-17-077198-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/bd/?b=218973>

ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=88107>

ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013 [cit. 2015-12-29]. ISBN 978-5-17-073224-1. Dostupné z: <http://www.litmir.co/bd/?b=218972>

ПРИЛЕПИН, Захар. *Патологии* [online]. Москва: АСТ, 2013 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972>

ZAHRÁDKA, Miroslav. *Ruská literatura XX. století: (literární proudy a osobnosti)*. 1. vyd. Olomouc: Periplum, 2003, 236 s. ISBN 80-866-2408-0.

## INTERNETOVÉ STRÁNKY

АРХАНГЕЛЬСКИЙ, Александр. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

БАК, Дмитрий. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

БАСИНСКИЙ, Павел. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

Биография. *Захар Прилепин: Официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/bio.html>

БЕЛЯКОВ, Сергей. *Истоки и смысл "нового реализма": к литературной ситуации нулевых* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://rospsitel.ru/konferenzija/beljakov.htm>

БЕЛЯКОВ, Сергей. Заговор обреченных, или Захар Прилепин как зеркало несостоявшейся русской революции. *Журнальный зал* [online]. 2006 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyj\\_mi/2006/10/be15.html](http://magazines.russ.ru/novyj_mi/2006/10/be15.html)

БОНДАРЕНКО, Владимир. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

БЫКОВ, Дмитрий. Отзывы А - К. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

ЧЕПУРИНА, Мария. Захар Прилепин. Санья. *Русский эпиграф: информационно-образовательный интернет-портал* [online]. 2005 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.epygraph.ru/text/101>

ДАНИЛКИН, Лев. Роман про зачистки и растяжки. *Zaharprilepin.ru / официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/patologii/afisha.html>

ДАНИЛКИН, Данилкин. Захар Прилепин «Санья»: "Мать" без электричества. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. 2006 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/afisha.html>

ЕРМОЛИН, Евгений. Случай нового реализма. *Журнальный зал: Новый реализм: парабола смысла (дискуссионная подборка)* [online]. 2011 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2011/150/121.html>

ГЛИКМАН, Кирилл. Новый, талантливый, но.. Захар Прилепин. *Журнальный зал* [online]. 2011 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/voplit/2011/2/gl7.html>

- ГОЛЕНКО, Жанна. *Литературный симулякр* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/voplit/2007/4/go16.html>
- КАНДЕЛАКИ, Тина. Отзывы А - К. Захар Прилепин: официальный сайт писателя [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>
- КОЛЕСНИКОВ, Дмитрий. В защиту нового реализма. *Литературная Россия* [online]. 2010. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.litrossia.ru/archive/item/4576-oldarchive>
- КОРЧАГИНА, Светлана. Онтология войны. *АПН Нижний Новгород* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://apn-nn.ru/diskurs\\_s/598.html](http://apn-nn.ru/diskurs_s/598.html)
- KOSTELNÍK, Jakub. *Vývoj ruského dramatu na konci 20. a počátku 21. století* [online]. Brno, 2011 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: [http://is.muni.cz/th/64451/ff\\_d/Dizertacni\\_prace\\_pgedtrfl.pdf](http://is.muni.cz/th/64451/ff_d/Dizertacni_prace_pgedtrfl.pdf)
- КОСТЫРКО, Сергей. По кругу. *Журнальный зал* [online]. 2006 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novy\\_mi/2006/10/ko16.html](http://magazines.russ.ru/novy_mi/2006/10/ko16.html)
- КОЗЛОВ, Юрий. Отзывы А - К. Захар Прилепин: официальный сайт писателя [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>
- КРИЖАНОВСКИЙ, Николай. Такие "пацанские" рассказы. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/botinki-polnie-gorjachej-vodkoj/literaturnaja-rossija.html>
- KUBÍČKOVÁ, Tereza. *Komentovaný překlad divadelní hry Nikolaje Koljady "Букет"* [online]. Brno, 2012 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: [https://is.muni.cz/th/219600/ff\\_m/Kubickova\\_diplomka\\_final.pdf](https://is.muni.cz/th/219600/ff_m/Kubickova_diplomka_final.pdf)
- ЛЕБЕДУШКИНА, Ольга. Реалисты-романтики: О старом и новом. *Журнальный зал* [online]. 2006 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/druzhba/2006/11/le13.html>
- ЛИПОВЕЦКИЙ, Марк. Растратные стратегии, или Метаморфозы "чернухи". In: *Журнальный зал* [online]. 1999 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novy\\_mi/1999/11/lipowez.html](http://magazines.russ.ru/novy_mi/1999/11/lipowez.html)
- МАРКОВА, Дарья. *Новый-преновый реализм, или Опять двадцать пять* [online]. [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/znamia/2006/6/ma12.html>
- MASNICOVÁ, Jana. *Současné ruské dokumentární drama a jeho divadelní platforma Teatr.doc* [online]. Olomouc, 2014 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/ar1-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=95408497272>
- МЁРКА, Petr. Ruská duše utopená ve vodce. *Vaše literatura.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <http://www.vaseliteratura.cz/recenze/pro-dospele/1729-ruska-due-utopena-ve-vodce.html>

MRÁZEK, Ondřej. Zachar Prilepin: Svoboda slova? V Rusku je větší než na Západě. *Literární noviny* [online]. 2014 [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/rozhovory/18884-zachar-prilepin-svoboda-slova-v-rusku-je-vti-ne-na-zapad>

MRÁZEK, Ondřej. Prilepinův Hřích ruskou knihou desetiletí. *Literární noviny* [online]. 2011 [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/blogy/135-ondej-mrazek/4246-prilepinv-hich-ruskou-knihou-desetileti>

НАРИНСКАЯ, Анна. Нацбол в России больше, чем нацбол. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. Коммерсантъ [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/kommersant.html>

НОВИКОВ, Дмитрий. Поморские сказы имени Шотмана, или Мифы нового реализма. *Журнальный зал* [online]. Вопросы литературы, 2007 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/voplit/2007/4/no14.html>

ПОПОВ, Дмитрий. Сытым книга не понравится. *Санька. Роман Захара Прилепина* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://sankya.ru/otzivi/sitim-kniga-ne-ponravitsja.html>

ПОПОВ, Дмитрий. Захар Прилепин "Санька". *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. Nork.ru [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/nork.html>

ПРОХАНОВ, Александр. Отзывы Л - П. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

ПУСТОВАЯ, Валерия. Диптих. *Журнальный зал* [online]. Континент, 2005 [cit. 2015-10-24]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2005/125/pu24.html>

ПУСТОВАЯ, Валерия. Человек с ружьем: смертник, бунтарь, писатель: О молодой «военной» прозе. *Журнальный зал* [online]. 2005 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2005/5/pu9.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2005/5/pu9.html)

РУДАЛЕВ, Андрей. Новая критика распрямила плечи. *Журнальный зал: Новый реализм: параболы смысла (дискуссионная подборка)* [online]. 2011 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2011/150/121.html>

РУДАЛЁВ, Андрей. *Письмена нового времени* [online]. ЛитМир - Электронная Библиотека, s. 37 [cit. 2015-10-24]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=241425&p=37>

РУДАЛЕВ, Андрей. Поедая собственную душу. *Журнальный зал* [online]. 2009 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://magazines.russ.ru/continent/2009/139/pr30.html>

*Русская проза рубежа XX–XXI веков: учебное пособие* [online]. Москва: Флинта: Наука, 2011, s. 4 [cit. 2015-10-18]. ISBN 978-5-9765-0912-5. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=210908&p=4>



*Русская проза рубежа XX–XXI веков: учебное пособие* [online]. Москва: Флинта: Наука, 2011, s. 6 [cit. 2015-10-18]. ISBN 978-5-9765-0912-5. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=210908&p=6>

СЕНЧИН, Роман Валерьевич. *Не стать насекомым* [online]. Москва: Литературная Россия, 2011, s. 33 [cit. 2015-10-17]. ISBN 978-5-7809-0148-8. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=188978&p=33>

СЕНЧИН, Роман Валерьевич. *Не стать насекомым* [online]. Москва: Литературная Россия, 2011, s. 35 [cit. 2015-10-17]. Dostupné z: <http://www.litmir.co/br/?b=188978&p=35>

СЕНЧИН, Роман. И вновь продолжается бой. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. Литературная Россия [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: [http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/literaturnaya\\_rossiya.html](http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/sankya/literaturnaya_rossiya.html)

СЕНЧИН, Роман. *Новый реализм - направление нового века* [online]. [cit. 2015-10-13]. Dostupné z: <http://www.ijp.ru/razd/pr.php?failp=00104600067>

SEVRUK, Alexej. Fatalismus, absurdita, groteska. A2 [online]. 2012 [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2012/1/fatalismus-absurdita-groteska>

SLEZÁKOVÁ, Barbora. *Černý realismus v sociálně orientovaných hrách Plastelína a Černé mléko uralského dramatika Vasilije Sigareva* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=61233328085>

ШАПОШНИКОВ, В. Н. Тенденции цовременной прозы в языковом аспекте. *СБОРНИК СТАТЕЙ "XXI ВЕК. ИТОГИ ЛИТЕРАТУРНОГО ДЕСЯТИЛЕТИЯ: ЯЗЫК– КУЛЬТУРА – ОБЩЕСТВО"* [online]. [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: [http://www.rospisatel.ru/sbornik-konf1.htm#\\_Toc286003325](http://www.rospisatel.ru/sbornik-konf1.htm#_Toc286003325)

ШАРГУНОВ, Сергей. Отрицание траура. *Журнальный зал* [online]. Новый Мир, 2001 [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: [http://magazines.russ.ru/novyi\\_mi/2001/12/shargunov.html](http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2001/12/shargunov.html)

ТОКАРЕВ, Александр. Русская жизнь Захара Прилепина. *Проза.ру* [online]. 2008 [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: <http://proza.ru/2008/06/16/532>

ТРЮДО, Иван. Жить со всей дури: Ботинки, полные горячей водкой: Пацанские рассказы. *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/prensa/botinki-polnie-gorjachej-vodkoj/knizhnaja-vitrina.html>

УЧИТЕЛЬ, Алексей. Отзывы Р - Я . *Захар Прилепин: официальный сайт писателя* [online]. [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/otzyvy/>

У наци не взрослое лицо. *Московский Комсомолец* [online]. 2006 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.mk.ru/editions/daily/article/2006/06/19/181157-u-natsi-ne-vzrosloe-litso.html>

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
KLECH Ondřej	Masarykova 104, Horní Benešov	F 141003

**TÉMA ČESKY:**

Současná ruská literatura - specifika prózy Zachara Prilepina

**NÁZEV ANGLICKY:**

Contemporary Russian literature - Zachar Prilepin's specification of prose

**VEDOUcí PRÁCE:**

Prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc. - KSR

**ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:**

1. Excerpce materiálů. 2. Studium odborné literatury. 3. Analýza a klasifikace shromážděného materiálu. 4. Vyvozování závěrů.

**SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:**

Prilepin, Zachar. Sanjkja [online]. 2006 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=6208>

Prilepin, Zachar. Grech [online]. 2007 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5958&page=1>

Prilepin, Zachar. Patalogii [online]. 2005 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5972>

Prilepin, Zachar. Botinki polnyje gorjacej vodkoj: pacanskije rasskazy [online]. 2008 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://book-online.com.ua/read.php?book=5830>

PRILEPIN, Zachar. Botky plné horké vodky: klukovské povídky. Vyd. 1. Překlad Libor Dvořák. Praha: Argo, 2011, 187 s. ISBN 978-802-5704-899.

Oficiální webové stránky Zachara Prilepina. Dostupné z <http://www.zaharprilepin.ru/>.

PECHAL, Zdeněk. Současná ruská, polská a ukrajinská literatura. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 375 s. Monografie (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 978-802-4439-242.

Podpis studenta:

*Klech*  
.....

Datum: 26. 11. 2014  
.....

Podpis vedoucího práce:

*Z. Pechal*  
.....

Datum: 26. 11. 2014  
.....

Příjmení a jméno autora:	Klech Ondřej
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra slavistiky
Název práce:	Současná ruská literatura – Specifika prózy Zachara Prilepina
Vedoucí diplomové práce:	Prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.
Počet znaků:	185 712
Počet příloh:	0
Počet titulů použité literatury:	63
Klíčová slova:	válka, revoluce, nový realismus, fragment, metafora, naturalismus

#### A n o t a c e :

Cílem této práce je představit mladého ruského spisovatele Zachara Prilepina v kontextu současné ruské prózy, tzv. nového realismu a provést tematologickou a poetologickou analýzu knih „Ботинки полные горячей водкой“, „Санька“ a „Патологии“. První část práce se zabývá specifiky současné ruské literatury, jsou zde představeny pojmy „černý realismus“ a „nový realismus“. Druhá část je věnována osobnosti Zachara Prilepina. Ve třetí, praktické části je provedena analýza výše zmiňovaných děl, na základě které je představen autorův osobitý literární styl.

Name and surname: Ondřej Klech

Name of department: Department of Slavonic studies,  
Philosophical faculty, Palacky  
univerzity Olomouc

Name of work: Contemporary Russian literature  
– Zachar Prilepin’s specification of  
prose

Work leader: Prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.

Number of symbols: 185 712

Number of attachments: 0

Number of titles of used  
literature: 63

Key words: war, revolution, new realism,  
fragment, metaphor, naturalism

Annotation:

Aim of this Master Thesis is to introduce a young Russian writer called Zachar Prilepin in context of the contemporary Russian prose, so called new realism, and to conduct a thematological and poetological analysis of „Ботинки полные горячей водкой“, „Санька“ and „Патологии“. The first part of this Thesis covers specifics of contemporary Russian literature, there are introduced terms such as „black realism“and „new realism“. The second part is concerned with character of Zachar Prilepin and the third part, which is practical, contains analysis of the abovementioned works and shows the author’s distinctive writing style.